STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 07368

FABLEN

H. Hirsh

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פאבלען

פון

ה. הירש.

„קענעדער אדלער" פּאָבלישינג קאָמפּאניע.
מאָנטרעאַל, קענעדע.

1918

אינהאלט פערצייכנים.

פּאָרוואָרט.

צו די לעזער.

ערשטע טהייל.

זייט

די גאס-לאַמטערן און די לבנה. — 13
בעשערט. — 14
די פליג און די מאסקיטע. — 15
די קאטשקע און דאָס פערד. — 16
דער עזעל און דער פוקס. — 17
די צוויי וויזערס. — 18
דער רייכער שותף. — 19
די שפין און דער פישער. — 20
די קליאַטשע און די קוה. — 21
דער פראָסט און די קונסט. — 22
די עלעקטריק־קראפט און די בייטש — 23
דער גענעץ און דער קרעכץ. — 24
צווישען ציפער. — 25
די מילבען און דער עלעפאנט. — 26
ציהנער — 27
דאָס פערד און דער מאָטאָר. — 28
די צוויי זאנגען. — 29
די לבנה און די זון. — 30
די צוויי נאָדלען. — 31
דער ווערטערבוך און דער פרומער ספר. 32
די פען און דאָס ווערק. — 33
דער עץ החיים און דער עץ הדעת. — 34
די אינזעקטען. — 35
די וויינטרויבען. — 36
די ביער און דער שנאפס. — 37
דער אקער אייזען און די שווערד. — 38
דער ציביק און דער ציגאר. — 39
דער טעלעפאָן. — 40
די גערעכטיגקייט און די קראפט. — 41
דער שליסעל און די זון. — 42
די אייביגע שקלאפען. — 43
די שווארצע און די ווייסע האָהר. — 44
די צוויי טשייניקעס. — 45
דאָס וואסער און דער שטיין. — 46
דער הערינג און די ציבעלע. — 47
די שמאַנט און די זויערמילך. — 48
די וואנץ און די מטבע. — 49
די אפּע און די ביבליאָטעק. — 50
דאָס געזעץ און די נויט. — 51
דאָס שוועבעלע און דער אייזערנער
צוואָק. — 52
די פאונטען־פען און דער בליישטיפט 53
דער שנעע און דאָס אייז. — 54
די ציימונג און דאָס בוך. — 55
די קאטשקע און די הוהן. — 56
דער טרעמפּ און די קראוואט. — 57
די צוויי פידלען. — 58
די יוגענד און די עלטער. — 59
דער הונגער און דער שכל. — 60
דער שפּאציר-שטאָק און דער רעגען־שירם 61
דאָס קוועקזילבער. — 62
די קוילען און די קאנאָנע. — 63
דער וואוכערער. — 64
דער נאכטיגאל און די ווראָנע. — 65-66
פערוועריםטע פרוכט — 67
די חיות און די בהמות. — 68-69
דער קוואל און די בלאָטע. — 70
די נויט און דער לוקסוס. — 71
די ציבעלע, די קארטאָפעל און די
אפּעלסינע. — 72-73
די צוויי שוועבעלאך. — 74
די שעהר און די פּען. — 75
די מוראשקע און די ביען. — 76-77
דער שפּיגעל און דער שכל. — 78
דער ריכטיגער פּראָדוצירער. — 79
דער בעטלער און דער קעניג. — 80
עקשנות. — 81
די נאכט און דער טאָג. — 82
די ליעבע און די הניפה. — 83
דער רייזע-פּאס און די דיפּלאָמע. — 84
דער מזל און די חכמה. — 85
די בעלי־תשובה. — 86
דער טשייניק און דער טאָפּ. — 87
קאָלומבוס און די איי. — 88
דער משוגענער. — 89
די טענה צו גאָט. — 90
ליכט און שאָטען. — 91
דער כבוד און דער שאָטען. — 92-93
די קיה. — 94
דער קליינער עלוי. — 95
דער גרעסטער היק־קאָפּ. — 96
די פעדער און דער רויטער בליי־שטיפט 97
די קוה און דער הונד. — 98
די צוויי שפּיענען. — 99
דער שפּיגעל און דאָס בוך. — 100
דער משל און דער נמשל. — 101
דער אומרוה. — 102
די באַרשט און די קאָם. — 103
די טאָרבע און דער געלד־זאַק. — 104
דער אויוועז און דער אייז־באָקס. — 105

זייט

דער שטורם און די זון. — 106
דער וואָגען און דער בייסיקעל. — 107
דער טאָפּ און דאָס וואַסער. — 108
דער פאָרהאַנג און דער האַנד־טוך. — 109
דער גוט־הערציגער. — 110
די צוויי פּאָר ברילען. — 111
דער אלף־בית און דער נאָטען־בלאַט. — 112
מבינות. — 113
די חופה און דער גט. — 114
די נארישע שעפּעלאך. — 115
דער קירזשנער. — 116
דער ראָב און דער חזיר. — 117
די צונג. — 118-119
די פלעדער־מויז. — 120

צווייטע טהייל.

דער פויק און דער גראַגער. — 123
די ליכטעל און די הבדלה־ליכט. — 124
דער סדור און דער מחזור. — 125
דער בלוטס־טראָפּען. — 126
די תקיעות און דער שטן. — 127
דער הימעל־קראַצער און די סוכה. — 128
דער לולב און דער אתרוג. — 129
די ברית־חדשה און דער תנ"ך. — 130
די געלע און די גרינע. — 131
די מצה און דער מרור. — 132
דער אפיקומן און דער חכם. — 133
ל"ג בעומר און חצי אלול. — 134
דער קאָנווערט און דער בריעף. — 135
חזיר־האָהר. — 136
דער וויין און די חרוסת. — 137
מזרח. — 138
דער סדור און די ספר־תורה. — 139
די שוועבעלאך און די ליכט. — 140
דער עלעפאַנט. — 141
צווישען מלאכים. — 142
אמת און שקר. — 143
דער דאָרן. — 144-5-6-7
דער גלאָק און דער שופר. — 148
דער פורים־קוילעטש און דער המן־טאַש. — 149

זייט

דער שווארצער פראק און דער קיטעל. — 150
דער פערלאָבונגס־רינג און די טבעת־קדושין. — 151
די אָבגעשמיסענע הושענא. — 152
די כפרות. — 153
שבת און זונטאג. — 154
די בעסטע תפלה. — 155
די שוואלבען און די גענז. — 156
די הגדה און די קניידלאך. — 157
דער של יד און דער של ראש. — 158
דער משומד און דער גר־צדק. — 159
דער צילינדער־הוט און די יארמולקע. — 160
די אונערפאהרענע שעפעלאך. — 161-2-3-4

דריטע טהייל.

צווישען היהנער. — 167
צווישען שלאנגען. — 168
צווישען פליגען. — 169
צווישען קעץ. — 170
צווישען זשאבעס. — 171
צווישען העהנער. — 172
צווישען יאזשיקעס. — 173
צווישען מייז. — 174
צווישען מאָסקיטעס. — 175
צווישען שמעטערלינגע. — 176
צווישען טיגערס. — 177
צווישען בערען. — 178
צווישען ענדיקעס. — 179
צווישען אָקסען. — 180
צווישען עזלען. — 181
צווישען שפינען. — 182
צווישען שאָף. — 183
צווישען טויבען. — 184
צווישען בעק. — 185
צווישען ראַקעס. — 186
צווישען האָזען. — 187
צווישען וואנצען. — 188
צווישען מאַלפּעס. — 189
צווישען ביענען. — 190
צווישען פּאָפּוגייעס. — 191

פאָרוואָרט פון דעם פּערפאַסער.

דיעזער בוך פאבלען איז אייגענטליך א נייע אויסגעבעסערטע אויפ־לאגע פון מיין ערשטעם בוך, וואס איך האב ארויסגעגעבען מיט דריי יאהר צוריק, ער ענטהאלט אבער כמעט נאך אמאל אזוי פיעל נייע פאבלען און קען דעריבער גערעכענט ווערען ניט נאר אלס נייע אויס־גאבע, נור אלס צווייטע טהייל.

אין דער פריהעריגער אויסגאבע, וועלכע איז אגב געווען מיין ער־שטער פערזוך אויף דיעזען געביעט פון ליטעראטור, זענען ארייגעפאלען פאבלען וואס איך מוז זיי צורעכענען צו די ניט־געלונגענע; אויסער דעם זיינען אייניגע אריין פערגרייזט, איך האב דעריבער געזוכט צו גוט־מאכען אלע פעהלערען אין דער יעצטיגער צווייטער אויפלאגע.

ביי דיעזער געלעגענהייט פיהל איך מיך פערפליכטעט צו אויסדריי־קען מיין דאנק צו דער אידישער פרעסע פון אמעריקא, פאר שענקען מיין ערשטען בוך גענוג אויפמערקזאמקייט, שרייבענדיג וועגען איהם לענ־גערע רעצענזיעס. איך בעדאנק די יעניגע וואס האבען אין מיין ארבייט אנגעצייגט חסרונות, פונקט אזוי גוט, ווי די אנדערע וועלכע האבען אין איהר געזעהען בלויז מעלות.

לײדער מוז איך זאגען אז די יעניגע פון זיי, וועלכע האבען מיין ערשטען פערזוך קריטיקירט, האבען מיר ניט אנגעצייגט קיין שום פעה־לעהרען פון וועלכע איך זאל האבען געקענט עטוואס לערנען אויף וויי־טער, וואס דאס וואלט געווען מיין גרעסטער געווינס, די מעהרסטע פעה־לערען וועלכע זיי האבען געהאט אויסצוזעצען אויף מיינע פאבלען זענען גראדע אזעלכע, וואס איך וויל ניט און איך טאהר ניט בעפרייען זיך פון זיי.

אזוי למשל האט איינער געפונען פאר נויטיג צו אנצייגען, אז מיינע פאבלען זענען צופיעל אריגינעל, „די פרוכט פון מיין אייגענער פאנטא־זיע" און דעריבער ניט גענוג פאלקסטהימליך. א צווייטער האט געזעהען אן עולה אין דעם פאקט, וואס איך האב געמאכט א פאבעל איבער א הערינג און א ציבעלע.

וואס אנבעלאנגט דער ערשטער טענה, האט דעם טעות געמאכט

גראדע דער קריטיקער זעלבסט, ער האָט צוזאַמענגעמישט פאַבלען מיט „פאָלקלאָר", וועלכע האָבען באמת קיין שום געמיינשאַפטליכקייט צווישען זיך, אויסער וואָס זיי ביידע בעלאַנגען צו דער אַלגעמיינער ליטעראַטור.

עס איז אַן אנגענומענער און פּעקט־בעשטימטער כּלל, אַז צו „פאָלקלאָר" געהערען בלויז די שפּריכווערטער, לעגענדען, העלדענזאַגען און באַלאַדען, אָבער ניט די פאַבלען. די ערשטע פיער דריקען אויס דעם פּאָעטיש־פאַנטאַזירענדען כּח פון פעלקער און פּעריאָדען און זיי זיינען דעריבער פאָלקסטהימליך, וועהרענד די פאַבלען דריקען אויס דעם קריטיש־קולטורעלען מצב פון פעלקער, זיי זענען צוועקמעסיג, קאָנסטרואירענד און ארגומענטאַטיוו. זיי זיינען אימער געקומען פון מחבר צום פאָלק און ניט פון'ם פאָלק זעלבסט און זיי קענען דעריבער ניט זיין פאָלקסטהימליך און נאַאיוו.

פאָלקסטהימליכע שאַפונגען האָבען ניט קיין טאַטען, זיי זיינען געבאָרען געוואָרען צווישען די נאַאיווע פאָלקס־מאסען, זיי ווערען נאָכהער פערעפענטליכט אין דער ליטעראַטור דורך אַ זאַמלער, וועלכער קען זיי אַרומפּוצען אויב ער געפינט פאַר נויטיג. פאַבלען אָבער זענען אימער געווען די אריגינעלע שאַפונג פון בעקאַנטע פערפאַסער אין יעדען דור, און זייער צוועק איז צו בעלעהרען, צו געפינען אנהענגער פאַר אַ געוויסער ווארהייט.

דיעזער אונטערשייד צווישען פאָלקלאָר און פאַבלען, ווערט אַנגעצייגט אין די לעהר־ביכער איבער די פאָרמען פון ליטעראַטור און עס זענען דערין ניטאָ קיין צוויי מיינונגען.

דער בעריהמטער אַמעריקאַנער ליטעראַטור־קריטיקער, פּראָפעסאָר טשאַרלס ו. עליאָט, ברענגט דיעזע בעהויפּטונג פערבייגעהענדיג אין זיין פאָררעדע צו „די ברידער גרים'ס קינדער־געשיכטעלאַך" (זעה הארוואַרד קלאַסיקס, 17טער באַנד, זייטע 2.) דאָס זעלבע קען מען געפינען אין יעדער וויסענשאַפטליכער אבהאנדלונג וועגען די פערשיעדענע פאָרמען פון ליטעראַטור.

פאַבלען, אויב זיי זענען נור ניט קיין איבערזעצטע, מוזען דעריבער זיין אָריגינעל און וואָס אָריגינעלער אַלץ בעסער. איך קען דעריבער ניט שאַפען קיין פאָלקסטהימליכע פאַבלען, בלויז דערפאַר וועיל מיין קריטיקער האָט צוזאַמענגעמישט „פאָלקלאָר" מיט פאַבלען און פאָדערט אַז איך זאָל אויך בעגעהן דעם טעות.

דער זעלבער קריטיקער, האָט אגב אורחא, דערצעהלט צו די לעזער אַז די פאַבעל אין אַלגעמיין, שטעלט מיט זיך פאַר די קינדהייט פון יעדער ליטעראַטור, זי ערשיינט אימער ביי אַ פאָלק ווען עס שטעהט נאָך אויף

אַ נידעריגען קולטורעלען מצב, נור שפּעטער ווען זיין ליטעראַטור ענט־וויקעלט זיך און הויבט זיך אויף הויך, פערשווינדעט די פאבעל־מאַכעריי אין גאַנצען.

די ליטעראַטור־געשיכטע דערצעהלט אונז פּונקט איבערגעקעהרט די זעלבע זאַך. עזאָפּ׳ס פאבלען זענען ערשיענען ווען די גריכען האָבען געהאַלטען אין פערענדיגען זייער קלאַסישע ליטעראַטור; די חכמי התלמוד האָבען געשאַפען פאבלען ווען די אידישע געלעהרזאַמקייט איז געשטאַנען אויף איהר העכסטער שטופע; לאַפאָנטיין, דער פראַנצויזי־שער פאַבוליסט, האָט געלעבט און געשאַפען צוזאַמען מיט די גרעסטע פראַנצויזישע קלאַסיקער; אַזוי האָט אויך דער רוסישער פאַבוליסט, קרילאָוו, געלעבט דאַמאַלס ווען די רוסישע קלאַסישע ליטעראַטור איז געשאַפען געוואָרען און אַזוי אויך לעסינג אין דייטשלאַנד.

און אפילו אין אונזער אידישער ליטעראַטור זענען קיין פאבלען ניט געשאַפען געוואָרען אין די צייטען פון שרה בת טובים׳ס עברי־טייטש, נור אין די צייטען פון שלום עליכם, מענדעלי, פרוג און עהנליכע, ערשט דאַן ווען אידיש האָט בעקומען אַ לייטישע צורה, האָבען זיך בעוויזען די ערשטע אידישע פאַבוליסטען, טשעמערינסקי און יהואש.

וואָס אַנבעלאַנגט דעם צווייטען קריטיקערס טענה, אַז אַ פאַבעל איבער אַ הערינג און אַ ציבעלע זענען אַ פערלעצונג געגען דער ליטעראַטור־עסטעטיק, איז עס אויך אַ טעות אין פּשט. די וועלט־בעריהמטע פאַבו־ליסטען האָבען קיינמאָל ניט מקפיד געווען אויף דעם קאָנקרעטען אינ־האַלט פון זייערע פאבלען, אַזוי לאַנג נור ווי דאָס האָט געקענט ארויס־ברענגען אַ בולט׳ע מאָראַל. עס איז בּיי זיי כשר געווען צו בענוצען זיך מיט אַ מויז, אַ זשאַבע, אַ וואַנץ, אַ מילב וכדומה און זיכער זענען די אַלע אויסגערעכענטע שמוציגע ברואים ניט קיין גרעסערע מיוחסים ווי אַ הערינג און אַ ציבעלע.

די הויפּט־זאַכען וואָס דאַרפען געפאָדערט ווערען פון אַ פאַבוליסט, לויט די בעסטע אייראָפּעאישע ליטעראַטור־קריטיקער בעהויפּטען, בע־שטעהען אין פאָלגענדעס:

1) אַז די קאָנקרעטע זייט פון דער פאַבעל, די געשיכטעלע פון וואָס זי זאָל ניט בעשטעהן, זאָל זיין אמת־קאָנקרעט און איינזייטיג, אַזוי אַז די ארויסגעצויגענע מאָראַל זאָל זיך אין איהר אָפּשפּיגלען ווי אין אַ שפּיגעל, פּינקטליך און שאַרף און ניט איבערלאָזען קיין שום צווייפעל, קיין שום מעגליכען „טאָמער־פערקעהרט״.

דעריבער ווערען אין פאבלען בענוצט שטומע בעשעפעניש‍ען און ניט קיין מענשען, ווייל די ערשטע זענען אונקאָמפּראָמיסליך אין זייער כאַראַקטער אדער אייגענשאַפט. ווען מען דערצעהלט אַז דער וואָלף

האט בעגעגענט א לעמעלע און עס פערצוקט. טראָצדעם וואָס דאָס לעמעלע האָט געבעטען רחמנות, איז דאָס קאָנקרעט, אָהן א צווייפעל, דער וואָלף האָנדעלט אימער אזוי. ווען מיר זאָלען אבער דאָס זעלבע דערצעהלען וועגען א וואַלד־גזלן און א שוואַכען רייזענדען, איז שוין דאָס ניט זיכער, ווייל אמאָל קען מען זיך ביי דעם ערגסטען גזלן אויס־בעטען רחמנות און אמאָל קען דער שוואַכסטער מענש טויטען דעם שטאַרקסטען דורך א קלוגען איינפאַל אדער געלונגענעם צופאַל.

2) די פאַבעל מוז אונז בעלייכטען א געוויסען מענשליכען שטריך, א געוויסע וואַרהייט, אבער ניט קיין אבסורד. צו בעווייזען מיט א קלאָה־רען ביישפּיעל, אז מענשען דאַרפען געהן מיט'ן קאָפּ אראָפּ און מיט די פיס ארויף, מעג די פאַבעל זיין ווי שעהן און גוט, טויג זי ניט, סיידען זי זאָל פאַרשטעלען מיט זיך א וויץ, אָבער דאַן איז עס טאַקע א וויץ און ניט קיין פאַבעל.

3) א נייע פאַבעל דאַרף בעהאַנדלען אימער א נייעם שטריך, א נייעם אמת וואָס איז נאָך ניט בעהאַנדעלט געוואָרען אין דער פריהעריגער פאַבעל־ליטעראַטור. אדער ווען יאָ, דאַרף זיך די נייע פאַבעל אויס־צייכנען מיט דער מאָדערנקייט פון דעם נייעם ביישפּיעל, עס זאָל קענען הייסען אַן אַלטע וואַרהייט אין א מאָדערנער נייער קלייד. אין דער פאַבעל אויף זייטע 56, „די קאַטשקע און די הוהן", וועט דער לעזער געפינען א מוסטער פון דעם ערשטען סאָרט פאַבלען און אויף זייטע 62, אין דער פאַבעל „דאָס קוועקזילבער" וועט ער קענען זעהן דעם צוויי־טען סאָרט פאַבלען.

4) און דאָס לעצטע און זעלבסט־פערשטענדליכע, אז דער מאָדער־נער פאַבוליסט זאָל זיך בענוצען מיט א ריינער און ריכטיגער שפּראַך און ווען זיינע פאַבלען זענען געשריבען אין געגראַמטע שורות, זאָל אַלעס קומען לויט די טעכנישע כללים פון ריהטם ווי עס פאָדערט זיך אין דער אַלגעמיינער פּאָעזי.

דיעזע אַלע וויכטיגע פּונקטען, זענען ליידער פון מיינע קריטיקער ניט אָנגעריהרט געוואָרען און ניט זייערע לעזער, ניט איך אליין האָבען עטוואָס געקענט לערנען פון די סתם־דבורים און פערגרייזטע סברות. פון מיר פערזענליך קומט זיי אָבער א דאַנק פאַר שכר־הליכה, פאַר זייער וועלען געהן צו טהון די רעצענזיע אַרבייט אבוואָהל זיי האָבען דעם געווינשטען רעזולטאַט, די אמת'ע קריטיק, ניט געבראַכט. מיין ווייַ־טערע אַרבייט האָב איך געמוזט טהון פערלאָזענדיג זיך אויף מיינע איי־גענע קרעפטען, זוכענדיג און טאַפּענדיג מיין וועג אין דער אַלגעמיינער ליטעראַטור־וויסענשאַפט בנוגע פאַבלען.

אין דער געגענוואַרטיגער אויסגאַבע וועט דער לעזער געפינען דריי

אפטהיילונגען: 1) אלגעמיינע פאבלען, 2) ספעציעל־אידישע פאבלען, (געבויעט אויף ריין־אידישע טהעמען און אויף דעם ווארט־שפיעל פון דער אידישער שפראך,) און 3) פאבלען אויף דער לינקער זייט.

די לעצטע אפטהיילונג איז מעהר שטיפעריי ווי אמת'ע פאבלען, אבער עס איז דורכאוים א נייע אריגינעלע פארמע, וועלכע איז נאך ביז יעצט אין קיין שום שפראך ניט בענוצט געווארען און ווי איך גלויב איז זי עקזיסטענץ־בערעכטיגט בלויז צוליעב איהר נייאיגקייט.

האבענדיג אין זינען דעם פאקט, אז די אידישע ליטעראטור האט יעצט ערדייכט א גאנץ פיינע שטופע אין איהר ענטוויקלונג און אז דאס איינציגע וואס זי פערמאגט כמעט אין גאנצען ניט, זענען טאקע אריגינעלע פאבלען האף איך אז די אידיש־ליעבהאבער פון איבעראל וועלען מיין יעצטיגען קליינעם בייטראג עמפפאנגען מיט צופריעדענהייט און אויף דיעזען אופן ערמוטיגען מיך צו ארויסגעבען מיינע איבעריגע פאבלען.

דאביי דריק איך אוים מיין איניגסטען דאנק צום הערויסגעבער מר. ה. וואלאפסקי, גרינדער און אייגענטהימער פון דעם „קענעדער אדלער", פאר זיין ערמעגליכען די ערשיינונג פון דיעזען באנד, איבער־הויפט ווייל ער האט זיך ניט אבגעשטעלט פון צו אונטערנעהמען עס אין דער יעצטיגער קריעגס־צייט ווען עס איז פון דעם פינאנציעלען שטאנד־פונקט שטארק ניט גינסטיג פאר דעם אידישען ביכער־מארק, צוליעב די פערגרעסערטע קאסטען אויף דרוקעריי און פערקלענערטע צאהל לעזער.

זיין הויפט־כונה, איז געוועז פונקט ווי מיינע, צו לייסטען עטוואס פאר דער אידישער ליטעראטור, אונגעאכטעט אויב עס וועט זיך בע־צאהלען אדער ניט און ווי קליין אדער גרויס עס זאל ניט זיין דער מא־ראלער פערדיענסט פון דיעזער אויסגאבע, קומט איהם עהרליך און כשר א ריכטיגע העלפט דערפון.

צו די לעזער.

פּרובירענדיג די שטאָף פון׳ם בינשטאָק אויף׳ן טעם, דורך לעקען,
(וואקס און האָניג אויסגעמישט צוזאמען)
פלעגט דער אור־מענש דאָס ארויסשפייען, פערדאמען,
דער מאכל פלעגט איהם ווייניג וואָס גאר שמעקען;
ער פלעגט די ביענען שארף און ביטער קריטיקירען,
הלמאי זיי וואָגען גאר אזא מין שטאָף צו פּראָדוצירען.

מיט יאָהרען שפּעטער האָט דער מענש ענטדעקט,
אז דער האָניג, ווען מען טהיילט איהם אָפּ בעזונדער,
האָט א גוטען טעם גאר וואונדער איבער וואונדער,
און אָנגעפאנגען האָט מען אויף די ביענען קוקען מיט רעספּעקט.
צוליעב דעם האָניג האָט מען זיי פערגעבען און פערגעסען
דעם חטא, וואָס מעהר ווי העלפט — די וואקס — איז ניט צום עסען.

אויב איהר קענט נור עטוואס גוטעס אין א בוך געפינען,
דאן פערגעסט ניט, פריינדע, די געשיכטע מיט די ביענען . . .

ערשטע טהייל.

די גאָס־לאָמטערן און די לבנה.

א גאָס־לאָמטערן, האָט פילאָזאָפירט מיט זיך אליין:
,,היות ווי די לבנה, שיינט פון מיר ניט בעסער,
איז א סימן, אז זי איז מסתמא אויך ניט גרעסער;
ז'איז, גראָדע ווי מען זעהט זי — זעהר קליין.
ווען איך, לאָמטערן, וואָלט זיך דאָרטען אין דער הויך געשטעלט,
וואָלט איך דאָן אויך געקענט בעשיינען גאָר די וועלט!"

דער לבנה־פּנים האָט געשמייכעלט: ,,אָה, לאָמטערן!
איך בין גרויס ווי גאָר די וועלט, און דו ביזט נור א פונק;
צוגעפעסטיגט צו א סלופּ, פערמאָגסטו ניט קיין שוואונג,
דו קענסט זיך קיינמאָל גאָר ניט אויפהויבען צו מיינע הויכע ספערען,
און ווען אפילו יאָ, ווען דאָס זאָל שוין געשעהען,
ביזטו דאָך קליין און מ'וואָלט דיך אונטען גאָר אין
גאנצען ניט געזעהען."

וואָס העכער איינער שטעהט, וואָס העכער ער מוז שוועבען,
אַלץ גרעסער מוז ער זיין, מען זאָל איהם מערקען דאָ אין לעבען.

בעשערט.

א ביען אריינגעקוקט האָט אין א גרין־הויז, דורך'ן גלאָז
אונ דאָרט בעמערקט א פרישע בלום פון גארטען,
א זיסינקע, פון יענע וואונדערבארע סאָרטען,
וואָס שמעקען אזוי אנגענעהם דער ביען אין נאָז.
וועלענדיג א זויג טהון פון דער בלום אביסעל זאפט,
זיך א יאָג געטהאָן אהינצו האָט זי מיט איהר גאנצער קראפט.

די שויבען אָבער, האָבען אָבגעהאַלטען איהר געיעג.
זיי האָבען זיך ארויסגעצייגט, אַלס הארטע וועגט ;
זיי דורכצוברעכען, האָט די שוואכע ביען, נאַטירליך, ניט געקענט
און ניט פערשטאַנען האָט זי, וואָס עס שטעהט איהר דאָ אין וועג.
דיעזען וואונדער האָט די ביען נאָכהער ערקלעהרט,
אַז די בלום איז איהר מסתמא ניט געווען בעשערט.

פיעלע מענשען וויסען ניט וואָס שטערט זיי דאָ אין לעבען,
און אויף יעדען דורכפאַל מוזען זיי דעם ביענען־תירוץ געבען.

די פליג און די מאַסקיטע.

אַ גרויסע פליג האָט זיך אַמאָל אַלס פויגעל פּראָקלאַמירט.
איהר אַרגומענט האָט זי געשטיצט דערמיט.
וואָס זי, די פליג, ווי יעדער אַנדער פויגעל פליהט,
די פּוסטע יחסנ'טע האָט שטאַרק דאַביי שטאָלצירט.
„מיין פליהען, פלעגט זי ריהמען זיך, איז ניט קיין פּראָסטע מלאכה,
„רעספּעקט! איך בין דעם אַדלער'ס לייבליבע משפּחה!"

אַ קליין מאַסקיטע האָט דער פליג געענטפערט מיט אַ ביס:
„ניט דאָ געדאַכט! ווי קומסטו צו דעם אַדלער, קליינינקער אינזעקט?
דיין יחוס־צעטעל ציהט זיך פון דער קופּע מיסט דירעקט.
ביזט פול מיט שמוץ, פערפּעסטעט פון דיין קעפּעל ביז די פיס:
דער קלענסטער פויגעל, ווי עס איז אונז אַלעמען בעקענט,
איז ריין, פליהט זעהר הויך און קריכט ניט אויף די גלייכע ווענט..."

מאַנכע „גדולים", וועלכע האַלטען זיך פאַר הויך געשטיגען,
האָבען גאָר דעם יחוס־צעטעל פון די פליגען...

די קאַטשקע און דאָס פערד.

די קאטשקע האָט אַמאָל געזאָגט צו׳ם פערד:
„ס׳איז ווירקליך העכסט אינטערעסאַנט
צו האָבען, פּונקט ווי איך, אַ דרייפאַכען טאַלאַנט.
ד׳קען שווימען, פליהען און ארומגעהן אויף דער ערד,
ד׳לעבען, פריינד! דו מוזט דאָך צוגעבען דעם אמת,
אַז אַ קאַטשקע איז אַ זעלטענע מושלמת.״

„אַ קאַליקע ש׳בקאַליקעס!״ געענטפערט האָט דאָס פערד, ברוגז,
„איך וויים, אַז פליהען קענסטו נור אַ ביסעל;
אין שווימען, לאַכט דיך אוים, די קלענסטע פישעל,
דיין גאַנג איז בלויז, געקייקעלט זיך, אויף צרות טויג עס,
זעהסטו איך, האָב איין מלאכה בלויז — ד׳קען לויפען,
ד׳טהו עס אָבער אויף אַ פלינקען, שעהנעם אופן.״

פון פיעל טאַלאַנטען, פיעלע מלאכות,
איז אימער ווייניג מזל ברכות.

דער עזעל און דער פוקס.

דער עזעל האט זיך אויסגע'טענה'עט מיט'ן פוקס:
„מען זאגט, אז איך בין נאריש — דו ביזט קלוג,
נור עהרליך ריידענדיג, איז „זאגעכץ" דען גענוג?
וואו ליגט דיין שכל? אין דיין אויסקוק, אדער אין דיין קליינעם וואוקס?
דעם חכמה־סמן האט נאך קיינער וויסענשאפטליך ניט ערקלעהרט.
גלאט זאגען, קען מען דאך די זעלבע מעשה פונקט פערקעהרט!"

דער פוקס געענטפערט האט איהם מיט א שמייכעל:
„דערפאר ווייל דו בעדארפסט אן עקסטרא־סמן אויף פערשטאנד,
מען זאל דיר אנצייגען אויף חכמה מיט'ן האנד.
אט גראדע דיעזער פאקט בעווייזט, אז ס'פעהלט דיר שכל.
די פוקסען, זעהסטו, ווייסען גאר אהן שום סמנים,
אז דו בעלאנגסט צו'ם קלאס פערפאלענע נאראנים."

דער נאר בלייבט נאר אין אלע צייטען — אלע מדינות,
דערפאר וואס ער אליין אויף חכמה האט קיין מבינות...

די צוויי ווייזערס.

דער מינוטניק האט דעם שטונדען־ווייזער קריטיקירט:
הלמאי ער נעהמט זיך צופיעל צייט,
זעקס שטונדען ליגט ער אפ אויף יעדען זייט,
„זעהט, ביי מיר, האט ער בעריהמט זיך, געהט עס ווי געשמירט,
איך פויל מיך ניט, איך פליה, איך יאג,
איך לויף ארום דעם ציפערבלאט א דוצענד מאל א טאג".

אונזער שטונדען־ווייזער האט אויף דעם גענומען צייט
און אויף זיין זייגער־שפראך געענטפערט דורך'ן קלאפען:
„דיין שנעלקייט ברענגט דיר גאר א גליק א קנאפען,
אימער לויפסטו און דו דענקסט, וועסט קענען אנשפארען גאנץ־וויית
צו'ם סוף, ביי'ם ענדע פון די פיער און צוואנציג שטונדען,
מיר ביידע האבען דאך די זעלבע צאהל סעקונדען."

וואס טויג דאס לויפען, יאגען, האווען, ווערען רייך?
ביים זונען־אונטערגאנג מיר אלע האב'ן דאך פונקט דאס זעלבע, גלייך!...

דער רייכער שותף.

די מיליאָנען קליינע שטערען און קאָמעטען,
וועלענדיג דעם חושך פון דער וועלט בעזיעגען,
ערגעץ וואו א שותף, האָבען זיי געזוכט צו קריגען,
און זיי זיינען צו דער זון אוועק זיך בעטען:
„קום מיט אונז!" האָב'ן זיי גענומען טענה'ען,
„מיר, מיט דיר צוזאַמען, וועל'ן מיר בעסער קענען שיינען."

און די זון האָט איינגעשטימט איהר ליכט צו באָרגען,
אויף א צעהן־עלף־שטונדען אין מעת לעת,
און גערעכנט, די שטערען האָבען גאָט פאר דיעזען נס.
זייער שמחה אָבער, האָט געדויערט ביז אויף מאָרגען,
ווייל דער רייכער שותף האָט אַזוי גענומען גלאַנצען,
אז די שטערען האָט מען שוין ניט אָנגעזעהען גאָר אין גאַנצען.

דער גרויסער אויפטהוער וואָס העלפט ארום די קליינע,
שיינט מעהר פון אַלעמען, פערדונקעלט זיי ביז איינע.

די שפין און דער פישער.

די שפין האט זיך געערגערט, למאי מען האט זי פיינד.
„סטייטש! איך בין דאך ניט די איינציגע וואס לעבט פון פאנג,
און פון דעסטוועגן „די שפין די ערגסטע איז", געהט אום דער קלאנג
אין גאר דער וועלט פערמאג איך ניט קיין גוטען פריינד:
וויל נור איינער אויסדריקען א שנאה פון דעם ערגסטען מין,
זאגט ער אימער: — אה, איך האס עס, ווי איך האס א שפין! —"

„נו יא, דו ביזט און אמת'ע מרשעת!" האט דער פישער איהר ערקלעהרט.
„איך, למשל, ווען איך כאפ אין נעץ א פיש,
ברויך איך זי אין גאנצען, איך פערצעהר זי ביי מיין טיש,
ביי דיר, דאגעגען, האט א קרבן גאר קיין ברעקעל ווערטה,
בלויז צוליעב א טראפען בלוט, דער'הרג'עסטו די פליגען,
מ'זעהט זיי שפעטער גאנצערהייד ביי דיר אין שפין־וועב ליגען."

מאנכע לייטע זענען גראדע ווי די בייזע שפינען,
עס איז רעכט ביי זיי א מענשען טוידטען, אום א גראשען צו פערדיענען.

די קליאַטשע און די קוה.

די קוה געקראַגען האָט געזידעלט פון דער קליאַטשע:
„פוסט־און־פּאַסטניצע, אומזיסטע פרעסעריין:
לעבסט אין שטאַהל דאָ, פון אונז אַלעמען אַ טאָג אַ בעסערען;
דו ארבייטסט ניט און שטעהסט זיך ווי אַ גרעפין אויף אַ דאַטשע.
דיינעט־וועגען מוז איך נעבאך שלעפען וואַסער, פיהרען היי,
און שוין יאַהרען ווי דו לעבסט זיך אויף מיין רעכנונג אַט אזוי!"

אויף דעם געענטפערט האָט די קוה, אין מיטען קייען:
„נוצען ברענגען, מיינט ניט דוקא טהון עבודת פרך,
יעדער איינער מאַכט זיך ניצליך אויף זיין אייג'נעם דרך:
אַ פערד דאַרף טאַקע אַרבייטען פאַר דרייען,
ווייל ער האָט קיין אנדער אויפגאַבע אין לעבען,
איך, די קוה, קען אבער מילך און פוטער געבען."

קענסט דו, ברודערקע, קיין וויכטיגעס ניט פּראָדוצירען,
מוזט דו שלעפען, האַקען האָלץ און וואַסער פיהרען.

דער פראסט און די קונסט.

דער פראסט האט איינמאל זיך בעקלאגט,
אז אבוואהל ער מאהלט אזעלכע שעהנע בוימער אויף די פענסטער,
ווערט ער ניט בעטראכט אלס קינסטלער, ניט אפילו אלס
דער קלענסטער.
„די וועלט, האט ער געפלאמט, קיין שום גערעכטיגקייט פערמאגט,
ס'איז איינפאך א סקאנדאל, די קונסט פון פראסט און קעלט,
זאל בלייבען אונבעמערקט אזוי, אין גאר דער וועלט!”

די קונסט האט איהם ערווידערט: „פעטער! מאך נור ניט אזא געפילדער,
ביזט קיין קינסטלער, גאר דיין ארבייט טראגט קיין פרוכט . . .
דו ווילסט אויספיינען פאר אונז א זאך, וואס איז געהאסט, פערפלוכט
דו שטעלסט אונז פאר די בייזע קעלט אין שעהנע בילדער;
דיין קונסט איז ניט ערהאבען, ווייל ז'איז פאלש געריכטעט,
ד'רום ווערט זי טאקע פון דעם ערשטען זונען־שטראהל פערניכטעט.”

דאס שענדליכע, ווען פארגעשטעלט אין קונסט, דאס דעקאדענץ,
פערדיענט קיין רוהם, עס האט קיין רעכט אויף עקזיסטענץ.

די עלעקטריק־קראַפט און די בייטש.

די עלעקטריק האָט געלאַכט פון בייטשען און קאַניוכעס:

„אייער מלוכה איז שוין נעבאך אויסגעשפּיעלט, פערשוואונדען,
יעצט איז שוין אוים מאָדע שמייסען, מאַכען יענעם וואונדען,
גרויסע וועגען פליהען אום אין אלע גאסען, ווי די רוחות
און מען דארף זיי גאר ניט אונטערטרייבען מיט קיין שמיץ,
ווייל זיי לויפען דורך עלעקטריק־קראַפט און היץ.“

אויף דערויף די בייטש האָט איהר ערווידערט מיט אַ קנאַק:
„אזוי לאַנג זאָל מען דיך שמייסען, וויפיעל יאָהרען ד'וועל נאָך לעבען
וויפיעל שמיץ איך וועל נאָך געבען,
וויפיעל פערד עס וועל'ן נאָך כאַפּען דאָ פון מיר דעם פסק,
סוסים זיינען דאָ געגנוג און אויב ניט די וואָס שלעפען משא,
זענען זיי פון גאר אַן אַנדער קלאַסע . . .“

די בייטש וועט לאַנג נאָך מוזען עקזיסטירען אויף דער ערד,
ווייל אויף די וויסענשאַפט קען גאַרניט העלפען מאַנכע פערד . . .

דער גענעץ און דער קרעכץ.

„אוֹ־אַה!“ האָט זיך דער גענעץ לאַנגזאַם־פויל געצויגען.
„קיינעם האָס איך ניט אַזוי ווי ד'האָס דעם קרעכץ,
ער פערפעסטעט נור די לופט דאָ לינקס און רעכטס,
ער קלאָגט און וויינט; ניטאָ קיין זאַך וואָס זאָל איהם טויגען:
איך האָב נאָך ניט געזעהען אין מיין לעבען,
אַ קרעכץ זאָל וועןן ניט איז א שמייכעל געבען.“

דער קרעכץ האָט איהם ערווידערט מיט אַן „אוי!“ א טיעפען:
„ד'קען ניט זיצען אזוי גלייכגילטיג ווי דו,
ווייל די צרות לאָזען מיך דאָ ניט צו רוה,
איך זוך מיר נייע עצות, נייע וועגען און בעגריפען,
ביי דיר איז אבער אלעס גוט, פון גארנישט פיהלסטו זיך געטראָפען,
דו ווייסט נור רייסען זיך דאָס מויל און טראַכטען וועגען שלאָפען.“

די פוילקייט, גלייכגילטיגקייט, וויל ניט זוכען, ספעקולירען,
ס'איז בלויז די אונצופריעדענהייט וואָס צווינגט אונז פראָגרעסירען.

צווישען ציפער.

דער ציפער „נײַן״, האָט זיך אַלס ציפער־קעניג׳ל ערקלעהרט,
„איך״, האָט ער, מיט גדלות, זיך בעריהמט,
„בין אַלס גרעסטער פון די ציפער, דאָ בעשטימט!
ווייל צווישען אַלע זיי, האָב איך דעם גרעסטען ווערטה:
נול און איינס, צוויי, דריי, פיער, פינף און זעקס און זיבען,
און דער אַכט, אפילו, זענען אַלע הינטער מיר געבליבען!״

די גרויס־בעריהמעריי האָט צוגעהערט א צווייטע ציפער
און זי האָט זיך גוטמוטהיג צולאַכט,
„אַט הפנים אַז דו האַלסט זיך ווירקליך פאַר אַ מאַכט!
ס׳איז קאָמיש אָבער ווען מען קוקט אַריין אין דעם אַביסעל טיעפער.
שטעהענדיג אַליין, ביזטו אַ גאַנצער מיוחס, אַ בן יקיר,
בלויז צוויי איינס׳ען אָבער, מאַכען דיך אויס קנאַקער.״

ווען די קליינע ווערען איניג און זיי נעהמען זיך גרופּירען,
קען דער יחיד, מעג ער זיין דער מעכטיגסטער, מיט זיי ניט קאָנקורירען.

די מילבען און דער עלעפאנט.

די מילבען האבען איינמאל דיסקוטירט
די פראגע ווער עס האט די זכיה,
צו זיין דא אויף דער וועלט, די גרעסטע בריאה?
א טהייל, די פליג, אלס ריעזען חיה האבען פראקלאמירט,
די איבעריגע האבען איבערצייגט מיט טויזענד ראיות,
אז ביענען זיינען גאר די גרעסטע צווישען אלע חיות.

די פלוגתא, האט דאן אימעצער צום עלעפאנט דערטראגען,
„וואס הייסט? א פליג זאל גילטען אלס א ריעזן!
דער עלפאנט דארף די פרעכע מילבען, צייגען ווער ער איז."
דער לעצטער, אבער, האט דאס פאלגענדע געהאט צו זאגען:
„א בריאה, וועלכע האט התפעלות פאר דער גרויסקייט פון א פליג,
צו קליין איז, איך זאל זי בעמערקען, פיהרען מיט איהר קריעג."

יעדען איינעמס גרויסקייט, קען מען אבשאצען און מעסטען,
לויט דעם גדול וועמען ער פערגעטערט, אלס דעם גרעסטען.

ציהנער.

„איך בעזיץ די שעהנסטע, בעסטע צייהנער אויף דער וועלט.״
האַט אַן אַלטע שטאַרקע קאם, אַמאָל געזאָגט,
„קיין בעשעפעניש אזעלכע גלייכע און געדיכטע צייהנדעלאך
פערמאָגט.
ד׳ווייס ניט פון קיין צייהן־וועהטאָג, סיי היץ, סיי קעלט,
איך בין טויזענד מאָל שוין אין געדיכטע קעפ געקראָכען,
און ביז יעצט נאָך קיינמאָל זיך קיין צייהנדעל ניט צובראָכען!״

א באַק־צאָהן האַט דאָס צוגעהערט און ציניש זיך צולאַכט.
„אַט דער טפש האַט קיין צייהן־וועהטאָג, דעריבער קוועלט ער,
בעריהמט זיך, אז ער האַט נאָך אַלע צייהנער אויף דער עלטער,
אָבער ער דערצעהלט אונז ניט ווי זיינע צייהנער זענען איהם געמאַכט.
געוויס! ווי קענען זיי איהם וועה טהון, דיעזע פראָסטע ביינדלאך?
זיי האָבען דאָך קיין נערוועז ניט, די קעמעל־צייהנדלאך!״

מאַנכע לעבען זיך א רוהיג לעבען און א שטילען,
ווייל זיי האָבען ניט קיין נערוועז, קענען גאַרנישט פיהלען . . .

דאָס פערד און דער מאָטאָר.

ס'איז דאָס פערד געקומען צו דעם מאָטאָר מיט א שאלה:
„מען זאָגט דו שלעפּסט מיט פערדע־קראפט, נו פרעג
איך דיך דערפאר,
זאָל זיין א פערד איז ווירקליך, ווי מען דענקט, א גרויסער נאַר,
ד א ך בעזיץ איך עטוואס שכל, אָבער דו, אָהן דיעזער מעלה,
דאָס הייסט, אין גאנצען אָהן א זינען צו פערמאָגען,
ווי ווייסטו און ווי קענסטו פיהרען, פונקט ווי איך, דעם וואָגען?"

און געענטפערט האָט דער מאָטאָר איהם כהלכה:
דעם וואָגען פיהרט דער מענש, ניט איך, ניט דו
מיר ביידע שלעפּען בלויז, נור איך פערשטעה עס און גיב צו,
וועהרענד דו בעטראַכסט זיך זעלבסט־שטענדיג אין דיין מלאכה,
דעריבער, פריינד, איז גראדע ווען דו פאָהרסט לויט אייג'נעם שכל,
בעקומסטו פייערדיגע שמיץ אין'ם „זייט זשע מוחל . . . " —

דאָס פערדע־קראפט קען שלעפּען, אבער קיינמאָל פיהרען,
דאָס שטארקע מוז פון'ם שכל לאָזען זיך רעגיערען.

די צוויי זאַנגען.

אַ מאַגערער און קליינער זאַנג, מיט ווייניג קערנער,
געפרעגט האָט ביי אַ פעטען זאַנג, אַ שווערען:
„ווי קומט צו דיר אַ בייכעלע און קערענדלעך ווי בערען?
צי האָט דיך אונזער מוטער־ערד אביסעל גערנער,
צי אפשר איז דאָס, ווי איך האָב שוין לאַנג בידיעה,
אַז דו שטאַמסט אָפּ פון גאָר דער בעסטער זריעה?"

„ד'בעלאַנג צו ווינטער־ווייץ!" געענטפערט האָט דער פעטער זאַנג,
„די זעלבע זריעה, און איך פויל אין דר'ערד, אַזוי ווי דו,
נור ד'בין מיט זעקס מאַנאַטען מעהר, געלעגען אין מיין רוה;
איך איל מיך ניט און האָב גערולד, גאַנץ לאַנגזאַם איז מיין גאַנג,
דעריבער זענען מיינע קערנער גרויסע, פעט און שעהן,
דו, זומער־ווייץ, האָסט זיך געאיילט, דעריבער ביזטו דאַר און קליין."

טהוט איהר וואָס, גערולדיג זייט און לאַנגזאַם טהוט עס,
זוייל פון כאַפעניש קומט קיינמאָל ניט אַרויס קיין גוטעס.

די לבנה און די זון.

די לבנה האָט בעקלאָגט זיך פאַר די שטערען,
אַז זי ווערט זעהר שלעכט בעהאַנדעלט,
מען האָט זי אין אַ פינסטערער פלאַנעט פערוואַנדעלט:
די זון, ווייזט אויס, האָט דער בעשעפער פיעל מעהר גערן,
איהר האָט ער געגעבען היץ און ליכט אַ גאַנצע מאַסע,
וועהרענד זי, די לבנה, איז אַ קאַלטע און אַ בלאַסע.

דער מאָרגען שטערען האָט בעלייכטענד איהר בעמערקט: „שוויינ שטיל!
איך דענק, אַז דו אליין ביזט שולדיג אין דיין שלעכטער לאַגע,
דו פיהרסט זיך אויף ניט לייטיש, נור ווי אַ בראַדיאַגע,
אַט שיינסטו יאָ, אַט שיינסטו ניט, ביי דיר איז עס אַ שפּיעל,
אונזער זון איז יעדען טאָג אַם פּלאַץ און טהוט איהר פליכט,
אַט דעריבער האָט זי זיך אַרויפגעאַרבייט אויף אַזוי
פיעל היץ און ליכט."

פון אַפּטען ענדערען זיך, ווערען ניי געבאָרען,
איז קיינער אין דער וועלט ניט אויפגעריכט געוואָרען...

די צוויי נאָדלען.

די אַלט-בעקאַנטע נאָדעל פון פּאַרצייטען,
גענזאָגט האָט צו דער נייער נאָדעל פון מאַשין:
„איך ווייס, דו ביזט די איינציגע פון אונזער מין,
וואָס האָט אויף זיך אַ קאָפּ, אַזאַ פערשייטען;
דו קענסט נעהען בעסער פון אונז אַלעמען און שנעלער
אך! וואָרום קען איך ניט טהון דאָס זעלבע? צייג מיר אן
מיין פעהלער!"

דער ענטפער איז געקומען אבגעשטעפּט אין גראַמען:
„דער סוד פון אַט דער גרויסער קראַפט וואָס איך בעזיץ,
איז ווייל איך האָב אין אויערעל, אין'ם נאָדעל-קאָפּ דעם שפּיץ;
מיין קעפּעל און מיין שאַרפקייט האַלטען זיך צוזאַמען,
דו מיין פריינדין, קענסט ניט אַזוי שעהן און האַסטיג נעהען,
ווייל דיין קעפּעל און דיין שאַרפקייט אַבגעזונדערט שטעהען."

די שאַרפע שפּיציגקייט אין קעפּעל, פּונקט ווי ביי דער נאָדעל,
איז אויך דער טיעפער סוד פון יעדען גדול...

דער ווערטערבוך און דער פרומער ספר.

דער ווערטערבוך האט זיך אין ביבער־שראנק אנומעלט פראקלאמירט,
אלס למדן, יחסן, שפראכען־קענער, פילאזאף,
און אויסגעשריהען: „האט רעספעקט פאר מיר, וויל איך פערמאג
מעהר קענטעניס פאר אירגענד וועלכען בוך וואס עקזיסטירט:
אט וואס נור פאר א ווארט עס זאל אייך ניט אריין אין זינען,
ט'איהר אימער צווישען מיינע טאוולען איהם געפינען,
און ד'גיב אייך מיט א קורצקייט, מיט אן אונערהערטער
די בעדייטונג פון די שווערסטע און מאדערנסטע ווערטער."

„אודאי!" האט ערווידערט איהם א פרומער, קליינטשיק ספר,
„דו שיסט מיט אלערליי מין ווערטער און א סך,
דו האסט דאך אבער ניט קיין איינציג שטיקעל גאנצע זאך,
(אז אקס האט אויך א לאנגע צונג און בלאזט קיין שופר!...)
האסט ווערטער סתם, צושטעלט לויט א געוויסען כלל,
נור אהן א ברעקעלע צוזאמענהאנג, אהן קיין מאראל,
און ריהמען זיך אקעגען אנדערע בעדארפסטו גאר א האהר־ניט,
וויל דו אליין אהן אונז, ביזט נעבאך גאר ניט שב'גארניט!
אלס צוגאב צו די אלע ספרים, ביזטו טאקי נויטיג,
נור דיך אהן זיי, בעדארף מען דא ווי אויגען־וועהטיג."

וויסענשאפט און קענטעניס, זיי מעגען זיך ווי גלאנצען,
דארפען זיך ניט ריהמען שטארק מיט זייער „איך",
וויל אהן אמת'ער מאראל — אליין פאר זיך —
זענען זיי פון קנאפען יחוס גאר אין גאנצען,
מיט א ווערטערבוך אליין קען קיינער זיך ניט בילדען,
און מיט וויסענשאפט בלויז, מאכט מען ניט דעם מענשען
פאר אוים ווילדען!...

די פען און דאָס ווערק.

די פען פון א בעריהמטען שרייבער האט ערקלעהרט,
אז אלע גרויסארטיגע ווערק וואס איהר געביטער שאפט,
ערשיינען בלויז וויל זי, די פען, לעגט צו איהר מיה און קראפט:
דער גרעסטער קינסטלער, אהן א פען איז גארנישט ווערטה!
,,מיר ביידע, האט זי פארטגעזעצט איהר גרוים בעריהמעריי,
פערפאסען אלע ביכער, האלטען אויף די קונסט פון שרייבעריי!"

,,די פען, גאנץ ריכטיג, דרש'ענט דא דעם פשט!"
אריינגעמישט זיך האט דאס ווערק.
,,זי ארבייט גלייך מיט'ן פערפאסער, ווי איך מערק,
פון דעסטוועגען איז דא א חילוק צווישען פען און קינסטלער־ליטעראט:
א פען בעקומט מען איבעראל, א מענט — א פאאר,
נור קינסטלער — איינעם אין א שטאדט, אין הונדערט יאהר!"

מען קען זיין טהעטיג, ארבייטען גאנץ טיכטיג,
און דאך ניט זיין באמת וויכטיג...

דער עץ החיים און דער עץ הדעת.

דער עץ החיים האט געזאגט צו׳ם עץ הדעת:
„דו ביזט עס דער גרויזאמער פעררעטהער,
האסט אויף אדם׳ס קינדער אנגערייצט די געטער:
צוליעב דיין פרוכט, געווארען איז דער גאנצער כעס!
דו האסט געזוכט דעם מענשען׳ס גליק צו שטערען, צו פערדארבען,
ווען ניט דער עץ הדעת וואלט ער קיינמאל דאך ניט שטארבען״.

„ס׳איז ליידער, אמת, ד׳גיב עס צו.״
האט דער עץ הדעת איהם ערווידערט,
„אבער גראדע דיעזער פאקט דעם עץ החיים שטארק דערנידערט,
עס הייסט, אז איך בין ביי די מענשען אנגענומען מעהר ווי דו,
אט זעהסט דאך, איידער לעבען אייביג און אהן וויסען,
וויל אדם ליעבערשט שטארבען, נור מיין פרוכט געניסען.״

די בעוואוסטזיניגע עץ הדעת־פאטריאטען,
ארט ניט וואס דער עץ החיים איז פאר זיי פערבאטען...

די אינזעקטען.

בעשאפענדיג אינזעקטען, האט זיי גאט געהייסען גערן
און אויסקלייבען אן ארבייט; זיך געפינען וואס צו טהאן.
זאפארט האט יעדער איינער אויסגעזוכט פאר זיך א פראפעסיאן.
פון וועלכער ער זאל ציהען נוצען, נור פאר זיך אליין,
בלויז די בייסענדע און בייזע ביענען,
האבען אויסגעדריקט א וואונש, דער וועלט מיט עטוואס דיענען.

פון הימעל איז א דונערענדע שטימע דאן געקומען:
„די יעניגע אינזעקטען וועלכע זוכען אייג׳נע נוץ,
זאל׳ן אימער וואלגערען זיך אויף׳ן מיסט און עסען שמוץ.
די ביענען אבער, לעבען זאלען אויף דער זאפט פון בלומען
און ערפילען זאלען זיי די גרויסארטיגע פליכט,
צו בעזארגען גאר די וועלט מיט זיסקייט און מיט ליכט!״

צווישען מענשען, קענט איהר פונקט דאס זעלבע יעצט געפינען,
אי פערשאלטענע אינזעקטען, איז געבענשטע ביענען...

די ווײנטרויבען.

די פרוכט פון גאר דער וועלט, געוואלט האט טרעפען,
ווי קומט עס, אז פון אלע פרוכטען וואס נאטור בעשאפט.
די ווײנטרויבען, פערמאגען גאר די בעסטע זאפט
און פראדוצירען פאר די מענשען דעם בעוואוסטען ייז־גפן ?
מיט וואס האב׳ן זיי זיך דאס פערדיענט דעם געטליכען געשאנק,
ארויסצוגעבען דא, דעם וועלט־בעריהמטעסטען געטראנק ?

א הענגעל טרויבען, וועלכער איז געווען דערבײ,
האט גלייך זיי קלאהר געמאכט דעם וואונדער.
„איהר אלע פרוכטען, וואקסט זיך אײנציגווײז, בעזונדער,
די טרויבען אבער, וואקסען גרופענווייז, זיי האלטען זיך געטריי,
אין יעדען הענגעל הונדערטע צוזאמען.
דעריבער טאקי, האט עס אונזער ווײן די בעסטע טעם׳ען.״

די ערקלעהרונג מעג זיך קלינגען קאמיש, דאך איז עס א כלל,
אײניגקייט האט פיעל צו זאגען איבעראל.

די ביער און דער שנאַפּס.

די ביער געזאגט האט צו דעם שנאפס : „ס'איז ניכר,
אז דו ביזט דער מענשהייט'ס ערגסטער שונא,
דיינע האנדלונגען זא זיינען נידריגע, געמיינע ;
דו מאכסט דעם יעניגען וואס טרינקט דיך, זעהר שכור.
אט איך בין אויך פון אלקאהאל, נאר דאך ניט אזוי שלעכט,
פון ביער קען מאנכער ווערען, בלויז אביסעלע פערשוועכט."

דער שנאפס האט הייזעריג ערווידערט : „שווייג שוין שווייג, דו לומפּ!
מילא איך, בין אפען, אלע ווייסען ד'מאד שכורים,
דו ביזט אבער פערמאסקירט, מיט גוטינקע דבורים,
פערשלעפסטו אונשולדיגע מענשען טיעף אין זומפּ ;
דו קומסט אלס איינפאכער געטראנק און מיט א פרומער מינע,
פערפיהרסטו מענשען, פונקט ווי איך, צו שרעקליכער רואינע."

דער אפענער באנדיט, איז ניט אזוי געפעהרליך,
ווי יענער, וועלכער איז מאסקירט און צייגט זיך כלמרשט עהרליך.

דער אַקער־אייזען און די שווערד.

דערזעהענדיג די שווערד ביי'ם זייט פון גענעראל,
ווי יענע הענגט מיט גאוה אין א שעהן־פערפוצטער שייד,
איז באַלד דער אקער־אייזען אויפגערעגט ארוים מיט שארפע רייד:
„איך פּראָטעסטיר! מיר בײדע זיינען דאָך געשמידט פון איין מעטאַל,
טאָ ווארום ביזטו א בכבוד'ע און גענעראַלסקע שווערד,
ווערענד, איך ביי'ם פויער, אקער מיט'ן גאַז די ערד!"

„פאר ברוים, בעקומט מען אימער ביי די מענשען שטיינער."
געענטפערט האָט די שווערד, „מיין ליעבער אייזען!
ווער הייסט דיר טהון די מענשען גוטעס, זיי צו שפּייזען?
נעהם שנייד זיי, פאסענוויז, דערלאנג זיי גוט איבער די ביינער,
זעטיג זיך מיט זייער פלייש און בלוט, ווי איך האָב זיך געפיהרט,
וועסטו אויך דאַן לעבען רייך און ווערען רעספּעקטירט."

דער מענשען־פריינד ליגט אימער טיעף אין דער אדמה,
עס לעבט נור יענער גליקלאך, ווער עס פיהרט מיט אונז מלחמה.

דער ציביק און דער סיגאר.

„יעצט זענט איהר שוין אַלע קנאַקערס, גרויסע לייט!"
גענזאָגט דער ציביק האָט צו'ם סיגארעט און צו'ם סיגאר:
„אַבי נור גרייפּעלאַך, קען אויסקאכען א קאַשע יעדער נאַר!
וואו זענט איהר געווען אמאָל, אין גאר דער אלטער צייט?
דעם טעם פון רויכערען, צוערשט, בעקאַנט געמאַכט האָב איך,
און ריהמט אייך איינער, מיינט עס אייגענטליך, ער ריהמט גאר מיך."

דער סיגאר האָט איהם געענטפערט, זיך פערציהענדיג גאנץ שטאַרק:
„אין אמת'ן גערעדט, איז יעדער מענש אויף אונז ערביטערט,
ווייל רויכערען איז שעדליך, עס צושטערט די נערווען און ערשיטערט.
דו האָסט אלזאָ נור אריינגעבראַכט אביסעל גיפט אין מארק,
און קוים ביזטו געווען דער ע ר ש ט ע ר , מענשען צו פערסמ'ען,
בעדארף מען איבערהויפט דיך גאר ניט ריהמען, נור פערדאַמען."

ס'איז קיין עהרע ניט צו זיין דער ערשטער, עטוואס צו ענטדעקען,
ווען די ניי־ענטדעקטע זאך איז ניט פאר ניצליכע און גוטע צוועקען.

דער טעלעפאָן.

אן אבגעניצטער טעלעפאָן, איז צווישען שברי־כלים,
געלעגען ערגעץ אויף א בערגעל מיסט, עק שטאָדט,
און ליגענדיג, געטענה'עט דאָרט צו גאָט:
,,ווי לאַנג ערשט האָב איך, גאָטוניו! בעלאַנגט דאָ צו די גדולים?
ווי לאַנג ערשט, זינט עס האָט מיט מיר געקלונגען?
יעצט וואַלגערען זיך אָהן א היים, בין איך געצוואונגען!''

אן אַלטער שטיקעל עדיטאָריעל, האָט עס גלייך דערהערט
און, ווי זיין שטייגער, ניט געפרעגטערהייד ערקלעהרט:
,,איך וויים די אורזאַכע פון דיינע גרויסע ליידען,
פלעגסט תמיד נור פון פרעמדע אינטערעסען ריידען
ווען דו וואָלסט בלויז מיט זיך אליין געווען פערנומען,
וואָלסט דו צו דיעזען צושטאַנד קיינמאָל ניט געקומען.''

די יעניגע וואָס לעבען נור פאַר פרעמדע אינטערעסען,
פערבלייבען אָפטמאָל זעלבסט פערלאָזען און פערגעסען.

די גערעכטיגקייט און די קראַפט.

די גערעכטיגקייט געזאָגט האָט צו דער קראַפט: „ס'אַ פאַקט,
מיר בײדע, ווען צוזאַמען, זיינען גאַר אַ גוטע זאַך,
בעזונדער אָבער, שטעהסטו נידריגער פון מיר, אַ סך;
דו בעגעהסט, ניט־זעלטען, אַ פערברעכערישען אַקט;
גערעכטיגקייט אָהן קראַפט, נאָר אַלץ גערעכטיגקייט פערטרעט,
די קראַפט אָהן מיר, איז אָבער איינפאַכע ברוטאַליטעט.“

„ווען־מען אַרט עס אויב דו ליובסט מיך אָדער ניט?“
ערווידערט האָט אויף דעם די קראַפט.
„וואָס דו פערמאָגסט, האָסטו זיך אויך דורך מיר פערשאַפט,
דו אַליין האָסט זעלטען ווען געמאַכט אַ שריט,
גערעכטיגקייט אָהן קראַפט, בעוואָרפען ווערט מיט שמוץ.
און ווילסטו עטוואָס אויפטהאָן, מוזט דו האָבען מיך אַלס שוץ.“

די גערעכטיגקייט מוז, ליידער, אויסשטעהן צרות, בלוטען,
אָהן דער קראַפט ביים זייט אַלס נאָהענטען מחותן.

דער שליסעל און די זון.

א שליסעל שטעקענדיג אין טיהר צום גאס, בעריהמט האט זיך בזה הלשון:
„איך בין דער בעגלויבטעסטער אין גאר דער וועלט.
מיר פערטרויעט מען ציהרונג, ווערטה־זאכען און געלט,
און כאטש אליין בין איך נור ווערטה א צעהן גראשען.
דאך ליגט דאס בעסטע פון דער וועלט, ביי מיר אונטער׳ן שלאס.
דער קליינער שליסעל, איבער אלעס איז דער בעל הבית!״

און שיקענדיג א שטראהל, געזאגט די זון האט צו׳ם בעריהמער:
ביזט א הארטער נפש און א קליינער „בעל הוצאה״
זעלטען ווער עס האט דערפאר פון דיין עשירות א הנאה!
וואס טויג דער וועלט א זאך וואס ליגט פערשלאסען אימער?
אט, איך מיין ליכט און ווארימקייט, שיט אוים פאר יעדען פריי,
ווייל וואס פערשלאסען איז, צו האבען איז אין גאנצען ניט כדאי!״

די קארגשאפט האט קיין ווערטה מיט אלע איהרע אוצרות, האב און גוטס.
וואלטהאט אבער, שיינט און ווארימט ווי די זון, זי ברענגט אונז נוץ.

די אייביגע שקלאפען.

אין א צירקוס האב'ן די חיות אן אסיפה ארראנדזשירט,
מיט'ן צוועק צו זוכען מיטלען ווי פון שטייג זיך צו בעפרייען,
און דער לייב, אלס יושב ראש, האט צארנדיג אנגעהויבען שרייען:
„סטייטש! א טויזענד זעעלען ווערען דא עקספלואטירט,
און צו פראטעסטירען, ברומען,
זיינען וועניגער ווי העלפט, צום מיטינג דא, געקומען!”

„אדוני קעניג!” האט דער פוקס די זאך ערקלעהרט
„אלע שטאלצע חיות, וועלכע האסען שקלאפעריי,
זיינען דא אם פלאץ, זיי ווילען ווערען פריי.
ס'פעהלען אוים ביים מיטינג בלויז די פערד,
דיזע אונוויסענדע זיינען לײדער די מאיאריטעט און ווי עס שיינט,
האבען זיי דאס גלות-לעבען גאר ניט פיינט.”

מאנכע מענשען, ווי די פערד, פערלאנגען ניט קיין פרייהייט,
פאר א ביסעל האבער, שווערען זיי צו יעדען שמייסער טרייהייט...

די שווארצע און די ווייסע האָהר.

די שווארצע האהר דערזעהענ האבען צווישען זיך א ווייסע,
„ביזט ניט אונזערע!" געשריהען האבען זיי מיט צאָרן,
„מיר, דא אלע, זיינען דאך גאר שווארץ געבארען!
מיט דיר האט דא געמוזט פאסירען ניט קיין שעהנע מעשה...
גאר פלוצלונג זיך אזוי צו ענדערען! ווייזט אויס דו ביזט ניט קלאהר,
— דו מאכסט צו שאנדע אונזער גאנצע קאפ מיט האהר."

„איהר אונוויסענדע!" האט די ווייסע האהר צולאכט זיך,
„דאס וואס האט אצינד פאסירט מיט מיר,
וועט מיט אייך, מיט אלעמען, פאסירען היער,
מיט מיר, האט עס אביסעל פריהער נור, געמאכט זיך,
ניט וואונדערט זיך, ניט ערגערט זיך, עס איז קיין נייעס,
ס'מעג גוט זיין, אדער שלעכט, איהר'ט אלע ווערען ווייס!"

די וועלט האט פיעלע מאל פערדאמט געוויסע לייט,
פאר פרעדיגען א ווארהייטס־אידעאל אביסעל פאר דער צייט.

די צוויי טשייניקעס.

דער גרויסער טשייניק וואסער האט געקאכט זיך און געזאָרען,
שיפענדיג און בלאָזענדיג זיין הייסע פּארע;
זידלענדיג דעם קליינעם טשייניק טהע מיט יענעמס ביסעל וואארע:
„איך שעהם מיך גאָר מיט דיר צו שטעהן דאָ אויף דעם זעלבען באָרען!
ביזט קליין און אונבעדייטענד, אנגעפילט מיט רויטליך־געלען שטאָף,
צו טרינקען דיך אליין, וואָלט איינפאך זיין די גרעסטע שטראָף.״

„מיין רויטליך־געלע פליסיגקייט, האלט אויף דיין עקזיסטענץ!״
האט ערווידערט איהם דער קלייגער טשייניק טהע,
„ווער וואָלט דען געזופט דיין הייסע וואסער גלאט אזוי?
עס האט דאך גאר קיין ברעקעל טעם אהן מיין עסענץ!
ס׳איז אמת, דו ביזט גרעסער פיעל פון מיר,
פון מיין עסענץ בעקומסטו אבער דיין געשמאק און דעם קאָליר.״

די מאסען, ווי דער גרויסער טשייניק, דענקען מאנכעס מאהל,
אז זיי אליין דאָ זיינען כל וכל,
און דאך געדענקט מען און מען שאצט איעדען דור,
דורכאויס לויט זיינע קינסטלער און געלעהרטע נור.

דאָס וואַסער און דער שטיין.

דאָס קליינע וואַסער'ל האָט קריעג ערקלעהרט צום שטיין אין וועג
און באַלד איהם אַטאַקירט לויט איהר בעגריף,
מיט אָפּטע קליינע טראָפּענס טריף! טריף! טריף!
(ס'זאָל הייסען אין מלחמה־שפּראַך „אַ האַנד צו האַנד געשלעג.")
און געלאַכט האָט דער בעפעלענער, „כאַ, כאַ! וועסט גאַרנישט מאַכען,
דיין אַטאַקע קיצעלט מיך, עס מאַכט מיך בלויז צום לאַכען."

דאָס וואַסער'ל האָט אָבער אָנגעפיהרט די קריעג
מיט זעלטענער ענערגיע, כסדר, טאָג און נאַכט,
דער שטיין איז ענדליך שטום געוואָרען און ניט מעהר געלאַכט.
וויל טראָפּענווייז דאָס וואַסער האָט דערנעה'נטערט זיך צום זיעג;
טאָג נאָך טאָג און וואָך נאָך וואָך
ביז זי האָט דאָרט דורכגעבויערט אין דעם שטיין אַ לאָך.

מיסערפאָלג איז אייער אייג'נע שולד,
וויל מסתמא פעהלט אייך אוים געדולד.

דער הערינג און די ציבעלע.

דער הערינג און די ציבעלע, צושניטענע אויף'ן טעלער,
געלעגען זיינען זיך אלס פארשפייז, אויף'ן טיש
און ס'האט געלאכט פון'ם צוויבעל, דער געזאלצטער פיש.
„דיין ביטערקייט, אט דא אין הארצען, מאכט מיר אן א פעהלער,
איך וויים ניט וועלכער גולם קען דיך האבען גערען,
דו רופסט דאך גאר ארוים ביי יעדען איינעם טרעהרען!"

די צוויבעל האט דערויף געענטפערט איהם: „שטיק פגר!
א שפאס, א מציאה, ד ו ביזט עם א מאכל!
א „ליטוואק" מיט אביסעל מילך געזאלצענע אין בייכעל!
דו האסט נאך חוצפה לאכען דא פון מיר, א שטייגער!
איך אבוואהל פערביטערט, קען מיר אויסלעבען אזוי די יאהרען,
אבער דיך, ווען מ'זאלצט ניט איין, וואלסטו פערפוילט געווארען.

מאנכער וועלכער לאכט פון אלעמען און אלין,
עקזיסטירט גאר מיט דעם חסד פון אביסעל פרעמדע זאלין...

די שמאַנט און די זויער־מילך.

די זויער־מילך האָט פּראָטעסטירט:
„סטייטש! די שמאַנט כסדר שטופּט זיך אויבען אָן,
מאַכט זיך פאַר א גאַנצען האָהן,
און אַלס די אויבערשטע פון קריגעל איבעראַל זיך פּראָקלאַמירט,
ווי קען דאָ אָבער גאָר פון יחוס זיין די ריידע.
אין אמת'ן מיר שטאַמען דאָך פון'ם זעלבען אייטער, ביידע!"

„גאַנץ ריכטיג!" האָט אויף דעם ערווידערט איהר די שמאַנט.
„ביידע שטאַמען מיר דאָ פון דער זעלבער קוה,
איך בין אָבער פיעל געשמאַקער אויף'ן טעם ווי דו;
און וואָס נאָך מעהר אינטערעסאַנט,
דו זעלבסט האָסט מיך דאָ איבער זיך ערהויבען,
ד'בין פעטער פיעל פון דיר, דעריבער זיץ איך אויבען."

די מעהרסטע וועלכע זיצען אויבען אָן, — די שמאַנט,
געוואונען האָבען זייער פּלאַץ, דורך פעהיגקייט, טאַלאַנט.

די וואנץ און די מטבע.

א וואנץ ארומגעקראכען איז אנומעלט אויף א גראשען.
(איך וויים נים ווי דאם קען געשעהען,
דאס טרעפט זיך אבער, ד'האב עם גרארע שוין געזעהען.)
הכלל, זי האט גערעדט צו זיך אליין בזה הלשון:
,,דאס שיינט צו זיין א גרויסער אוצר! א געוואלדאוונער קאפיטאל!
ארונטערקריכען וועל איך דא נים קענען פאר קיין פאל!"

די וואנץ האט אויף געהאט א שטארקען גרונד,
צו דענקען, אז די קליינינקע מטבע,
פערנעהמט א פופציג מייל צי גאר א מאה,
וויל דרעהענדיג זיך אויף'ן גראשען רונד און רונד,
און זעהענדיג, אז וואו זי קריכט איז געלט,
האט זי געמיינט, ס'איז גרוים ווי גאר די וועלט,

מאנכער מענש איז ווי די וואנץ, א מאדנע בריאה,
בלויז א גראשען, איז ביי איהם א גאנצע מציאה.

די אפע און די ביבליאָטעק.

אַז אפע האָט געהערט, אַז ביכער מאַכען מענשען קלוג,
זי האָט צו דיעזען צוועק,
בעשלאָסען איינצושאפען זיך א ביבליאָטעק.
אַט דאָס אליין, האָט זי געדענקט, וועט זיין גענוג,
ווייל זעהענדיג ביי איהר א שאפע ביכער אויבען אַן,
וועל'ן אלע דענקען, אַז זי איז א הויך־געלערנטע פערזאָן.

נור שטעהענדיג גאנץ ווייט פון בילדונג'ס דלד אמות,
האָט זי א מאַסע ספרים אַנגעשלעפּט, דורכאויס אלץ־איינע,
אַבי די רוקענס שעהנע,
נאָכהער צושטעלט אין שראַנק זיי, טויזענד גמרא'ס, אלע בבא קמא'עס,
נאַטירליך, ווער עס האָט איהר ביבליאָטהעק בעטראַכט,
האָט אַנגעכאַפּט זיך ביי די זייטען און געלאַכט.

מאַנכער געלד־זאַק פילט מיט ביכער אַן זיין שאפע,
מאַכענדיג דעם אויסוואַהל, פונקט ווי יענע אפע...

דאָס געזעץ און די נויט

דאָס געזעץ געקומען איז מיט טענות צו דעם בורא:
„וואָס טויג איך, גאָטוניו, אין גאַנצען אויף דער וועלט,
ווי באַלד די מעגליכקייט מיר דאַרטען פעהלט,
איך זאָל קענען האַלטען די געזעץ־ברעכער אין מורא?
די נויט למשל, ווייל לחלוטין מיך ניט רעספּעקטירען,
זי ברעכט מיך זעהר אָפט, און ד׳קען זי גאָר ניט קאָנטראָלירען.״

און פון הימעל איז געקומען ענטפער, קורץ און בינדיג:
„מיין קינד! דיין קלאָגע קלינגט מיר זעהר מיאוס,
וואו ס׳הערשט געזעץ, בעדאַרף גאָר דאָרט די נויט ניט זיין במציאות,
קוים נאָר אָבער איז זי דאָ, איז דאָס געזעץ שוין זינדיג,
ווייל באמת איז דאָך אונגעזעצליך איבערהויפּט,
די נויט זאָל ווערען אירגענדוואו ערלויבט.״

דאָס געזעץ בעדאַרף זיך עצה׳נען און קליגען,
ווי די נויט צו אָבשאַפען, אַנשטאָדט זי צו בעזיעגען.

דאָס שוועבעלע און דער אייזערנער צוואָק.

דאָס שוועבעלע געזאָגט האָט צו דעם צוואָק: „דו טויגסט אויף קלאַגען!
דיין קאָפּ איז פּלאַטשיג, זעהר מיאוס און דערצו,
בעקומסט עס אָפטע קלעפּ, עס לאָזט דיך ניט צורוה;
עס קריכט נור אויף די ווענט און קריגט דערפאר געשלאָגען.
אָט איך בעזיין א קלוגע קעפּעלע, ס'איז שעהן און רונד,
עס ליגט זיך אימער רוהיג, זיין זאָל עס מיר טאַקע נור געזונד!"

אויף דעם ערווידערט האָט דאָס צוועקעל, שפּיציג שארף:
„מיט מיין צוקלאַפּטען קאָפּ, בעדארף איך מיך גאָר ווענינ שעהמען,
ד'קריג קלעפּ, פּרובירענדיג א נייע זאך צו אונטערנעהמען.
איך קען זיי אויך גערולדיג איבערטראָגען ווען מען דארף.
דאגעגען דו, ביזט נור א בריה ביז מען נעהמט דיך אין די הענט,
פון איינמאָל דיך א רייב טהון, ווערסטו באלד פערברענט."

פעהינקייט און אויסדויער, בעלאנגען ניט צו שעהן־פארמירטע קעפּ,
נור צו די פערהאַרטעוועטע, אונערשראָקענע פאר קלעפּ.

די פאונטיין־פען און דער בליישטיפט.

די פאונטיין־פען האט מיט דעם בליישטיפט זיך גערייצט.
,,דו זעהסט! דיין יחוס איז יעצט שטארק געזונקען,
אט מיך בעדארף מען אויך ניט מעהר אין טינטער טונקען,
א קוואל מיט טינט, פון מיר כסדר פלייצט,
דו מוזט מיט מיר צוטהיילען זיך דיין קרוין,
איך שרייב יעצט, פונקט ווי דו, פון זיך אליין.''

אויף דעם ערווידערט האט דער בליישטיפט: ,,ס'הויבט זיך גאר ניט אן!
קיין כבוד האסטו נאך דערוויילע ניט פערדיענט,
דו שרייבסט נאך, שוועסטערקע, מיט פרעמדע טינט,
אהן דיעזען פרעמדען שטאף, איז אויס! קענסט גארנישט טהון,
אט זעהסטו, איך! שרייב וואכען און מאנאטען אפ,
בלויז שארפענדיג און שפיצענדיג מיין קאפ.''

די קרוין פון כבוד, דעם אריגינעלען קינסטלער בלויז געהערט,
ווייל נאכגעמאכטע, פרעמדע, האט א קליינעם ווערטה.

דער שנעע און דאָס אײז.

דער װײסער שנעע צוגאַנגען איז, פערװאַנדעלט זיך אין בלאָטע.
דאָס אײז פון קעלער האָט איהם ביטער קריטיקירט:
,,אָה װעה! צו װעלכען תכלית דו האָסט זיך דערפיהרט!
װען איך בין דו, װאָלט איך געשטאָרבען פאר גריזאָטע.
װי שעהמסטו זיך ניט טיעף אזוי צו זינקען?
חזירים דאַרפען דאָך זיך מיאוסען דײן װאסער טרינקען."

,,אין קלאָהרקײט און אין זױבערקײט בין איך אין דיר געראָטען."
אױף דעם געענטפערט האָט דער שנעע.
,,נור דו ליגסט טיעף אין קעלער אונטער שטרױ,
בשעת איך אין גאַס, פון יעדען אײנעם, װער געטראָטען.
מיר בײדע בלײבען רײן, װען אונטער זיעבען שלעסער,
קוים ליגען מיר אין גאַס, ביזטו פון מיר ניט בעסער!"

בעטראַכט ניט די צוטראָטענע, מיט האַס,
אממעהרסטען שולדיג איז אין זײער צושטאַנד, נור די גאַס....

די צייטונג און דאָס בוך.

די צייטונג האָט געלאַכט פון בוך:
„ברודערקע! דו געהסט שוין גאר אַרוים פון מאָדע,
ביכער לעזען, איז א שווערע יעצט הכבדה,
און אויסער ווי אין ביבליאָטהעקען, זעהט מען ניט דיין דוך.
דו האָסט פערלאָרען ביי דער מענשהייט דיין בעדייטונג,
ביזט פאָלשטענדיג בעזיעגט געוואָרען פון דער צייטונג!"

„עס הויבט זיך גאר ניט אָן, ביזט ניט מיין קאָנקורענט!"
האָט ערווידערט גוטמוטהיג דער ספר.
„עס איז וואהר, דו האָסט אויף זיך מעהר קויפער,
די ביכער־לעזער זיינען אָבער מעהר אינטעליגענט,
זיי האַלטען מיך בכבוד, לופטערען מיך, פוצען,
די צייטונג אָבער, ווערט סוף־סוף בענוצט אין כל השמוצען..."

בעסער האָבען בלויז געצעהלטע גוטע־פריינד, נור טרייע,
איידער מאַסען, כלמרשט גוט־בעקאַנטע, טעגליך נייע.

די קאטשקע און די הוהן.

די קאטשקע האט געפרעגט איהר פריינדין „הוהן", א שאלה:
„ווי קומט עס וואס די קאטשקע־אייער געהען ניט אין מארק,
אויף היהנער־אייער, איז די נאכפראגע, דאגעגען, זעהר שטארק:
וואס האבען דיינע היהנער־אייער פאר אזא מין מעלה?
דוכט זיך, קאטשקע אייער זיינען גרעסער פיעל און אהן א מום
און מען קויפט זיי ניט, מען באיקאטירט זיי אומעטום!"

„עס ווענדט זיך גארניט אן דער גרויס און אהן די פרייזען,"
געענטפערט האט איהר סוחריש־מעסיג אונזער הוהן,
„דו לעגסט אן איי און מאכסט זיך גאר א שוויג דערפון,
בשעת דו דארפסט גאר פונקט ווי איך, דיין סחורה ארווערטייזען, *)
פאר און נאך'ן לעגען, קודקודאטשע איך פאר שטונדען.
ד'אדווערטייז, דעריבער האב איך אויף מיין סחורה קונדען."

עס איז זיכער איבעריג אין דיעזען פאל,
אויסצוטייטשען פאר'ן עולם די מאראל.

*) אנאנסירען.

דער טרעמפ און די קראוואט.

דער טרעמפ *) געלאכט האט פון דער מענערשער קראוואט:
„דו טויגעניכטס, דו שניפסעל גולם, לאנגער עק!
דו ברענגסט קיין ברעקעל נוץ, דו דיענסט קיין צוועק,
דו הענגסט נור ווי א פינפטער ראד צום וואגען אקוראט.
אמת קלוגע, פארטגעשריטענע פערזאנען,
וויל'ן אזעלכע פוסטע צערעמאניעס, מעהר ניט קאנען."

דער אנגעגרייפטער האט אויף דעם ערווידערט: „ביטע!
מיין נאמען דארף מיט עהרע זיין בעדעקט,
דערפאר שוין, ווייל מען האלט מיך אלס א צייכען פון רעספעקט.
איך ארבייט פאר א מנהג, האלט נור אן א זיטע,
און א סמן אז איך דין דא צו אן אידעאל א הויכען,
איז די „דיימאנד־פין" וואס איך בעקום אלס עהרען־צייכען."

דער טרעמפ מעג לאגיש און גערעכט ארגומענטירען,
די מענשהייט וויל זיך אבער מעשה־טרעמפ ניט פיהרען...

---

*) א היימלאזער, בראדיאגע.

די צוויי פידלען.

א פידעלע אן ארימס, פון א כלי זמר דארטען, סתם,
גפרעגט האט איינמאל ביי א ווירטואזען־פידעל:
„ווי קומט עס וואס ביי דיר האט יעדעס ליעדעל,
א הימליש־וואונדערבארען, געטליך־זיסען טעם?
דוכט זיך פון די זעלבע האלץ, ווי איך, ביזטו געמאכט,
דאך, דיין שפיעלען געגען מיינעם, איז ווי טאג צו נאכט!"

„מיר ביידע האבען פעהיגקייט און אויך טאלאנט."
דער ענטפער איז זאפארט געקומען.
„עס ווענדט זיך נור ווי ווייט דאס ווערט פון אונז גענומען;
ווי ווייט מיר ווערען אויסגענוצט פון'ם שפיעלערס האנד.
און ווילסטו וויסען, פריינד, ווארום מיין שפיעלען איז געראטען?
ד'ווער אויסגעשעפט און אויסגעזויגען ביז די לעצטע נאטען."

יעדער מענש האט פיעלע מעלות אין זיך שטעקען,
די ערציהונג אבער, דארף עם אויסשעפען, ענטפלעקען.

די יוגענד און די עלטער.

די יוגענד האט געטאנצט, געשטיפט, פערגניגען זיך פערשאפט,
„די גאנצע וועלט איז מיינע!״ האט זי פראקלאמירט,
„מיין צוקונפט פרעכטיג איז, מיין וועג מיט בלומען־קרענץ
בעציערט,
ד׳בין שטארק און מעכטיג, אונערשעפליך איז מיין קראפט.
וואס טויג מיר דענקען, טראכטען, זארגען,
איך האב דעם היינט און איך וועל זיכער האבען אויך דעם מארגען!״

„מיין קינד! זיי שפארעוודיגער״, האט געווארענט זי די עלטער.
„בענוץ ניט גאר דיין פולווער אין דעם ערשטען שאס,
צוטהייל דיין קראפט אויף זיעבציג יאהר, אין גלייכער מאס,
דאן קענסטו קיינמאל זיך ניט פיהלען שוואכער, אונגליקליכער, קעלטער,
קוים שפארסטו ניט דיין קראפט, לעבסט זארגלאז, אונערשראקען,
צושווימט דיין ביסעל גליק, ווערסט יונגערהייד א זקן.״

די עלטער איז פיעל פראקטישער זי פרעדיגט אונז די טוגענד,
וואס טויג עס אבער, ווען זי קומט ערשט נאך דער יוגענד?...״

דער הונגער און דער שכל.

דער הונגער, ריידענדיג צו'ם שכל, האט בעקלאגט זיך
אז קיינער גלויבט איהם ניט, כאטש ציה זיך אויס,
און קומט א הונגעריגער צו דעם זאטען, ווארפט מען איהם ארויס.
מען וויל ניט גלויבען, אז דער הונגעריגער פלאגט זיך:
מענשען וועלכע האבען זעלבסט דעם הונגער ערשט געשפירט,
איז אט ווי זיי ווערען זאט, פערגעסען זיי, אז הונגער עקזיסטירט.

דער שכל האט איהם קלוג געענטפערט: „זיי געטרייסט!
דו האסט נאך גליק, דו קענסט דערלעבען אן דיין פיינד נקמה,
דער זאטער, טרעפט, ווערט הונגעריג, דאן ציהסטו זיין נשמה,
אט מיר, דעם שכל, גלויבט מען אויך ניט, ווי דו ווייסט
און איך קען זאגאר ניט דענקען אימיצען אמאל בעשטראפען —
מאטערען דעם שכל'לאזען קען איך קיינמאל גאר ניט האפען...״

דער זאטער קען נאך הונגערען און ווערען גוט און פרום,
דער שוטה, אבער ווערט ניט קליגער, אייביג בלייבט ער דום...

דער שפּאַציער־שטאָק און דער רעגען־שירם.

„רעספּעקט פאר אונזער ברודער!‘‘‘ האט געקלאפּט דער שטאָק.
„דער יעניגער וואָס טראָגט מיך ביים שפּאַציערען,
פערדיענט גאַנץ עהרליך, אז דער עולם זאָל איהם רעספּעקטירען,
וויל מיר צוליעב, ער טראָגט שוין אויך א שעהנעם הוט און ראָק;
א מאַן מיט א שפּאַציער־שטאָק, האט אַן אויסזעהען אַן עלעגאַנטען,
און ניט אומזיסט מיך טראָגען מאַקי, אלע גרעסטע פראַנטען.‘‘

דער רעגען־שירם האט ערווידערט: „ביזט א טהייערע און גוטע זאַך,
נור זאָג מיר, ברודערקע, איך וויל דיך פרעגען,
וואָס טויגסטו אין א טאָג, ווען ס׳געהט א רעגען?
צי האסטו פאר׳ן מענשען אַנגעגרייט, ווי איך, א שמיקעל דאַך?
א קלאָג צו׳ם מענש וואָס בלייבט אין רעגען מיט׳ן הוילען שטעקען!...
ביים שירם אָבער, האט דער מענש מיט וואָס זיך צו פערדעקען.‘‘

מאַנכע לוקסוס־זאַכען, עלעגאַנץ און רייכער פּוץ,
האָבען קיין שום ווערטה ווען ס׳קומט צו ברענגען עטוואס נוץ.

דאָס קוועקזילבער.

דאָס קוועקזילבער פון טהערמאָמעטער האָט בעקלאָגט זיך:
„אָה, גאָט! וואָרום בין איך אזוי געשטראָפט?
איך בייט מיך לויט'ן וועטער אזוי אָפט:
אַט ווי די בייזע צייט צו מיר פערטראָגט זיך,
וואָרום בין איך ניט זעלבסטשטענדיג און פעסט?
איך שטייג און פאַל לויט הייסע טעג און פרעסט."

„עס איז לחלוטין גאָר ניט קיין חסרון."
געענטפערט האָט דעם קלעגער, גאָט.
„ס'איז אדרבה א מעלה וואָס ניט יעדער איינער האָט,
ווערסט קיינמאָל ניט צושמאָלצען, קיינמאָל ניט פערפראָרען,
און אנדערער, פערשפּאַרט אָהן לופט, אזוי ווי דו,
וואָלט לאַנג שוין טויט געווען, געלעגען אין זיין רוה."

מאַנכע פיהרען אויס א גוטען לעבען און א שעהנעם,
ווייל זיי ווייסען ווי זיך צוצופּאַסען דאָ, צו יעדען איינעם.

די קוילען און די קאַנאָנע.

די קוילען האָבען זיך געקריעגט מיט דער קאַנאָנע.
„סטייטש! געשריהען האָבען זיי מיט וואוטה,
„רק צו צווינגסט אונז צו פערגיסען אונשולדיגע בלוט.
דערצו נאָך שטעלסטו אונז אליין אין א סכנה.
יעדען מאָל ווען דו פאנגסט אָן מיט אונז צו שיסען,
ווערען מיר אין פיצע־פיצעלעך צוריסען."

„כא! כא! איהר האָט א חוצפה נאָך צו פּראָטעסטירען."
האָט געדונערט די קאַנאָנע מיט א טייפלישען געלעכטער.
„דער פּראָטעסט נאָר דאַן געווען וואָלט א גערעכטער,
ווען ער זאָל קומען בשעת מען נעהמט אייך פאַבריצירען.
אָהן די קוילען וואָלט איך דאָך ניט האָבען דאָ מיט וואָס צו קראַכען.
טאָ וואָרום ערלויבט איהר, מען זאָל אייך, אלס קוילען מאַכען?"

ווען מענשען לאָזען זיך פערוואַנדלען אין סאָלדאַטען,
איז לעכערליך צו פּראָטעסטירען געגען די מלחמה־רעזולטאַטען!...

דער וואוכערער.

„מיין גאָט!״ גע׳טענה׳עט האָט א זינדיגע נשמה.
„דו הייסט מיר מגולגל ווערען אין אַ שינדער,
ד׳זאָל שינדען פעל פון נבלות, פערד און רינדער;
איך עוסק׳ן מיט פגרים־מתים, ווי א כלב־טמא,
פערגעס זיך אָבער ניט, איך האָב א רב אין מיין משפחה,
איז איהם צוליעב, בעשער מיר גאָטוניו, א שעהנערע מלאכה!״

„האָסט רעכט!״ האָט גאָט געענטפערט, „שטאַמסט פון יחוס!
עס איז א טענה ווירקליך אַ גערעכטע,
ס׳וואָלט נעבאך פאר מיין רב׳ל זיין א שטראָף א זעהר שלעכטע,
הכלל! זאָלסט האָבען אויף דער וועלט אַ אַנדער שליחות,
דו מוזט שוין אָבער בלייבען אונזער כלב׳ס קאָנקורענט,
טאָ זיי א וואוכערער און שינד פון אר׳מע לייט פּראָצענט...״

דער וואוכערער־מיוחס און דער פּראָסטער שינדער,
פערמאָגען ביידע איין געפיהל — א נשמה פון א זינדער...

דער נאַכטיגאַל און די וואָראָנע.

ווען גאָט,
בעשאַפען האָט
די פויגלען אַלערליי,
צוטהיילט האָט ער זיי אין צוויי מחנות,
אין זינגערינס און פּראָסטע „יאַכנעס״ :
אייניגע וואָס פּישצען גלאַט אַזוי,
פלוידערען אָהן טעם און אָהן טאַלאַנט,
אַנדערע מיט נאָטען גוט בעקאַנט.
צווישען זיי
דער נאַכטיגאַל און די וואָראָנע,
געוואָלט האָב'ן ביידע ווערען פּרימאַדאָנע.
ווערענד איינע פון די צוויי,
געוואוסט האָט מען, צו'ם פּראָסטען קלאַס געהער.
די פראַגע איז געווען בלויז „ווער?״
„ציוו, ציוו!״ געפּישצעט האָט דער נאַכטיגאַל ערביטערט ;
„קראַ, קראַ!״ האָט דער וואָראָנעס קול פאַר אויפרעגונג געציטערט.
דאָס האָבען זיך, די צוויי, אויף פויגעל־שפּראַך געקריעגט,
נור קיינער האָט נאַטירליך ניט געזיעגט,
ווייל יעדע איינע האָט מיט גדלות זיך בעריהמט,
אַז זי איז דאָס די פּרימאַדאָנע, גאַנץ בעשטימט.
ווען שפּעטער אָבער האָט מעןביידען זיי געשטעלט צו פּראָבע,
צו זינגען סאָלאָס, דיניקע און גראָבע,
האָט באַלד פערשטאַנען יעדער איינער,
ווער קינסטלער איז און ווער אַ קאַליקע אַ גאַנץ־געמיינער ;
דער נאַכטיגאַל האָט אויסער קריגען זיך, געקענט אויך געבען טרעלען!
צוגיסען זיך אויף זיין קאָלאָראַטור־סאָפּראַנקע גאָר טשיקאַוועס,
נור די וואָראָנע, וועלענדיג מיט איהר טאַלאַנט געפעלען,

האָט זי דעם זעלבען „קרא" געשריהען העכער אויף אַ פּאָאַר אָקטאַוועס.

מאַנכער גוואַלדעוועט און פּויקט, אַז קיינער איז צו איהם ניט גלייך,
אַז ער שטעהט פון גאָר דער מענשהייט העכער,
אָבער ווען עס קומט צו פּראָבע, איז ניט שייך,
אַלעס וואָס ער קען, איז גוואַלדעווען אַביסעל פרעכער....

פערוועריטטע פרוכט.

די פרוכט פון גאר דער וועלט, גע׳טענה׳עט האט צום הימעל:
,,וואָרום זאָל יעדעס פרוכט דאָ ליידען פון א שונא,
פון ווערים גרויסע אָדער קליינע,
פון ווערען וויך, פון פוילקייט און פון שימעל,
ווערענד בלויז די פרוכט פון פעדער בלייבט אויף אייביג פריש,
גוטע ביכער לעבען דורות, בלייבען אימער גאנץ און זיס.״

אויף דעם געענטפערט האט מען זיי פון אויבען:
,,די פרוכט פון פעדער ליידעט אויך פון ווערים,
באַצילען וועלכע ליגען איהר אין די געדערים,
מיקראָבען וועלכע אַפט איהר זאַפט און טעם בערויבען,
ס׳טרעפט זי איז זאָגאר פערפוילט אין מאנכע פלעצער —
יאָ, די פרוכט פון פעדער האט אויף זיך די גרייזען פון׳ם זעצער.״

אַפטמאָל ציינט זיך דער פערפאסער גייסטיג־אָרים,
אָבער ס׳איז די שולד גאר פון דעם זעצערם ווארב . . .

די חיות און די בהמות.

בעשאפענדיג די וועלט, דאן אדם'ן צו לעצט,
„געגוג!" געזאגט האט גאט, „איך ענדיג!
נעהם דרעה זיך וועלט, פון זיך אליין, שוין שטענדיג;
איהר ברואים, וועט זיך זעלבסט בעשאפען שוין פון יעצט.
דער מענש זאל זיין דער הערשער, איהם בעלאנגט די קרוין,
און איהר, די חיות, קלייבט זיך אוים רעגיערער,
שטעלט אן פערטרעטער צווישען זיך אלס פיהרער,
ערוועהלט בעאמטע אין דעם חיות'שען פעראיין."

די ווילדע חיות האבען תיכף א פערהדיענסטעלע דערשפירט . . .
אוועקגעלאפען צו די בהמות אין די שטאהלען,
דעם זעלבען טאג ערקלעהרט האבען זיי וואהלען
און זיך אליין אלס קאנדידאטען נאמינירט.
זיי האבען אויך געטהיילט פרעזענטען איבעראל.
דעם פערד א היי, דעם אקס א שטרוי, דעם עזעלע א האבער
און חניפה'לאך צו יעדען איינעם, וויעדער, אבער,
„צום מיטינג ברידער, קומט ארוים פון שטאהל!"
צו די מיליאנען אקסען, עזלען, פערד,
גערעדט האב'ן דאן דער לייב, דער וואלף, דער טיגער,
זיך פראקלאמירענדיג אלס פעהיגער און קליגער
צו פיהרען די ממשלה דא אויף גאטעס ערד.
זיי האבען צו די מאסען פריינדליך אפעלירט;
פערשפראכען אבצוהיטען יעדענס אינטערעסען,
אויב שטימען וועט פאר זיי דער עולם ניט פערגעסען:
און וואונדער, ווי די חיות האבען טריאומפירט!
די בהמות האבען אלץ געגלויבט, איעדעםווארט
און באלד ערוועהלט די נאמינירטע קאנדידאטען,

נור אך!   ווי טרויעריג געוועזן זיינען די רעזולטאטען!
די חיות האבען דארט א סעודה'לע געמאכט זיך אויף'ן ארט!...

אזוי איז שוין פון אייביג אן דער כלל,
איך קען אייך ברענגען הונדערט טויזענד ראיות,
קוים טרעפען וואהלען וואו, איז איבעראל
די בהמות לאז'ן זיך נארען פון די חיות!...

דער קוואַל און די בלאָטע.

א פרישער וואַסער־קוואַל פערשטאָפּט געוואָרען איז מיט שטיינער,
(מסתמא דורך די ווייסע־חברה'ניקעס, וואוילע יונגען.)
א בלאָטיג וואסער'ל, א שכנה, האָט דערפון געדרונגען,
אַז יעצט וועט מוזען טרינקען איהרע וואַסער יעדער איינער.
זי האָט זיך שטאָלץ א הויב געטהאָן צוגאָסען זיך, צופלייצט,
געלאכט פון קוואל און זיך מיט איהם גערייצט.

און ווירקליך! מענשען האָבען דיעזע בלאָטע־וואסער
אָנגעפאנגען טרינקען . . .
נור באלד האָט זיך ארויסגעצייגט דער רעזולטאַט
א בויך־וועהטאָג און א ניט־גוטקייט, ווי פון סם המות, אקוראט,
דער בלאָטע'ס נאָמען האָט דאַן ביסלעכווייז גענומען זינקען,
ביז ס'האָט די נאַכבאַרשאַפט אויף איהר דערלאַנגט אַ שפּיי
און אָבגערייניגט דעם פערשטאָפּטען וואסער־קוואַל אויפס ניי.

מיט פוילע סחורה קענט איהר אויף'ן מארק ניט לאנג פערווייל'ען,
דער עולם קריגט א בויך־וועהטאָג און ליפט פון אייך באַר מיילען...

די נויט און דער לוקסוס.

די נויט געקומען איז צום לוקסוס מיט א טענה:
„סטייטש! די מענשהייט ווערט אין קנאה-שנאה יעצט ערצויגען,
דיין פארטייאישקייט איהר רייסט די אויגען!
א קליינינקייט, די ווילדע משוגעת'ן דיינע!
דו רייצסט זיך אפען מיט דעם ארימאנ'ס געפיהלען,
בלויז איינצעלנע דו פיהרסט ארום דא אין אויטאמאבילען,
פון אלע אנדערע, דו ווילסט ניט וויסען,
ווארום זאל'ן אלע פון דעם לוקסוס ניט געניסען?"

„וואס ווילסטו דען?" געקומען איז דער ענטפער מיט א לאך,
„איך, פאר מיינע רייכע, טהו דאס בעסטע וואס איך קען,
ד'גיב זיי אלע פערגעניגעס, ד'קוק ניט וואו און ווען,
ווארום זאלסטו, פאר דיינע ארימע, ניט טהון די זעלבע זאך?
די נויט איז דאך אלמעכטיג, זי צוברעכט אפילו אייזען,
ווארום-זשע ווילסטו א ו י ך דיין פולע קראפט ניט ווייזען?"

די נויט וואלט דארפען קליגען זיך און שטרעבען,
דעם לוקסוס צו פערניכטען דא אין לעבען,
אנשטאט צו פאדערען, אז אלע זאלען ווערען גלייך,
דורכדעם וואס זי אליין זאל אויך דא ווערען רייך! . . .

די ציבעלע, די קארטאָפעל און די אַפּעלסינע.

א ציבעלע און א קארטאָפעל,
וואָס זייער פּרייז אין מארק
געשטיגען איז גאנץ שטאַרק,
נאָך יאהרען־לאַנג זיין שפּל,
געלעגען זיינען זאלבאַנאַנד
ביים קרעמער אויף א באנק,
ניט ווייט פון שראַנק,
וואו ס'קען ניט צוקומען קיין פרעמדע האנד...
און גאַנץ געמיטליך צווישען זיך
מיט שטאָלץ גערעדט.
„איך מאָך א וועט,
געזאָגט האָט די קארטאָפעל, דיך און מיך
יעצט קויפען נור עשירים,
די אמת'ע מאַגנאַטען
וואָס עסען טעגליך בראַטען,
מיר פּאַסען זיך נור פאַר די גבירים.
איך האָב שוין לאַנג געוואוסט,
אַז מיט קבצנים און דלפונים,
מיר ביידע זיינען קיין מחותנים,
זיי זיינען ניט נאָך אונזער גוסט.
דו זעהסט דאָך, אונזער ווירדע כסדר שטייגט!
איך זאָג דיר פריינד, אצונדערט,
די צייט אליין האָט אונז געצייגט,
אז צו די הויכע ראנגען
מסתּמא מיר בעלאַנגען,
מיר ביידע זיינען טאַקע דאָ, הפּנים
פון גאָר די אויבערשטע יחסנים,
און מוזען חבר'ן זיך נור מיט די „פּיער הונדערט".

ניט ווייט פון דארטען, אין דער קראם,
געלעגען איז אן אפעלסינע
און מיט אן אבלאכענדער מינע,
ארויסלאזענדיג דופט א שטראם,
אריינגעמישט האט זי זיך אין געשפרעך:
,,איהר גרויסע יחסנ׳טעם! ס׳איז דאך צום לאכען,
אליין זיך איינצוריידען דא אזעלכע פוסטע זאכען!
אט דיעזע זעלבסט-בעריהמעריי איז פשוט פרעך:
ווי קומט איהר זיך גאר גלייכען צו אן עדעלען פראדוקט?
ס׳איז איינע ביטער אויף׳ן טעם,
די צווייטע — וואסער׳דיגליך סתם,
און ווען האט דען א רעכטער מענש אויף אייך געקוקט?
געשטיגען זענט איהר ניט אין יחוס, נאר אין פרייז,
און אט איז א בעווייז,
איהר קומט נאך ניט צום טיש אלס נאשעריי, דעליקאטעסען,
נור פונקט ווי אימער, אלס די ,,שאר-ירקות״-שפייז ביים עסען.״

רייך צו ווערען דורך א ,,בום״, א ספעקולאציע,
הייסט נאך ניט צו האבען יחוס-רעפוטאציע.

די צוויי שוועבעלאַך.

,,רעספּעקט!" געשריהען האָט דאָס שוועבעלע וואָס ליגט אין קעסטעל,
"ד'בין ניט מעהר קיין איינפאַך שוועבעלע, קיין פּראָסטער חי וקים,
איך בעלאַנג שוין צו א הויכען קלאַס, א נייעם:
איך וואַלגער מיך ניט לויז אין טאַש פון וועסטעל!
איך רייב מיך ניט אַן יעדער לוטקע אָדער טיהר,
איך ליג מיר אין א שעהנער שאַכטעל, רייב מיך בלויז אַן איהר."

,,ס'א קנאַפּער אונטערשייד!" ערווידערט האָט די צווייטע.
,,וואו דו רייבסט זיך, וואו דו צינדסט זיך אָן,
סוף כל סוף, פון'ם רויטען האָהן
מיר ביידע בלייבען ליגען אבגעברענטע, טוידטע,
וואָס טויג מיר שאַכטעל־שמאַכטעל, ראקפעלערס פּאַלאַצען,
אַז דאַרטען האַלט דיך אויך דער מלאך המות פאַר די לאַצען!"

דער שטאָלץ פון די אַריסטאָקראַטען האָט קיין ווערטה,
זאָ לאַנג אונז אַלעמען די זעלבע ענדע איז בעשערט.

די שעהר און די פען.

א שעהר אריינגעפאלען איז אין א רעדאקציע,
זיך בעפריינדעט האָרטען מיט דער פען און באלד
אויפגעהויבען א געטומעל און א גוואלד:
„רעספעקט! ד'בעלאנג שוין צו דער שרייבער-פראקציע!
א צייטונג אהן א שעהר, איז ווי אהן הענט,
אהן מיר וואלט זי בשום אופן גאר ערשיינען ניט געקענט!"

די פען, אויף דעם געענטפערט האט איהר, מיט א שטריך א גראבען.
„וויים איך וואס! דו קענסט דאך גאר ניט אנשרייבען קיין שורה,
ביזט א פראסטער קאליקע-שניידורע!
וואס נארסטו דא די וועלט, ווער דארף דיך האבען?
די צייטונג האט פון דיר א קנאפע טובה,
דיין גאנצע ארבייט דא, בעשטעהעט אין גנבה"...

דעם זעלבען ענטפער קענען געבען אלע פראדוצירער,
צו מאנכע לעדיג-געהער, זא-גענאנטע פיהרער.

די מוראשקע און די ביען.

א קליין מוראשקע האט מיט כעס קריטיקירט די ביען:
,,זעהט נור ווי דאס מאכט פון זיך אזא מין וועזען!
פונקט ווי גאר די וועלט זאל ווערען דא פון איהר געזעגענען.
זי פליהט ארום,
פון בלום צו בלום
און זשומעט אן א פולען קאפ,
זי זינגט מיט טראפ,
זו, זו! זו, זו! אז אסור אויב דאס האט א זין!
מיר שיינט, די ביען בעלאנגט צו'ם סארט בעריהמער:
וואס וויל זיך צייגען ארבייטסזאם און טיכטיג,
אז יעדע רגע איז ביי איהר ווער ווייסט ווי וויכטיג,
איהר ערנסט, מוטה;
איהר פייער, וואוטה,
איהר זיין בעשעפטיגט, שטארק פערטיעפט;
איהר שיסען גיפט,
דאס אלעס מאכט מיך נור צו'ם לאכען אימער.
אט אונז, מוראשקעס, ווייסט די וועלט פון ברעג צו ברעג,
אין ארבייטסזאמקייט קען מען אונז ניט איבערשטייגען,
דאך טהוען מיר די ארבייט שטיל, מיר שווייגען;
מיר זשומען ניט,
מיר ברומען ניט;
מיר וויסען ניט פון פלייסען זיך,
פון בייסען זיך;
פון פיהרען קריעג מיט דעם וואס שטעלט זיך אונז אין וועג.
דעריבער טענה איך, אז ביי די ביענען
קען יעדערער געפינען
חוצפה מעהר ווי אלעס
און אהן צווייפעל אויך דעם דלות.

ווייל איך גיב אייך ניט קיין דרייער
פאר די אקראבאטסקע שטיק
און פאר גאר דאס גליק
פון די אלע נארישע בעריהמער, שרייער.״

,,אז אך און וועה, ווער ס׳האט זיך זעלבסט גענומען ליבען!״
געענטפערט האט די ביען. ,,דו שווארצע בריאה!
דיין גרויס עניוות איז א קנאפע גאר מציאה;
דו ארבייטסט שטיל,
ווייל גאר דיין ציעל,
איז אימער נור פאר זיך אליין,
ס׳איז צו׳ם פערשטעהן,
דו שווייגסט אויס מורא מען זאל דיך חלילה ניט בערויבען.
ביזט שפארזאם, קארג און ווי געוועהנליך יעדער עגאאיסט,
ציטערסטו, מען זאל זיך ניט דערוויסען אין דער וועלט,
וואו עס ליגט דיין איינגענס אין דיין אונטעראירדישען געצעלט.
פערקעהרט, די ביען
שרייעט: ,,כל דכפין!״
זי זינגט, זי רופט, זי פראקלאמירט:
— קומט פראפיטירט!
מיין בינשטאק גיט אייך וואקס און האניג גאנץ אומזיסט! —״

מאנכער ענו ־וועלכער האלט זיך שטיל און קליין,
טהוט עס, אויסגערעבענט, ווייל ער האט אין זינען זיך אליין...

דער שפּיגעל און דער שכל.

ס'האָט געערגערט זיך א שפּיגעל ערגעץ אויף א וואנד:
,,סטייטש! איך צייג דעם מענשען זיין געשטאַלט,
אויב ער שעהן איז, אָדער מיאוס, יונג צו אלט.
טאָ וואָרום זאָל איך ניט צייגען אויך זיין גראַד פערשטאַנד?
וואָרום זאָל יעדער שפּיגעל, צייגענדיג דאָס פּנים
ניט צייגען אויך דעם חילוק צווישען קלוגע און נאַראָנים?"

דאָס האָט צוגעהערט דער שכל און געגעב'ן איהם צו פערשטעהן:
,,דו בעגרייפסט נור יעדע זאך פון אויבען־אויף,
אָט דעריבער צייגסטו נאָר די אויסערליכקייט פון דעם גוף,
קענסט דאָס טיעפע ניט בעגרייפען, ווייל דו ביסט ניט טיעף אליין.
דער מענשליכער פערשטאַנד איז צו א טיעפע זאך
און דו, מיין פריינד, ביזט פלאַטשיג, זעהר פלאך!"

מאַנכער וויל מבינות זאָגען וועגען אלעם אין דער וועלט,
כאָטש די פעהיגקייט דערצו איהם נעבעך פעהלט.

דער ריכטיגער פּראָדוצירער.

דער סמיטשיק, פּיעדעל און די לינקע האַנד,
האָבען צווישען זיך געדעבאַטירט,
ווער פון זיי האָט עכטע שפּיעלען פּראָדוצירט.
און יעדער איינער האָט געזאָגט, אז יענעביידע זאַלבענאַנד,
איהם העלפען נור אַרויסברענגען די קלאַנגען,
נאַטירליך, דאַרף דער גאַנצער כבוד, איהם אַליין בעלאַנגען.

דאָס צוגעהערט האָט איינער א מוזיק־פּראָפעסאָר
און אַלס גרויסער מבין, זיי די זאַך ערקלעהרט:
„אַלע דריי, האָט איהר פאַר דער מוזיק, אַ גרויסען ווערטה,
קיין איינער אָבער איז פון אייך ניט בעסער אָדער גרעסער,
דער עכטער פּראָדוצירער איז דער מענש, דער מוזיקאַנט,
ווייל איהר אָהן איהם, זענט אַלע פּראָסטע כלים, אָהן טאַלאַנט.“

ניט דער, ניט יענער, איז דער שעפּער פון דער וועלטליכער־קולטור,
מיר אַלע זענען בלויז געצייג־שטיק ביי דער געטליכער נאַטור.

דער בעטלער און דער קעניג.

„מיט וויפיעל, קעניג! ביזטו גליקליכער פון מיר, אין גאנצען?
האט דרייסט געפרעגט דער בעטלער, קומענדיג אין פאלאץ שנארען.
„דער נעכטען איז דאך פאר אונזביידען שוין פערלארען,
דער מארגען איז פערבארגען; גאט וויים וואו דיין קרוין וועט גלאנצען.
עס בלייבט דער „היינט" נור — היינט איז דיר דער עולם
אונטערטהעניג,
ס'הייסט בלויז איין איינציג טאג, ביזטו דער גליקליכער,
דער קעניג!"

„פערשטעהסטו, פאר דער צוקונפט דארף איך מיך ניט זארגען,"
האט באלד דער קעניג איהם געענטפערט. „וויס, מיין פריינד!
דער נעכטען העלפט מיר איך זאל זיין א קעניג היינט,
דער היינט וועט מיך אלס קעניג מאכען מארגען;
דער עבר מיט'ן עתיד זיינען פעסט געבונדען,
פערקניפט אין'ם „היינט", אין דיעזע פיער און צוואנציג שטונדען."

ווען איהר קענט נור אייער „היינט" מיט פינקטליכקייט ערקלעהרען,
ווייסט מען וואס איהר זענט געוועזן און וואס פון אייך וועט ווערען.

עקשנות.

דער יונגער פוהרמאן האט געפרעגט ביים אלטען:
,,ווי קומט עס וואס א פערד, בשעת עס ברענט די שטאהל,
וועט ער ניט לאזען זיך ארויספיהרען פאר קיין שום פאל?
עס איז פון איהם לחלוטין גארנישט צו דערהאלטען
עס העלפט דיר ניט קיין בעטען, רופען, גלעטען,
ער ווערט פערברענט און לאזט דיך ניט דו זאלסט איהם רעטען.״

,,ניט פרעג מיך אויף אן אויסגעשפאנטען פערדיל, קיינע קשיות.״
געענטפערט האט דער אלטער בעל עגלה,
,,עס איז, אויף פערד, פון גאט, אזא מין קללה:
אז אהן א צוימעל, זיינען זיי די איינגעשפארטעסטע נפשות
און קוים נאר האלסטו זיי ניט ביי די לייצעס,
איז אויס! זיי ווילען דיך ניט הערען און ניט פאלגען דיינע עצות.״

דער עקשן, ווי דאס פרייע פערדעל, וויל פון קיינעם קיין ערקלעהרונג,
אפילו ווען עס דראהעט איהם מיט אונטערגאנג, צושטערונג.

די נאַכט און דער טאָג.

„א י ך בין אויף דער וועלט, דאָס בעסטע וואָס קען געבען."
געזאָגט די נאַכט האָט צו דעם מענשען.
„איהר אלע דארפט מיר דאנקבאר זיין, מיך בענשען,
ד'ברענג אייך רוה און נייע קראפט צום לעבען;
די נאַכט, צו אלע צרות ברענגט א סוף,
זאָגאר דער אונגליקליכסטער פיהלט זיך גליקליך אין זיין שלאָף."

„וועה צו יענעם, וואָס דארף זוכען גליק אין חלום!"
ערווידערט האָט דער טאָג אויף מאָרגען,
„אין שלאָף פערגעסט מען זיך א ווייל אויף די זאָרגען,
אָבער ס'איז קיין גליק צו זיין האלב טוידט, כמעט עליו השלום,
די נאַכט בעפרייט נור פאר א וויילע פון טרויער, קלאָג,
דאָס עכטע גליק געניסט נור יענער ווער עס לעבט א גוטען טאָג."

ווען איינער מוז שוין זוכען רוה און גליק אין שלאָפען,
האָט ער דאָס עכטע גליק אין לעבען, זיכער ניט געטראָפען.

די ליעבע און די חניפה.

,,ביזט א פאלשע בריאה!'' האט געזאגט די ליעבע צו דער חניפה,
,,דיינע זיסע קאמפלימענטען האבען קיין ממשות,
ווער עס קען דיך, כאפט איהם אן פון דיינע רייד חלשות,
האסט נים קיין געפיהלען, עכטע, הארציג־טיעפע,
ליידער, נארט זיך אב אין דיר, נים איינער,
אנשטאדט ליעבע, קריגט ער נעבאך ביי דיר שטיינער.''

,,נארעלע!'' געענטפערט האט די חניפה, צוקער־זיס.
,,איך בין נור פאר יענע מענשען, און ארטיקעל,
וועלכע ליעבען גראדע פאלשע חניפה'לע א שטיקעל,
עגאאיסטען וועלכע טרעטען וואהרע ליעבע מיט די פיס,
עכטע פריינדשאפט האבען יענע מענשען נים די ווערטה,
האט זיי גאט די פאלשע חניפה, אויף דיין פלאץ, בעשערט.''

דער מענש וואס נעהמט אן שלעכטס פאר גוטעס, פאלש פאר עכט,
פערדיענט קיין בעסערס נים, ס'איז אויף איהם רעכט!

דער רייזע־פּאַס און די דיפּלאָמע.

דער רייזע־פּאַספּאָרט האָט זיך איינמאָל שטאַרק צולאַכט.
„כאַ! כאַ! איך ווער פאר נחת ברייטער, לענגער, דיקער,
דער מענש איז דאָ דער טפל, איך — דער עיקר,
אָהן מיר, ווערט קיינער ניט גענומען גאָר אין אַכט;
איך פערנעהם דעם אויבען־אָן, דעם שפּיגעל,
ווייל די גרעסטע ראָליע שפּיעלט מיין זיגעל.”

אויף דעם גענטפערט האָט איהם די דיפּלאָמע:
„דו טראָגסט נור יעדען מענשענס נאָמען און אַדרעס.
נאָר קיינמאָל ניט זיין אינערליכען יש,
זיין גייסט, זיין „איך”, דעם ווערטה פון זיין נשמה.
דיעזע זאַכען ביזטו ניט אומשטאַנדע צו בעשטימען
און דעריבער קענסטו זיך בלויז צווישען פרעמדע ריהמען;
אין דער היים אָבער ביזטו אויף גרויסע צרות,
יעדער איינער דאַרף דיך דאָרטען אויף כפּרות.”

אין דער פרעמד און צווישען אונבעקאַנטען עולם,
קען אַמאָל א ראָליע שפּיעלען יעדער גולם...

דער מזל און די חכמה.

דער מזל און די חכמה האבען זיך צואווערטעלט
אין גענומען שטעכען איינס דעם צווייטען.
„חכמים, זאגט דער מזל, לעבען ניט פון גרייטען;
זיי ווערען דא גאר ווייניג וואס געצערטעלט;
לא לחכמים לחם, קלוגע האבען ניט קיין ברויט,
ווערענד מזל'דיגע מענשען ווייסען גאר ניט וואס איז נויט."

די חכמה האט אויף דעם ערווידערט גאנץ געלונגען:
„צו לעבען מזל'דיג, קען יעדער גולם, יעדער נאר,
„חכמים", רופען זיך דא מאנכע בלויז דערפאר,
ווייל קעמפפען געגען מזל זיינען זיי געצוואונגען,
נאראנים נעבאך, קענען זיך אהן מזל טאקע ניט בעגעהן,
קלוגע אבער, קענען זיך בעזארגען גאנץ אליין."

דער חכם קען דעם שלעכטען שיקזאל אפט בעזיעגען,
ער דארף זיך אבער אנשטרענגען און קליגען.
ווען איינער אבער זאגט: „איך האב קיין מזל! ד'בין פערלארען!"
ז'ער אויסער א „שלימזל", אויך א שוטה פון געבארען...

די בעלי תשובה.

„דאנקען גאט!" געזאגט האט די חרטה מיט פערגלאנצטע אויגען.
„דער מענש איז גאר נאך ניט אזוי געפעהרליך שלעכט,
מען קען איהם געבען צו פערשטעהן וואס אונרעכט איז, וואס רעכט:
קוים ערקלעהרט מען איהם זיין טעות, גיט ער צו און לאזט זיך בויגען.
אט איך אליין, האט פיעלע שוין געראטעוועט פון א צרה,
ווייל קריגענדיג חרטה, האט ניט איינער שוין בעזיעגט זיין יצר הרע."

„כא! כא! כא!" צולאכט האט זיך א מיאוס'ע עבירה,
„פון דיין בעריהמעריי, איז נור צו לאכען.
א שפאס נור וואס דו קענסט דא מיט דיין גבורה מאכען!
בלויז די אלטע אדער קראנקע נעהמען אן דיין תורה,
כל זמן דער מענש איז אבער שטארק און יונג,
הולטאיעוועט ער רעכטס און לינקס און שטעלט דיר אויס א צונג."

פרעגט ניט דעם בעל תשובה'ניק, ווארום ער איז ניט מעהר פערשייט,
פרעגט איהם בעסער שטילערהייד, אויף וואס ער ליידט...

דער טשייניק און דער טאָפּ.

דער טשייניק האָט פון זיך געבלאָזען, גאָר ווי עפּעס רעכטס.
„אלע טעפּלאך האָבען אַ גערוך.״ האָט ער געזאָגט.
„יעדערער מיט וואָס זיין מאכל איז פערבראָקט,
און וואו אַ טעפּעל, מוז עס שמעקען מיט געקעכטס,
בלויז מיר טשייניקעס, פערמאָגען אזא כח,
אַז פון אונז ניט שמעקען זאָל דער מינדסטער ריח.״

אַז אַלטער טאָפּ, דערלאַנגט האָט איהם אַ הייסען שפּריץ.
„זעה נור ווי דאָס האָט זיין קרומע נאָז פעררריסען!
בריה מיינער! קענסט דאָך בלויז מיט לייכטע פּאָרע שיסען...
ביזט אויך אַ טאָפּ דען? כאַ, כאַ, כאַ! ס'אַ שעהנער וויץ!
עס שמעקט פון דיר ניט, וויל דיין מאכל האָט קיין ריח און קיין טעם.
דו קאָכסט נור ריינע וואסער סתם.״

צו זיין אָהן פּעהלער, איז נאָך גאָר אַ קנאָפּע מעלה,
וואָס טהוט איהר אויף? ווי וויכטיג זענט איהר? — איז די שאלה.

קאָלומבוס און די איי.

קאָלומבוס האָט געמאַכט, פיעל געגנער זיינע, שווייגען
דערמיט וואָס ער האָט זיי בעוויזען בדרך וויץ,
אז יעדע איי, אַוועקגעשטעלט קען ווערען אויף איהר שפּיץ,
אַ זאַך וואָס זיי, די געגנער זיינע, ניט געקענט האָב'ן צייגען.
ער האָט דאָס איי א שטאַרקען זעץ געטהאָן אָן טיש,
— פערפלאַכט עס און ס'איז באַלד געבליבען שטעהן,
און ווען דער עולם האָט געזאָגט: „דאָס קענען מיר אליין!"
האָט דאַן קאָלומבוס זיי געענטפערט: „נו געוויס!
נאָכדעם ווי איך האָב אייך געצייגט דעם קונץ מיט מיינע הענט!
ווארום האָט איהר דאָס אָבער פריהער ניט געקענט?"

פיעלע קליינע שכל־זאַכען, לייכט איז צו געפינען,
נור גראָדע פאַלט עס קיינעם גאר ניט איין אין זינען.

דער משוגענער.

א משוגע'נער געלעגען איז געבונדען און אין כעס.
„איך דענק, האט ער געזאגט, עס איז א סברא,
אז משוגע זיינען גאר די קלאהרע
און בינדען מענשען אדער זאכען, איז דאס זייער משוגעת.
והראיה, ביכער האבען דאך געווים א שכל א געזונדען
און דאך, ווי מיר משוגעים, ווערען זיי געבונדען."

א בוך וואס איז געלעגען דארט דאביי,
אויף דעם בעמערקט האט: „מיר די ביכער אין אזא מין פאל,
פערטהיידיגען זיך ניט, מיר מאכען קיין סקאנדאל,
דעריבער לאזט מען אונז דריי זייטען פריי,
דאגעגען דו, ווערסט ווילד, דו קענסט עס ניט פערטראגען,
דו ווערסט דערום געבונדען פעסט און קריגסט נאך גוט געשלאגען."

ליידען צרות דא אין לעבען, מוזען איך די קלוגע,
גוט געשלאגען אבער, קריגט נור יענער בלויז וואס איז משוגע.

די טענה צו גאָט.

די שטומע הויז־אַרטיקלען פון דער וועלט,
האָב'ן איינמאָל מיט אַ טענה זיך צו גאָט געשטעלט:
„רבונו דעלמא כולה! מיר בעמערקען און געפינען,
אז אלע מענשען־גליעדער, אויסער איינעם, אונז בעדיענען,
די בעט, למשל, שטעהט אויף פים; די טיהרען האָבען הענטלאַך,
דער וואַש־טאָפּ, האָט צוויי אויערען אויף זיינע וועגטלאַך:
די קאַם האָט ציינער; פעטע יויך האָט אויגען;
דער טשייניק האָט אַ נאָז גאַנץ־אידישלאַך געבויגען;
די בערשטלעך האָבען האָהר; דער לאָקשען־ברעט האָט זייטען,
עס פעהלט אונז נור אַ מויל צו דער קאָלעקציע, ווי ביי לייטען."

„דאָס מויל איז ניט פאַר אייך!" געענטפערט האָט מען זיי פון הימעל
„פון כלים דאַרף מען רייניגען דאָס שמוץ און שימעל,
נו איז שמוץ פון אלע גליעדער, וואַשט זיך אָב מיט זייף,
וועהרענד שמוץ פון מויל, פערוואַשט זיך ניט, ס'איז אייביג טריף."

מאַנכע מענשען מעגען פון אָט דיעזער פאַבעל ציהען נוצען
און וואָס ווייניגער דאָס מויל זיך שמוצען...

ליכט און שאָטען.

דאָס ליכט האָט זיך בעקלאָגט פאר לייטען:
אז דער שאָטען מאכט איהר אָן דאָ צרות אָהן א ברעג,
רק ער שטעלט זיך איהר אין וועג,
ער פאָלגט איהר אימער נאָך, פון נאָהענט און פון ווייטען,
ווען ניט דער שאָטען, וואָלט דאָס ליכט געזעה'ן זיך ריכטיג;
די גאַנצע וועלט געווען וואָלט העל בעלויכטען, ליכטיג.

„דאָס ליכט אליין, וואָלט קיינמאָל ניט בעגייסטערען די ראיה",
האָט געענטפערט איהר דער שאָטען,
„מיר צוליעב נור, זעהט מען אז דו ביזט געראָטען;
אָהן מיר, וואָלסטו געווען א קנאַפּע מציאה.
איך טהו דיר ניט קיין שלעכטס, נור גראדע גאָר פערקעהרט,
צוליעב דעם שאָטען, מערקט מען ערשט דיין גרויסען ווערטה."

דעם אמת'ן טאַלאַנט בעדאַרף ניט אַארען,
וואָס קאליקעס איהם טהוען נאָך, צום אויבען אָן זיך שפּארען
אָט גראדע צוליעב זייערע חסרונות,
דערקענט די וועלט דעם גאון'ס גאונות.

דער כבוד און דער שאָטען.

ס'האָט דער כבוד און דער שאָטען,
אַנגעפיהרט אַ שטרייט
ווער פון זיי האָט וויכטיגערע פּאַטריאָטען,
ווער פון זיי פוןביידען איז מעהר „לייט".

היות נאָך ביידען יאָגט זיך נאָך
דער מענש זייט פיעלע יאָהרען,
טאָ ווער איז ניצליכער פאַר איהם אין תוך
און וועמען וואָלט ער קענען שפּאָרען?

„איך בין וויכטיגער פון דיר, פון'ם שאָטען!"
האָט דער כבוד זיך בעריהמט,
„יעדער איינער ווייסט בעשטימט,
אַז נאָר מיר צוליעב, די מענשהייט פאַרווערטס האָט געטראָטען,

גוטעס ווערט אַממעהרסטענס נור געשאַפען,
בלויז אום מיך, דעם כבוד, צו פערדיענען;
אַלע גרעסטע מענשען זיינען מיינע שקלאַפען
און דורך מיר, די וועלט וועט פיעלעס נאָך געווינען.

אַנדערש שטעהט עס דאָ מיט דיר, קאָלעגע!
בלויז די קינדער און נאַראָנים לויפ'ן דיר נאָך,
אויף דער מענשהייט ביזטו נור אַ יאָך,
קיינער וואָלט דיין אַנטערגאַנג ניט קימערען אַ רגע."

אויף דעם געענטפערט האָט דער שאָטען: „לאָז צו רוה!
פון די וואָס יאָגען זיך נאָך אונז, נאָך ביידען,
איז איבערהויפּט ניטאָ גאָר וואָס צו ריידען,

מיר לויפען דאָך פון זיי אוועק, מיר לאָזען זיי צו זיך ניט צו,
נו קענסטו דאָך זיך ניט בעריהמען
מיט חסידים וואָס דו קענסט מיט זיי ניט שטימען,
דערפאר ווען דו אליין,
קומסט יאָ אַמאָל צו אימיצען צו געהן,
און אנערקענסט איהם אַלס אַ גדול, אלס געראָטען,
איז גראדע יענער זיצט ביי מיר, פערשטעקט אין שאָטען."

ווער ס'לויפט נאָך כבוד, קען עס קיינמאָל כאַפּען
און קען קיין בכבוד'ע פערזאָן ניט ווערען,
ער מעג ווי טומלען, ליארעמען און קלאַפּען,
וועט איהם ניט העלפען, ס'וועט די וועלט איהם ניט פערעהרען,
דער כבוד קומט צו יענעם נור וואָס שאַפט די גוטע פרוכט,
און האָט דעם כבוד ניט ערווארטעט, ניט געזוכט.

די קיה.

„סטייטש!‟ געערגערט האָבען זיך די קיה, געקרענקט פון צאָרן,
„די מעהרסטע חיות אויף גאָט'ס ערד,
ווי קעמלען, מויל־עזלען און פערד,
האָבען קיינער ניט, אזוי ווי מיר דאָ, כרות יאָהרען,
מיר, די קיה, דערלעבען גאָרניט אלט ווערען, אז אסור!
יונגערהייד נאָך, ווערען מיר אריינגעהאַקט אין סיר הבשר!‟

„זייט געטרייסט!‟ געענטפערט האָט זיי דער בעשעפער.
„פערגעסט ניט, אז איהר שטאַרבט צוליעב א גוטען צוועק,
מען וואַרפט אייך אויך ניט ווי א נבלה דאָ אוועק,
אייער פלייש געבראָטען ווערט; מיט צוויבעל, זאַלץ און פעפער,
דערלאַנגט מען אייך צום שעהנסטען טיש און דאָס איז אייער גדלות,
קענען פערד און עזלען, וועלכע פגר'ן אלס אלטע פאַדלעס.‟

איידער שטאַרבען ווי א פאַדלע אונגעריהמט, נור אלטערהייד,
איז שוין בעסער שטאַרבען יונג, נור איבעראל בעוואונדערט נאָך'ן טויט.

דער קליינער עלוי.

א טראָפּען טינט בּיים פעדער־שפּיץ, געפרעגט האָט זיך אליין:
„מיין גאָט! עס כאַפּט מיך איינפאַך אָן א שרעק,
וואָרום בּין איך פון טינטער טינט אוועק?
וואָס קען איך טראָפּעלע דאָ אויפטהאָן? ד׳בּין דאָך מאָדנע קליין,
אזאָ מין קאָפּעטשקע! וואָס האָב איך פאַר א צוּרה?
ד׳קען אסור־צער גענוג זיין אויף א קלייניקער בּראָשורע!״

דער דענקער האָט אויף דעם געענטפערט איהר גאַנץ שטיל:
„מיין קינד, פערצווייפעל ניט, קענסט אויפטהאָן גאָר א סך,
דו דאַרפסט נור מיט טאַלאַנט פערצייכנען יעדע זאַך;
דו קענסט אין וועניג ווערטער זאָגען גראָדע זעהר פיעל;
בּיים שרייבּען, איז פאַראַן אַן אלטער, פעסט־געשטעלטער כלל:
— מען קען אין קורצען אויסדריקען די שענסטע שטיק מאָראַל.״

דעם הערכסטען שאַרפזין, אלע שפּריכווערטער וואָס איהר געפינט,
די צעהן געבּאָט זאָגאַר, האָט אויסגעדריקט א טראָפּען טינט.

דער גרעסטער היץ־קאָפּ,

די קיך־אַרטיקלען האָבען צווישען זיך גערעבּאַטירט :
היות די טעפּ כסדר זידען, קאָכען,
דער אויווען פּלאַקערט, ברענט פאַר וואָכען,
דער מעסער שניידט, דער גאָפּעל שטעכט, דער ,,אייז־באָקס״ פריהרט.
טאָ ווער פון זיי, פון אַלעמען, איז דאָ דער גרעסטער כעס'ן
און וועמען קומט, פאַר צופיעל זיין אַ היץ־קאָפּ, שמייסען ?

דער אַלטער לאָקשען־טאָפּ גענומען האָט דאָס וואָרט :
,,רבותי ! (צווישען אונז דאָ זאָל עס בלייבען...)
דאָס שוועבעלע וואָס צינדט זיך אָן פון איין מאָל רייבען,
איז זיכער אַ בעל־כעס'ניצע פון דער ערגסטען סאָרט.
די אורזאַכע איז פּשוט, ס'זאָל איהר נור ניט זיין צו שאַנד,
זי האָט אַ זעהר קליינע קעפּעלע און קיין פערשטאַנד.״

דאָס לעבען דאָ בעשטעטיגט יענע מיינונג פון'ם טעפּעל,
דער גרעסטער היץ־קאָפּ איבעראַל, בעזיצט די קלענסטע קעפּעל...

די פעדער און דער רויטער בליי־שטיפט.

די פעדער האט זיך אויסגעריהמט פאר לייטען,
אז זי איז יעצט די מעכטיגסטע העלדינע.
„מיין קראפט, האט זי געזאגט, בעטראכט די גאנצע וועלט
מיט קנאה,
ד'קען מיין שונא שיסען פון דער נאהענט און פון ווייטען,
איך, די שארפע פען, האב אלעמען דא איבערשטיגען,
ד'בין א גרויס־מאכט, קיינער קען מיך ניט בעזיעגען."

אויף דעם געענטפערט האט א בליישטיפטעל א רויטער:
„און מיר, מאיעסטעט, האט איהר מסתמא זיך פערגעסען,
איך קאנטראליר דא אלע טינט־און־פעדער אינטערעסען,
צו איבערשפארען מיך איז ווירקליך שוין ניטא קיין צווייטער.
יא! די פעדער מעכטיג איז, דער רויטער בליישטיפט
אבער קומט צוערשט,
ווייל פון מיר, זאגאר די שארפסטע פעדער, ווערט בעהערשט."

דער שארפער קריטיקער, בעוויזט אונז דא אין דארט,
אז ווייט ניט אימער, האט דער שרייבער גאר דאס לעצטע ווארט.

די קוה און דער הונד.

די קוה אין שטאל האט איינמאל אנגעפאנגען שרייען,
למאי די מענשען זענען איהר אזעלכע שונאים,
„בהמה!״ איז א צונאהמען פאר שוטים און נאראנים:
מען לאכט אויך פון איהר מעלה-גירה׳דיגען קייען.
כטייטש! זי ליידעט איבעראל פון אנטי-בהמה-איזם,
וועמעס דאגה איז עס, אז זי גלויבט אין פלעטשעריזם? *)

דער הונד, א כאפ טהו׳נדיג א פליג, האט באלד גענומען בילען:
„האוו, האוו, האוו! א משל צו א טארבע פלעקער!
נא דיר גאר מען האסט זי! עס איז כזב ושקר!
ווער מיינט דען צו בעליידיגען די בהמ׳ישע געפיהלען?
אלע ווייסען אז די בהמות זענען אנשטענדיג און פיין,
אבער מענשען, זאגט מען, דארפען נאך פיעל אנשטענדיגער זיין!״

משל למה הדבר דומה,
מענש, ניט זיין קיין בהמה!

*) פלעטשעריזם איז די לעהרע פון צוקייען דאס עסען זעהן דין.

די צוויי שפינען.

„ניטא קיין מזל!" האט א שפין בעקלאגט זיך פאר דער צווייטער,
„יעדע נאכט מיין שפינוועב־נעץ פערשפרייט איך ריכטיג,
אבער ווי נור ס'ווערט אין צימער ליכטיג,
קומט אן א מענש, א טייוועל, אך! די יאהרען מיר דערגעהט ער!
אין א רגע ווערט פון איהם מיין נעץ צוריסען און צובראכען.
קורץ, איך קען ניט פאנגען דא קיין פליג פאר וואכען!"

„דאס איז דיין אייגען שולד!" איז איהר די תשובה באלד געקומען.
„וואס מיר מזל! ווער מיר שמזל! ביזט א גרינע!
שפינסט ביים פענסטער דא דיין פאאוטינע.
אט איך האב מיר ביים צדקה־פושקע־שפאלט מיין פלאץ גענומען,
האב איך דא די בעסטע רעזולטאטען,
ס'הענגט מיין שפינוועבס אונצושטערט דא פאר מאנאטען..."

דארטען וואו מען ווייסט ניט פון רחמנות, העלפען, געבען,
מאכען שפינען־מענשען ביי דער צדקה־פושקע גאר א פיינעם לעבען...

דער שפּיגעל און דאָס בוך.

דאָס בוך געפרעגט האָט ביי דעם שפּיגעל ,,ברודער לעבען! זאָג,
אין וואָס בעשטעהט דיין גרויסע, וואונדערבארע קראַפט,
וואָס דו האָסט זיך אזויפיעל אָנהענגער פערשאַפט,
און יעדער איינער קוקט אריין אין דיר, כאָטש צוויי דריי מאָל א טאָג?
ווען איך זאָל אויך פערמאָגען דאָ אזוי פיעל פאַטריאָטען,
וואָלט שוין די וועלט בעפרייעט געווען פון מאסען אידיאָטען.''

,,כא! כא! וואָס טויג דער מענשהייט דיין ליטעראטור?
האָט באַלד דער שפּיגעל ציניש זיך צולאכט.
מיין אונטערשלאָג האָט מיך עם פאָפּולער געמאָכט:
די מענשען האָבען דאָרט דערשמעקט א גוטען שפּור...
זיי ווייסען, ריינע זילבער ליגט אונטער'ן גלאָז ביי מיר,
דאגעגען אונטער דיינע אותיות, איז איינפאכע פּאַפּיער...

אייער חכמה, שכל, האָבען דאָ די מעהרסטע פיינד
האָט נור זילבער און איהר האָט מיליאָנען פריינד.

דער משל און דער נמשל.

דער משל האָט געזאָגט צו'ם נמשל: „איך בײ דיר,
בין גראָדע װי א פענסטער אין א צימער;
דײן ליכט בעקומסטו דורך'ן משל אימער,
װײל דו אַלײן ביזט זעהר דונקעל װען אָהן מיר.
די נוץ פון'ם משל איז דעריבער גרױם אונענדליך,
דורך מיר נור, װערט דער נמשל גוט פערשטענדליך."

דער נמשל האָט געגעבען איהם אַן ענטפער א פערדעקטען,
און אויך אביסעל משל'דיג, נור דײטליך, קלאָהר:
„מיר בײדע זײנען טאקע גאר א גוטע פּאָאר,
די צרה אָבער איז, װאָס פיעלע מענשען זענען שלעכטע ארכיטעקטען,
זײ קענען אונז ניט צופּאסען צוזאַמען און דערום,
פיעל פענסטער מײנע, שטעהען אין דער קרום..."

מאַנכער רעדנער האַלט אין שטעלען „פענסטער" נאָכאַנאַנד,
צוקאַליעטשענדיג אין צימער יעדע װאַנד...

דער אומרוה.

„טיק, טאק! טיק, טאק!
וואס האב איך אט דערפון א שטיינער?"
געפרעגט בײ'ם אומרוה האט דער זייגער.
„איך פיהל ניט אין דײן קלאפעריי קיין שום געשמאק,
דו שאקעלסט זיך, ביזט נע ונד, דו דולסט מיר נור מיין מח:
צו אויסשטעהן דיעזע מאנאטאנע קלאפעניש, ווער האט עס כח?

„דו נארישע מאשינקע!" האט דער אומרוה איהם ערקלעהרט.
„ס'געפעלט דיר ניט מיין שאקלען זיך, מיין טיק, טיק, טיק!
—מיין טהעטיגקייט, מיין קלאפען ברענגט דיר אבער גליק.
ווען איך בלייב שטעהן, פערלירסטו דאך דיין גאנצען ווערטה:
מען ווייסט שוין איבעראל, אין אלע הייזער,
קוים שטעהט דער אומרוה, קוקט מען גארניט אויף דעם ווייזער."

דער מענש האט אויך אן אומרוה, זיין געוויסען.
און מערקט מען, אייער אומרוה קלאפט ניט, וויל מען שוין פון
אייך ניט וויסען.

די באַרשט און די קאַם.

די באַרשט געקוקט האָט אויף דער קאַם פון אויב'ן אראָפּ.
,,ווי ווייניג צייהן דו האָסט, מאַדאַם,
איין שורה בלויז און שיטער אזוי סתם,
איך ווייס ניט וואָס פאַר נוצען ס'האָט פון דיר דער קאָפּ:
זעהסטו איך, בין רייכער פיעל פון דיר, פריינדינע!
ד'האָב א וואַלד מיט האָהר אויף זיך, א גאַנצע מדינה."

,,איך לאַך מיך אויס פון דיינע חזיר'שע עשירות!"
די קאַם ארויסגעמורמעלט האָט פון צווישען איהרע צייהן,
,,פערגעס נור ניט דעם מקור פון דיין רייכטהום —
ווייסט עס דאָך אַליין!
ס'איז ,,חזיר־האָהר!" עס עקעלט מיך ווען איך בעריהר עס.
ליעבערשט וועל איך ליידען ארימקייט, זיך דאַרפען שעהמען,
איידער פון א דבר־אחר עטוואָס נעהמען."

די קאַם האָט רעכט! נגידות וועלכע שטאַמט פון ,,חזיריי",
איז גאָר אין גאַנצען האָבען ניט כדאי...

די טאַרבע און דער געלד־זאַק.

די בעטלער־טאַרבע האָט געזאָגט צום געלד־זאק אויף'ן וועג,
מאַרשירענדיג צוזאַמען צום יריד:
„דער יעניגער וואָס טראגט דיך, מוז זיין שרעקליך מיעד,
און ברענגען דיך צום פּלאַץ וועט דויערען ביי איהם פיעל טעג:
ביזט אַנגעפּאַקט מיט גאָלד, ס'מוז שווער זיין דיך צו טראגען,
אַט איך בין פּוסט און לייכט, דו וועסט מיך זיכער ניט דעריאָגען."

נור וואונדער! ס'האָט פּאַסירט גאר פּונקט פערקעהרט,
דער געלד־זאק איז געקומען צו'ם יריד אין צייט,
די טאַרבע, גראָדע, איז פערבליבען הינטער איהם גאַנץ ווייט,
ס'איז אויך דאָרט ניט געוועזן קיין גליק־זאַך, קיין בעשערט,
דער געלד־זאק האָט בעקומען פיעל ארויסהעלפער און גוטע עצות,
די טאַרבע אבער, האָט געשלעפּט זיך לאַנגזאַם אויף דעם
בעטלער'ס פּלייצעס.

ס'און אלטער כלל, בעקאַנט צו גאר דער וועלט,
די פּוסטע טאַרבע שווערער איז צו טראַגען ווי דעם זאק מיט געלט.

דער אויוועז און דער אייז־באקס. *)

דער אויוועז און דער אייז-באקס האבעז דיסקוטירט,
פון ביידעז, ווער איז וויכטיגער דא אויף דער וועלט,
דער ערשטער מיט זיין פייער, צו דער צווייטער מיט זיין קעלט?
„דער וויכטיגסטער בין איך!" האט זיך געהיצט דער אויוועז
און ארגומענטירט.
„אלע ווייסעז, אז די וועלט האט ליעב צו עסעז עטוואס רעכטס,
און עס גיט קיין בעסערס פון א ביסעלע געקעכץ!"
אויף דעם, דער אייז-באקס, האט ערווידערט מיט א קאלטעז שטאך:
ד'גיב צו, דיין ארבייט ווערט געריהמט פון מענער און פון פרויעז,
דאך, וויל דיר קיינער, ברודערקע, ניט טרויעז,
עס היט דיך ווי דעם ערגסטעז גנב, קעכערין און קאך,
דו פערברענסט די בעסטע שפייזעז, אהן רחמנות,
זעהסטו, מיר, געטרויט מעז אלעס אויף נאמנות!"

מאנכעז נוצליכעז און וויכטיגעז בעל טובה,
דארף מעז היטעז, ער זאל ניט בעגעהן די גרעסטע גנבה! . . .

*) אייז־קאסטעז.

דער שטורם און די זון.

דער שטורם האָט געדונערט און געקראַכט:
„די גוטע זון איז הינטער מיינע וואָלקענס יעצט געבליבען,
מיין כמאַרע, דונערען און בליצען האָבען זי פערטריבען;
ניטאָ שוין מעהר קיין שטילע ליכט, נור שטורעמס רויהע מאַכט,
אוים מיט זאנפטע שטראַהלען! אַלעס בלייבט פערשלונגען
אין די דונערענדע וואָלקענס מיט די פייערדיגע צונגען!"

צושפּאַלטענדיג די כמאַרעס האָט בעוויזען זיך אַ שטאַהל
און שמייכלענדיג געזאָגט: איך וויים עס קלאָהר,
דער שטורם איז געקומען דאָ אויף קורצע יאָהר,
ווייל ענדליך מוז דאָ שטום ווערען דער דונערס קנאַל,
עס וועט אָבשטאַרבען די רויהע קראַפט מיט איהר האַרמידער,
ס'וועט דער הימעל ווערען לויטער באַלד, די זון וועט שיינען ווידער.

מלחמה־שטורמס, שוואַרצע כחות קענען אייביג ניט רעגיערען,
די זון פון פריעדען און פון ליכט, מוז ענדליך זיעגען, טריאומפירען.

דער וואַגען און דער בייסיקעל. *)

,,כאַ! כאַ! עס פּלאַצען מיר די רעדער פאַר געלעכטער!"
האָט דער וואַגען זיך געקאַטשעט אויף'ן קול,
ווען ער האָט דעם ,,בייסיקעל" ערבליקט צום ערשטען מאָהל.
,,הפנים דיך געמאַכט האָט א בעל מלאכה גאָר א רעכטער!
ווי קען זיך גאָר אויף דיר געפינען ווען א בעלן,
מען פיהרט דיך נעבאך פאר די הענטלאך, זאָלסט אַליין
ניט פאַלען?"

,,אזוי גאָר? דו ביזט נאָך דער חכם, ווייל דו קריכסט אויף אלע פיער?"
האָט דער בייסיקעל צו איהם געזאָגט
און זיך שטאַרק צואָגט.
דו זעהסט, אָט איך אויף צוויי, לויף שנעלער נאָך פון דיר,
און מאַך מיך ניט דאַבײ, ווי דו, צום שפּאַס,
געפיהרט צו ווערען פון א פערד אין מיטען גאַס!..."

לאַכט ניט פון די נייע זאַכען דאָ אויף גאָטעס ערד,
ווייל דאָס אלטע ווערט גאַנץ־אָפט געפיהרט פון פערד.

*) וועלאָסיפּעד.

דער טאָפּ און דאָס וואַסער.

דער טאָפּ ענטשולדיגט האָט זיך פאַר דאָס הייסע וואַסער:
,,דו מעגסט מיר גלויבען, טהייערינקער שכן!
ניט איך, האָב דיך געמאַכט צום זידען און צום קאָכען.
פון דיינע צרות דאָ, ניט איך בין דער ערפינדער און פערפאַסער;
אַליין בין איך אַ דיענער בלויז אַ טרייער,
און ד'לייד דאָך אויך פון'ם זעלבען בעל הבית, דעם בייזען פייער."

,,נו־יאָ! דו ליידעסט אויך, ס'איז ריכטיג."
דאָס וואַסער האָט ערווידערט בייז,
,,אָהן דיר, שטיק לייהם וואָלט איך שוין אָבער לאַנג זיין לויז.
זוייל דו ביזט פאַר'ן בעל הבית, שוין צופיעל וויכטיג,
ווען דו אין דיינע ווענטלאַך האָלסט מיך ניט געשלאָסען,
וואָלט איך איהם לאַנג שוין אָבגעגאָסען און פערלאָשען."

ווען ניט די טרייע דיענער, די ארמעען גוט־אָרגאַניזירט,
קיין קעניג, קיין שום הערשער, וואָלט דאָן לאַנג ניט עקזיסטירט.

דער פאָרהאַנג און דער האנד־טוך.

דער פארהאנג מיט'ן האנד־טוך זאלבאנאנד,
האָבען זיך געטראָפען אין דעם וואש־טאָפ, אויף דער קיך
און דער ערשטער האָט דעם צווייטען אבגעשטופּט פון זיך.
„אַוועק! דו שמוציגער שטיק האנדטוך, שמאַך און שאנד!
וואָרום בין איך ניט איינגעשמוצט אזוי פאסקודנע?
עס כאַפּט אַן עקעל קוקענדיג אויף דיר, עס ווערט מיר נודנע!"

אויף דעם ערווידערט האָט דער האנדטוך, איהם: „מיין העדר!
לויט דיין אויסקוק, — ד'זעה דו ביזט א ביסעל נור פערשטויבט, —
צייגט עס, אַז דו האָסט גאר ניט געארבייט איבערהויפּט,
האָסט אַנדערע געלאָזען טהון וואָס שמוציג איז און שווער,
דו האָסט געוואָלט פערהיטען דיין קאַפּאָטע,
נו זעהסטו דאָך דעם סוף, ביזט אויך אריינגעפאלען אין דער בלאָטע."

פון דער פעסט וואָס ווערט ענטוויקעלט אין די אָרימע קוואַרטאַלען,
מוזען ענדליך אויף די רייכע לעדיג־געהער פאלען.

דער גוטהערציגער.

א קארגער האט פערזעצט א מאהל
א גאנז אונטער'ן בעט,
געשטאפּט עס און געהאדעוועט,
כּדי ס'זאל ווערען פעט.
און יעדען מאהל ביים שיטען ווייץ,
האט ער עס ליעב געגלעט
און צערטליך מיט א שמייכעלע,
האט ער צו דעם גערעדט:
„זעהסטו, ליעבע גענזעלע,
דו האסט פון אלעם גרייט,
איך שיט דיר ווייץ, איך קארג דיר ניט
און עס געזונטערהייט!"
דער זעלבער האט א קאץ געהאט,
געלעבט האט זי אין נויטה,
גע'הרגט זי, גע'מזיק'ט זי,
אט וואו זי שטעהט און געהט.
צו שכנים זי ארומגעשיקט
צו קלייבען ברעקלעך ברויט,
ביז איינמאל ט'מען געפונען זי
בייב טהיר, פון הונגער, טויט.

פיעלע בעלי טובות דא,
האב'ן מיר אויף דער וועלט,
וואס העלפען אייך מכלומרש'ט אוים
און שטיצען אייך מיט געלד.
זיי זוכען נאר די שמאלץ פון אייך
די פעדערען און פוך,
און טויגט איהר ניט אין טאפּ אריין,
דאן מעגט איהר געהן צום רוח!

די צוויי פּאָר ברילען.

א טונקעלע פּאָר ברילען, האָבען שטאַרק פערדאמט די וועלט,
למאי עס פעהלען איהר די ליכטיגע קאָלירען.
„אַלעס טונקעל איז!" האָב'ן זיי גענומען קריטיקירען.
„דאָס ליכטיגע, דאָס פרעהליכע, איז ניט צו'ם האָבען, ס'פעהלט,
און איידער אין אזא מין אומעדיגער וועלט צו לעבען,
איז בעסער שוין צום טויט צו שטערבען!"

דאָס געהערט, האָב'ן העלע ברילען, ביי דער זייט,
„כאַ! כאַ!" האָב'ן זיי צולאַכט זיך.
„איהר מוזט זיין משוגע, אויב אייך דאכט זיך,
אַז אין גאר דער וועלט, איז פינסטער אומעדיג די גאנצע צייט,
אָט לעבען מיר דאָך אויך און קענען קוקען פונקט ווי איהר,
און ס'פעהלט אונז ניט קיין ליכטיגקייט, קיין פרייד,
קיין שום קאָליר."

די ביידע פּאָרלאַך ברילען, זיינען פאלשטענדיג גערעכט,
די וועלט איז ווי מען קוקט אויף איהר — אי גוט, אי שלעכט!

דער אלף־בית און דער נאָטען־בלאַט

דער אלף־בית בעריהמט האָט זיך מיט גאוה,
אז די אותיות, אין ווערטער אלערליי, צושטעלט,
דריקען אויס בוכשטעבליך אַלעס אין דער וועלט,
סיי קונסט, סיי וויסענשאַפט, סיי טרויער, שרעק, סיי תאוה:
ניטאָ קיין זאַך וואָס מענשען פיהלען דאָ אין לעבען,
דער אלף־בית זאָל עס ניט קענען איבערגעבען!

דער נאָטען־בלאַט האָט איהם ערווידערט מיט א ניגון:
„ס'הויבט זיך גאָר ניט אָן, דו ביסט ניט אַלעס,
אין געוויסע פעלע ליידסטו, ברודערקע, פון דלות,
און דיין בעהויפּטונג איז במחילה גאָר א ליגען,
ביים זינגען איז דער אלף־בית גאָר וועניג וואָס פערטראַטען,
דאָרט מוזען שוין די מענשען אָנקומען צו מיינע נאָטען."

די גרויסע זעלבסט בעריהמעריי איז נור צום לאַכען,
ניטאָ גאָר אויף דער וועלט קיין פאָלקאָמענע זאַכען.

מבינות.

א חזיר איז אמאל אריין אין גארטען.
ער האט אלעס דורכגעקוקט, געשמעקט,
ביז דער היטער האט איהם צופעליג ענטדעקט
און שנעל ארויסגעטריבען איהם פון דארטען.
דער חזיר האט נאכהער פון דיעזען פאל,
דאס פאלגענדע דערצעהלט ביי זיך אין שטאל:

„אך ברידער! לעבען טאקע זאל נור אונזער חזיר'שער קאטוד!
לעצטענס האב איך א פארנאכט,
אין דעם וויינגארטען א ביסעלע פערבראכט,
בין איך דארט שיער ניט אומגעקומען פון דעם שרעקליכען גערוך,
די טרויבען און די אפאלסינעס האבען ־ארט די לופט
אזוי פערדארבען,
אז ווען דער היטער ווארפט מיך ניט ארויס, וואלט איך
געשטארבען!"

אויף וויינטרויבען און אפעלסינעס,
ניט פרעגט ביים חזיר קיין מבינות.

די חופה און דער גט.

די חופה האט געזאגט צו'ם גט: „ביזט העכסט פערדארבען!
וויפיעל איך זאל דיך ניט זידלען איז נאך וועניג,
רק דו זוכט נור צו צושיידען, דאס וואס איך פעראייניג;
און קוים צורייסטו א פאמיליען־לעבען, איז עס ווי געשטארבען,
ס'בלייבען באלד פער'יתום'טע די קינדער,
אך! דו ביזט א זעהר גרויסער זינדער!"

„אה, שוויינ שוין, „הרי־את'ניצע"! ערווידערט האט דער גט.
איך צושייד נור דאס, וואס דו האסט שלעכט געפאארט;
מיר צוליעב האט מאנכער זיך צו מאטערען פערשפאארט,
און מיין צושטערען, פונקט ווי דיין פעראייניגען, איז ניט קיין חטא;
דו, די חופה, ברענגסט אמאל מעהר צער ווי פריידען
מ'דארף דעריבער האבען דא אונז ביידען."

ס'מוז א מיטעל זיין, פעראייניגונג ניט בלייבען זאל געצוואונגען,
ווייל ניט אימער איז פעראייניגונג געלונגען.

די נארישע שעפעלאך.

א געוויסער סטאדע שאף האט אימיצער דערצעהלט,
אז א יוניאן איז דער בעסטער מיטעל געגען שונא;
האבען זיי זיך באלד ארגאניזירט ביז איינע,
און באראנעם אלס בעאמטע דארט ערוועהלט.
אלע שאף צומעקעט האבען זיך דאן פערטיג צו מלחמה:
„נידער מיט'ן וואלף! מיר האבען איהם יעצט טיעף אין דער אדמה.“

האבען וואלף דערהערט, עס מעקעט וואו א סטאדע
און גענומען נאכשפירען דעם קול,
זיך אריינגעריסען, און ווי יעדען מאל,
אויסגעכאפט די פעטסטע שעפעלאך דארט גראדע,
די בעאמטע, נעבאך, ווי פון דונערען געטראפען,
זיינען פייל פון בויגען גלייך די ערשטע נאך אנטלאפען.

ס'איז די בעסטע יוניאן גאר א קנאפע שטיצע,
ווען זי האט באראנעם אלס בעאמטע אן דער שפיצע.

דער קירזשנער.

א מאן א פאפולערער,
וואס האט געהאט אי שונאים, אי פערעהרער,
געווארען איז פון איינעם, א בעל דרשן, קריטיקירט
און כאטש זיין נאמען ניט געווארען איז דערמאהנט,
האט זיך דער אנגעגריפענער אליין דערקאנט
און מיט דעם אנגרייפער א קריגעריי פערפיהרט.

„סטייטש! ווארום האט איהר מיך דא בעליידיגט?"
האט ער זיך צוטענה'עט און פערטהיידיגט,
בעווייזענדיג, אז די קריטיק איז פאלש און שלעכט.
„ד'בין אסור ווי איהר שטעלט מיך פאר.
עס הויבט זיך גאר ניט אן א האהר,
איהר האט מיך אבסאלוט אהן רעכט,
געקיבעצט און געשטאכען,
און ד'פרעג דעריבער — היתכן? — "

הערענדיג די טענות, האט דער עולם ערשט דערגאנגען,
ועמען דער בעל דרשן האט געציעלט דערלאנגען...

דער קריטיקער איז ווי א קירזשנער אקוראט,
ער ארבייט היטעלאך פאר גאר דער וועלט,
ער דארף זיין ארבייט מאכען קיילעכדיג און גלאט,
דער פויער קומט נאכהער צוגעהן
און קלייבט זיך אויס זיין היטעל גאנץ אליין,
נאטירליך נעהמט ער נאך זיין מאאס און נאך זיין געלט...

דער ראַב און דער חזיר.

אימיצער געפרעגט האָט ביי דעם ראַב א פראַגע:
„ווי קומט עס צו אַ פויגעל פון די הויכע ספערען,
וואָס פליהט דאָרט אין די הימלען, נאָהענט צו די שטערען,
זי זאָל זיך ארונטערלאָזען צו אזא מין עקעלהאפטער לאַגע?
זיך אוועקצושטעלען גאָר ביי'ם פּראָסטען חזיר אויף'ן רוקען.
ס'איז דאָך טאָקי נור צו לויפען אויף חדושים קוקען!"

„קרא! קרא! קרא!" געענטפערט האָט דער ראָב. „איהר מאַכט
אַ טעות, דאָ, במחילה!
איך ראָב און דיעזער חזיר, זיינען קנאָפּע מחותנים,
איך שטעה דעריבער אויף זיין רוקען, ד'קען ניט אַנקוקען זיין פּנים,
מיינט ניט אז איך פריינדעל מיך מיט איהם, חלילה!
איך קום גאָר ניט צו איהם אין געסט,
איך פּיק איהם נור דאָ אויס די האָהר, איך דאַרף זיי פאַר מיין נעסט."

דער הויך־געבוירענער וואָס קומט ארונטער צו די מאַסען,
בעטראַכט זיי אימער נאָך אַלס נידעריג, געמיין,
מיט זיי צו חבר'ן זיך האַלט ער פאַר ניט שעהן,
ניט מעהר, ער דאַרף מסתמא רייסען האָהר און שניידען פאַסען . . .

די צונג.

א צונג, א מענה לשון, האָט געפרעגט א שאלה
ביי דער פמליה דאָרט, של מעלה:

,,וואָרום, ווי איינער פון די גרעסטע רשעים,
די צונג ווערט אויף דער וועלט בעליידיגט,
פון קיינעם קיינמאָל ניט פערטהיידיגט?

זי ליידעט דאָך פאַר פרעמדע גאַר חטאים!
דער שׂכל דענקט, דאָס הארץ דיקטירט,

נו זענען דאָך די שולדיגע דער מאָרך און הארץ,
און דאָך מיט פעך און שוועבעל, שוואַרץ,
מען שיט נור אויף דער צונג, מען שעלט זי, קריטיקירט.

מען זאָגט, איך בין אַ שלאַנג,
אמאָל בין איך צו לאַנג,
אַ דריטען מאָל — אַ בייזע,
אַ פערטען מאָל — א לויזע,

אַ פינפטען מאָל — אַ פאַלשע און א כיטרע,
א זעקסטען מאָל — א ביט׳רע.
מען זאָגט זאָגאָר, אַז מיר הענגט אָב דאָס לעבען און דער טוידט,
אַז ריידען זאָלען זיי נור, גאָטוניו, צוזעצטערהייט!

נו זאָגט אליין, ווי קען איך אַזאַ שווערע שטראָף פערטראָגען,
און ווי אַזוי זאָל איך מיך אויף׳ן הימעל ניט בעקלאָגען?״

,,גאַנץ ריכטיג!״ איז דער ענטפער באַלד געקומען.
,,דו קריגסט וואָס דו האָסט זיך אַליין גענומען.

דיין ארבייט איז צו קלאַפּען, באַראַבאַנעווען,
פון אַלעם וואָס די אַנד׳רע גליעדער פלאַנעווען,
און ס׳איז שוין דאָ די וועלט,
אַזוי געשטעלט,

אַז צוואָר דער יעניגער וואָס טהוט כל דבר אסור,

ווערט קיינמאָל ניט אַזוי געהאַסט, ווי ס׳ווערט געהאַסט דער מסור.״

מיט שונאים ווערען מיר אַמאָל די בעסטע פריינד
און ווינשען איינס דעם צווייטען אַלראָס גוטס,
דעם מסור אָבער האָב׳ן מיר אימער פיינד,
אפילו דאַמאָלסט ווען ער ברענגט מיט זיינע מסירות נוץ . . .

די פלעדער־מויז.

ווען גאָט אריינגעפיהרט האָט אַלע חיות אין גן עדן,
כדי צייגען זיי צו אדם'ן און געבען זיי דאָרט נעמען,
די פלעדער־מויז האָט אדם ניט געקענט בענעהמען,
איהר שטאם האָט ער בשום אופן ניט געקענט ענטשיידען.
א פויגעל, דוכט זיך, לויט א סך סמנים,
א מייזעל אָבער, לויט איהר הויט און פנים.

און אדם האָט בעשלאָסען באלד צו אויסגעפינען ריכטיג,
מיט וועמען פיהרט די בחור'טע בעקאַנטשאַפט,
צו וועמען פיהלט זי מעהר פערוואַנדשאַפט:
צי פליהט זי אום ווען פינסטער, צי ווען ליכטיג,
ער האָט נאָכהער געזעהן זי אין א געוויסער קלייזעל
און דאָן מיט זיכערהייט זי פראָקלאַמירט אלס מייזעל.

דערצעהלט נור ווער איז אייער פריינט,
ט'מען תיכף וויסען ווער איהר זיינט.

צווייטע טהייל.

דער פויק און דער גראַגער.

דער פויק וואָס האָט געשפּיעלט אין אן אָרקעסטער,
האָט דערהערט אום פּורים דאָ אַנומעלט,
ווי דער פּורים־גראַגער שרייט און טומעלט.
„א קאַליקע פון אלע קאַליקעס דער גרעסטער!”
האָט דער פּויק פון׳ם גראַגער אָנגעפאַנגען שפּאָטען.
„דיעזער חברה־מאַן שפּיעלט איינפאַך גאָר אָהן נאָטען.”

„גראַ, גראַ!” געענטפערט האָט דער גראַגער,
„ד׳מיין, דיין פעל צו גראָב איז, דו זאָלסט ריידען פון מוזיק.
זעה א שפּאַס נור, וואָס פאַר א כלי־זמר דו ביסט אַן אנטיק!
אָט איך, לכל הפחות, קריך דאָך ניט אין׳ם מוזיקאַנטען־לאַגער,
ווערענד דו, א פּוסטע כלי, שטופּסט זיך צווישען לייטען,
קיין שום וואונדער טאַקע, וואָס דו קריגסט אזעלכע
בוכצעס אין די זייטען!”

ווייסענדיג דעם אייגענעם חסרון,
קען מען זיך פיעל קלעפּ פערשפּאָרען.

די ליכטעל און די הבדלה־ליכט.

א פּראָסטע ליכטעל האָט פון דער הבדלה־ליכט געלאַכט:
„דו שיינסט בלויז אייניגע מינוטען אין דער וואָך,
און באַלד פערלעשט מען דיך דערנאָך:
וואָס טויג א ליכט וואָס שיינט מינוטען, בלויז איין נאַכט?
אָט איך קען שיינען ווען איך וויל,
ד'קען שיינען יעדע נאַכט און שיינען זעהר פיעל!"

„גאַנץ־ריכטיג!" האָט איהר די הבדלה־ליכט ערווידערט.
„עס נעהמט מיר „שבעה נקיים" ביז איך צינד מיך אָן,
אין שבת'דיגער שטימונג בין איך פריהער א מעת־לעת פערטהון,
ביז ליכטיגקייט מיט מיינע קנויטען זיך פערבריידערט,
דערפאַר אָבער צוזאַמען מיט מיין ליכט קומט גאָטעס וואָרט,
דאַגעגען דו, ברענגסט גאָרנישט, אויסער עטוואָס ליכט פון
דונקעל'ן סאָרט!..."

דער „קינסטלער", וועלכער שאַפט מיט צופיעל מזל ברכה,
איז מעהרסטענס גאָר א פּראָסטער בעל מלאכה...

דער סדור און דער מחזור.

,,וואונדער איבער וואונדער!'' האָט געזאָגט דער סדור,
,,מחזור וועט דער איד אייך זאָגען צעהן שטונדען נאָכאַנאַנד,
ווערענד מיך, דעם סדור, וויל ער ניט אריינגעהמען אין האנד!
איך בין מיט איהם אדרבה און ער מיט מיר איז קידער־וויעדער,
איך פערלאַנג פון איהם געצעהלטע תפלות, זאָגט ער גארניט,
— יענער האָט זיי פעק, זאָגט ער אלעס און פערפעלט א האָהר ניט!''

,,קיין שום וואונדער! האָט דער מחזור איהם ערווידערט.
,,דיך צופריעדענשטעלען איז פאר איהם דורכאויס אונמעגליך,
דו פערלאַנגסט פון איהם א דאווגען דריי מאָל טעגליך;
האָסט דעם אר'מען אידען צופיעל שוין פער'סדור'ט.
איך, אָט זעהסטו, קום צו איהם נור איינמאָל יעהרליך,
און דערפאר איז ער אין מיר מתפלל טריי און עהרליך!''

ווען איהר רוקט זיך מיט בקשות דריי מאָל אויף'ן טאָג,
ווערט איהר צוגעגעסען, וואָכעדיג, איהר האָט דעם סדור'ס קלאָג...

דער בלוטס־טראָפּען.

א פרישע טריפה איי, ארויסגעוואָרפען האָט מען אויף׳ן מיסט.
דאָס איי האָט זיך בעליידיגט און גענומען שרייען ,,קאראַאול !
די רבי׳צען מוז איינפאַך זיין משוגע, דול,
ארויסצוואוואָרפען אזא געלבעל גלאַט אומזיסט, אומנישט !
צוליעב א רויטער פינטעלע האָט דיעזע מכשפה,
ערקלעהרט א פרישע ריינע איי, אלס טריפה !״

א טאוועל פון א שולחן ערוך, האָט איהר גלייך געענטפערט אויף׳ן ארט :
,,דיין פרישקייט און דיין שעהנער געלבעל,
דיין ווייסעל, אונטער דיין אריסטאָקראַטיש־פיינער פעלבעל,
זיי ווייסען, טויגען ווירקליך גארניט פאר דער רב׳צינס טאַרט,
די תורה פסק׳ענט עס בפירוש אַט אזוי :
דער קליינינקער בלוטס־טראָפּען טריפה מאַכט די גאַנצע איי. — ״

די גרעסטע זאַכען ווערען אָפּט צוליעב א קליינינקייט מבולה,
צוליעב א קליינעם פלעק, פאַלט מאַנכער מענש ארונטער פון זיין גדולה.

די תקיעות און דער שטן.

די תקיעות האָבען זיך געטהיילט מיט זייער יחוס.
די שברים האָבען זיך גערימהט אלס מוזיקאַליש-זיס,
די תרועה זאָגט, אין שנעלקייט איז זי רייכער פון זיי אַלעמען געוויס;
די תקיעה האָט שטאָלצירט, אַז זי מאַכט אַלעם מעהר באריכות:
די תקיעה גדולה האָט שוין גאָר פון זיך אַזוי געבלאָזען, אַזש נו, נו!
אַזאַ מין יחסנ'טע, כאָטש רייד צו איהר ניט, געה צו איהר ניט צו!

דער שטן איז געשטאַנען דאָרט ניט וויים.
„קוקט נור אַן די העלדען!" ט'ער געקרימט זיך,
„יעדער איינער ביז'ן הימעל אַזש, בערימהט זיך;
זיי שטאַמען פון אַ בלאָז און מאַכען זיך פאַר גאַנצע לייט!
כאַ, כאַ!" און ריידענדיג האָט ער אהן שהיות
פערשטאָפּט דעם שופר און געמאַכט אַן עק צו אַלע תקיעות.

דער מענש דאַרף זיך ניט ריהמען, ניט פערדרייסען הויך זיין נאָז,
זיין גאַנצע קראַפט איז אין אַ תקיעה'לע, אַ בלאָז . . .

דער הימעל־קראַצער און די סוכה.

דער הימעל־קראַצער קוקענדיג פון אויבען,
בעמערקט האָט ערגעץ־ווייט, א סוכה אויף א הויף
און מיינענדיג, אז דאָס איז א געביידע צום פערקויף,
האָט ער זיך אויסגעלאכט און ניט געוואָלט גאר גלויבען,
אז אימיצער זאָל דאָרטען וואָהנען, צאָהלען רענט.
צו אימיצער זאָל וועלען פאר איהר געבען צעהן סענט.

דאָס חוזק מאכען, האָט די סוכה אויסגעהערט געדולדיג
און באַלד געענטפערט: „מיר איז אסור ערגער דאָ, ווי דיר,
דו, מיין פריינד מוזט טראָגען אויף זיך מאָרטגיידזשעס אָהן שיעור,
דאגעגען איך בין ריין און קיינעם גארנישט שולדיג,
ס'איז בעסען קליין זיין, און געדעקט מיט אייגענעם געמיינעם סכך,
ווי גרויס זיין, אָבער איינגעטונקט אין חובות ביז'ן דאך!"

דעם אביון וויל מען טאקע גארנישט באָרגען,
נו האָט ער ניט דערפאר קיין חובות־זאָרגען.

דער לולב און דער אתרוג.

דער לולב און דער אתרוג האבען אנגעפיהרט א סארט דעבאטע.
דאבֿיי, דער לולב האט דעם אתרוג קריטיקירט,
הלמאי ער האלט זיך פאר א יחסן און שטאלצירט,
בעהאלט זיך און פערשטעקט זיך אין א קעסטעלע מיט וואטע,
ער מאכט זיך פאר אזא מין טהייער שטיקעל סחורה,
אט ווי ממש ער זאל פאר גנבים דארפען האבען מורא.

„די דארפסט זיך גאר צו מיר ניט גלייכען, לאנגער רוט!"
געענטפערט האט דער אתרוג זעהר שטאלץ,
„ביזט טרוקען אהן א טעם און ריח, ווי א האלץ,
דו האסט ניט וואס צו אנווערען, דאגעגען ווייסטו גוט,
אז איך פערמאג פיעל זאפט און אויך א פיינעב דופט
און קען עס לייכט פערלירען אויף דער פרייער לופט."

דער איד איז ווי דער אתרוג, צופיעל פרייהייט שאדט איהם,
ער טאהר ניט לעבען ווי דער פרייער לולב ראטה איהם . . .

די „ברית חדשה" און דער תנ"ך.

די „ברית חדשה" האט געריהמט זיך אלס א שטיק תנ"ך,
„דער אלטער טעסטאמענט און איך, האט זי ערקלעהרט,
פון אלעמען הא ווערען גלייך געעהרט,
מירביידע זענען איין ערהאבענע און גרויסע זאך:
צוויי היילינקייטען אויסגעבונדען און פערקניפט צוזאמען,
ווייל ביידע מיר, פון'ם זעלבען הימעל שטאמען."

אויף דעם געענטפערט האט איהר גלייך דער אלטער טעסטאמענט:
„נו יא, דיין יחוס איז יעצט הויך געשטיגען,
ווייל אימער זעהט מען דיך מיט מיר צוזאמען ליגען,
בעזונדער אבער ווען מען נעהמט אונז אין די הענט,
דערזעהט מען טאקי באלד ווער ס'קומט פון הימעל
און ווער עס שמעקט מיט אירדישען און פראסטען שימעל..."

מאנכער „יחסן," וועלכער דרעהט זיך כסדר צווישען פיינע לייט,
האט קיין יחוס־עצמו. ער איז בלויז א מכה ביי דער זייט...

די געלע און די גרינע.

די געלע בלעטלאך האבען אויסגעלאכט די גרינע.
„קענטיג איהר זענט נאך ניט לאנג גאר פון דער היים,
ערשט דא אנגעוואקסען אויף'ן בוים,
דערפאר איז צווישען אונז און אייך אזא מין נפקא מינה.
פוי! דאס גרינקייט איז א שרעקליכער חסרון,
גאט צו דאנקען, מיר זענען דערפון שוין לויז געווארען.“

אביסעל שפעטער זענען אויך די גרינע בלעטעלאך געווארען געל.
איינגעדארט, פערלירענדיג דאביי די זאפט,
האלטענדיג זיך אן דעם בוים מיט זייער לעצטער קראפט
און דאן פערשטאנען האבען זיי, גאנץ שנעל,
אז די געלע, ווען זיי קריטיקירען און בעליידיגען די גרינע,
האבען זיי דערצו קיין אורזאכע, זיי טהוען עס אוים קנאה.

קריטיקירענדיג די ערשט־געקומענע פון קליינע שטעדטלאך,
זענען מאנכע מענשען גראדע אזוי קליינליך ווי די געלע בלעטלאך . . .

די מצה און דער מרור.

ליגענדיג צוזאמען אויף'ן טיש, ביים סדר,
אויסגעלאכט דעם מרור, האט די מצה:
„ביזט א טהייער שטיקעל גרינס, א גרויסע צאצע,
קיינער אבער גלייכט דיך ניט צו עסען, ליידער!
האסטו שוין געזעהן, אימיצער זאל עסען, דיך אליין,
אט אזוי ווי מיך, אהן קיין שום זאך — בלויז חריין?"

אונזער חריין האט באלד אויף דעם געענטפערט, שטארק פערביטערט:
„מצה עסט מען בלויז אכט טעג און דאס איז אויך, באין ברירה,
ווייל מען איז דערצו געצוואונגען פון דער תורה,
(יע, דער איך פאר „כרות יאהרען" נעבאך ציטערט),
איך בין אבער ווילקאמען, די זאך איז קלאהר,
זעהסט דאך, מען געברויכט מיך פרייוויליג דאס גאנצע יאהר . . ."

דאס פרייוויליגע, ס'מעג אפילו זיין ניט שטארק געלונגען,
שמעקט בעסער, ווי די בעסטע זאך וואס איז געצוואונגען.

דער אפיקומן און דער חכם.

דער אפיקומן האט געפרעגט א שאלה:
„מען זאגט, די וועלט האלט פון אן עניו, זעהר פיעל:
מען לויבט דעם יעניגען וואס זיצט בעהאלטען אין דער שטיל.
אט איך בעזיץ דאך, לכל הדעות, דיעזע מעלה:
איך ליעג פערשטעקט, בעהאלטען אונטער'ן קישען
און קיינער ריהמט מיך נישט, מען וויל פון מיר ניט וויסען?"

אויף דעם געענטפערט האט דער חכם פון ארבעה בנים:
„צו זיין אן עניו איז נאך ניט גענוג,
מען מוז דערצו אויך זיין געראטען, גוט און קלוג,
און דו, מיין גוטער ברודער, האסט קיין פנים,
דערפאר וויל דו בעהאלטסט זיך סתם,
ניר קומט צו מעלות ביזטו דאך אהן זאלץ, אהן פעפער,
אהן א טעם!"

ניט יעדען עניו דארף די מענשהייט ריהמען,
וייל בלויז עניוות, איז א קנאפער סמן...

ל״ג בעומר און חצי אלול.

ל״ג בעומר האט זיך איינמאל שטארק בעריהמט,
אז ער איז פון די גרעסטע מיוחסים,
נאך גרעסער פון יום-טובים און שבתים,
והראיה אויף ל״ג בעומר ווערען יעדען יאהר בעשטימט
פיעל מעהר חופות, ווי אויף אירגענד וועלכען טאג,
טראץ דעם פאקט, וואס ער בעלאנגט צו ספירה, צו די טעג פון קלאג

אויף דעם געגענטפערט האט דער חצי אלול דורכ׳ן שופר,
„תקיעה, שברים, תרועה! עס איז נאך א גרויסע שאלה,
אויב צו הייראטהען אין פריהלינג איז א מעלה,
צו צעהלען „ספירה״ ביז דער חופה, איז גאר מעשה לויפער . . .
הייראטהען איז גוט אין אלול, אין די טעג פון מורא,
אבער זיכער ניט ווען אלעס איז נאך גרין, פאר מתן תורה״ . . .

דאס הייראטהען איז ריזיקאליש סיי ל״ג בעומר, סיי צו תקיעות,
נור „גרינערהייט״ און כאפענדיג, ז׳עס אפטמאל מיאוס . . .

דער קאָנוועררט און דער בריעף.

די בריעף־קאָנווערטען האָבען אָנגענומען א בעשלוס,
היות ווי זיי ענטהאַלטען דעם אדרעס און אויך די מארקע,
בעדאַרף עס זיין א ראיה גאָר א שטאַרקע,
אז גאָר דאָס פּאָסט־געשעפט געטריבען ווערט אין זייער זכות,
דאָס שטיק פּאַפּיר'ל אינוועניג האָט קיין שום ווערטה,
ס'איז בלויז צו'ם אויספילען און שטייפער מאַכען דעם קאָנווערט.

א בריעף, וואָס האָט אין זיך ענטהאַלטען לאָגיק און פערשטאַנד,
צולאַכט האָט זיך פון דער קאָנווערטען־פלוידעריי
און גלייך בעמערקט: „ס'איז פוסטע זעלבסט־בעריהמעריי!
קאָנווערטען פיהרען בריעף פון שטאָדט צו שטאָדט, פון לאַנד צו לאַנד,
און דיענען אַלזא נור, אַלס פּראָסטע זעק.
והראיה, ווי נור מ'נעהמט ארויס דאָס בריוועל, ווארפט מען
זיי אוועק!"

אויך דער סוף פון'ם קערפּער, איבערצייגט אונז און בעווייזט,
אז ער איז א פּראָסטער זאַק נור, דער קאָנווערט פון'ם גייסט...

חזיר־האָהר.

דער חזיר האָט געטרייסט זיך, אז אפילו אידען.
וועלכע קריטיקירען איהם און שמוצען,
ציהען אויך פון איהם גאנץ־גרויסע נוצען:
זיין חזיר־האָהר געברויכען זיי פערשיעדען.
פאר א בערשטעל און פאר דראַטוועס, איז עס שוין ניט טריף
און עס האָט דערפאר ביי אידען, גאר א גוואַלדיגען פערקויף."

א דראַטווע האָט דעם חזיר דורכגעשטאָכען. „הערט נור א המצאה!
חזיר כשר פיסעל! ער איז נאָך ביי זיך געהויבען,
עס איז אָבער אָך און וועה צו זיין בעריהמען זיך און לויבען!
אָט גראָדע וייל מען קען פון איהם ניט האָבען קיין הנאה,
ווייל זיין פלייש און שמאַלץ איז טריפה גאנץ און גאָר,
זאָגט מען: „גוט איז פון א חזיר אויך א האָהר." —

דעם קאַרגען גביר'ס נדבה, אויב ער האָט זיך שוין אמאָל פערגונען,
ז'עס כשר, — ווייל א חזיר וואָס ער גיט, איז ווי געפונען . . .

דער ווײַן און די חרוסת.

„זאָג מיר נור, אין וואָס בעשטעהט דײַן קראַפט?"
גערפרעגט בײַ'ם ווײַן, האָט די חרוסת,
„מען טרינקט פון דיר בײַ'ם סדר, גאַנצע ארבע כוסות,
אָט האָב איך דאָך אויך, א זעהר־געשמאַקע זאַפט,
איך האָב אין זיך אי ניס, אי ווײַן, אי עפּעל
און קוים וואָס מען פערזוכט פון מיר א מאָהל, א שפּילקע־קעפּעל!"

באַלד דער ווײַן געענטפערט האָט איהר, שכור'לאָך, נור קלוג:
„פערשטעהסטו! גראַדע ווײַל דו האָסט, אי עפּעלאָך,
אי ווײַן, אי ניסלאָך,
דעריבער טויגסטו ניט! האָסט אָנגעכאַפּט פון אַלץ צוביסלאָך
און דו האָסט ניט פון קיין איינציג זאַך גענוג,
אָט איך האָב אָנהעננגער אָהן צאָהל,
דערפאַר, וואָס איך האָב בלויז איין זאַך — מײַן אַלקאָהאָל!"

די וועלט בעעהרט פיעל מעהר דעם ספּעציאַליסט, דעם פאַך־מאַן,
ווי יענעם, וועלכער וויים פון אַלץ צו ביסעלאָך, דעם סך־מאַן.

מזרח.

די מזרח־וואנד פון שוהל האט גאוה'דיג שטאלצירט.
„ביי מיר, האט זי געזאגט, געפינען זיך די פני העיר,
דער רב, דער מגיד, יעדער חשוב, יעדער גביר,
דערצו האט מען מיר אויך דעם ארון קודש פרעזענטירט,
די איבעריגע ווענט, זאל גאט מיך נור ניט שטראפען,
זיי זענען גאר ניט ווערטה, דער מערב, דרום און דער צפון."

„וואס טויג דיר דא אזעלכע נארישקייטען ברייען?"
ערווידערט האט די מערב־זייט, פערטרויערט.
„דיין פוסטע גאוה מעג מיט רעכט דא ווערען שטארק בעדויערט,
ביזט ניט קיין מזרח, רייד זיך גאר ניט איין אזעלכע שטות'ערייען.
וואס וואלט דען אזוי געקלאגט דער נביא,
ווען דעם אידענ'ס מזרח זאל ניט ליגען ביי דעם כותל המערבי?"

זינט דער איד פערלארען האט זיין לאנד, זיין טראהן,
ביזט עס ניט פאר איהם אין גלות קיין שוב׳ אויבען אן.

דער סדור און די ספר תורה.

דער סדור און די ספר תורה האבען דעבאטירט,
(פריינדליך, ניט געקריעגט זיך חס וחלילה!)
וואס איז בעסער, בלעטערען צו גלילה?
דער סדור האט דאביי מיט זיינע בלעטלאך שטארק שטאלצירט,
„ביי מיר געפינט מען אלעס וואס מען וויל, אין איין סעקונדע,
דאגעגען אין דער ספר תורה, דארף מען גולל זיין פאר
יעדער זאך, א שטונדע.“

אויף דעם געקומען איז א תשובה כהלכה:
„יא! ביי מיר געפינען עטוואס, קומט אן שווערער,
ווייל דאס מעהרסטע איז פערוויקעלט ווייניגער צי מעהרער,
נור קוים געפינט מען דאס געזוכטע, מאכט מען אויף דערויף א ברכה,
און דאן, איז זעלטען ווער עס קען דא לעזען אין דער תורה,
אין סדור אבער איז דאך יעדער עם הארץ א בעל קורא!...

די מעהרסטע ווערק, מיט וועלכע אונזער וועלט בעדארף זיך בענשען,
געלעזען ווערען און פערשטאנען פון געצעהלטע מענשען.

די שוועבעלאך און די ליכט.

געוויסע שוועבעלאך, מיט קעפלאך רויטינקע און קליינע,
האבען מיט אן אונערהערטער חוצפה פראקלאמירט,
אז דאס קעפעל בלויז צוליעב דעם צינדהאלץ עקזיסטירט:
אליין איז זי ניט וויכטיג און א קנאפע גאר מורנו.
והראיה, ווי דער צינד־האלץ ברענט נור אפ,
ווערט דאס פעקעל גלייך פערשוואונדען, ס'פאלט אראפ.

א שטיקעל ליכטעל צאנקענדיג, האט אויפגעבליצט אויף'ם ניי:
„אך! וואס רויטע קעפלאך קענען איינריידען זיך! משוגעים!
אט צוליעב דער קעפעל טאקי, מאכט מען דאך די שוועבעלאך,
איהר פראים!
אהן פאספאר, זענט איהר דאך ניט ווערטה קיין שפיי!
ווי נור ס'רייבט זיך אב דאס קעפעל, איז אן עק צו אייער שטאלץ,
איהר פערבלייבט דאן ווערטהלאזע און אבגעברענטע
שטיקלאך האלץ."

פון דעם שטאנדפונקט פון דער ליכט, ערקלעהרט עס זיך גאנץ גלאט,
אז געוויסע רויטע קעפלאך לערנען פאלש דעם פשט . . .

דער עלעפאנט.

די ווילדע חיות האָבן פון דעם עלעפאנט געשפאסט,
איהם קריטיקירט, מיט זידלעריי בעגעגענט און בעגלייט איהם,
היות דער חברה־מאן בעזיצט אַ מאָרנע־לאנגען חוטם,
דערצו פערדיענט ער סתם צו ווערען איבעראל געהאסט,
ווי גרוים ער איז, פערמאָגט ער ניט קיין ברעקעל מוטה,
פערצוקט קיין לעמעלע זאגאר, אנטלויפט פון בלוט!״

דער עלעפאנט געשאָקעלט האָט זיין קאָפּ, אַ ווײַלע זיך פערטראַכט,
און דאן ארויסגעברומט: „איך דענק איהר זענט נאָך מיר מקנא,
ס׳פערדריסט אייך, למאי איהר מוזט מיר אָפּטמאָל זאָגען
„פּראָשע פּאַנע!״
ווייל כאָטש אָהן רויבער־נעגעל, בין איך צווישען אייך אַ שטאַרקע מאַכט,
נור וועגען נאָר וואָס הענגט מיר דאָ פון פאָרענט ווי אַ צאָפּ,
איז מילא! האָב איך דאָך דערפאַר דעם גרעסטען
שטאַרקסטען קאָפּ!...״

דער איד איז ווי דער עלעפאנט, ער הערט די זעלבע טענות
און גיט אויך פונקט די זעלבע מענות...

צווישען מלאכים.

„א מאָדנע זאַך אַט דיעזע שוהלען!" האָט געזאָגט מיכאל,
„מען קומט דאָרט בעטען גליק און יאָהרען גאָר אויף נאָטען,
מען זאָגט „ונתנה תוקף" מיט א ניגון פון די גונענאָטען,
אזעלכע פלעצער זעהט מען נור ביים פאָלק ישראל.
איז עס שוהלען, דאַן וואָס פאָדערט מען ביים טיהר בילעטען?
איז עס א טהעאַטער,—דאַן ווי קומט מען דאָרטען גאָט צו בעטען?"

„ס'איז טראַגיש־קאָמיש, האַלב־טהעאַטער, האַלב א שוהל."
געענטפערט האָט איהם טרויעריג גבריאל,
„דער איד איז יעצט געוואָרען א „שלומיאל",
זיין קאָפּ איז איהם צודרעהט, זיין שכל דול,
זעהסטו דאָך! די תפלות מאַכט ער מיט טהעאַטער־שטיק מטמא
אויף דער ביהנע וויעדער, שפּיעלען בעלי תפלות פאַר איהם דראַמא!"

דער איד האָט אַלעס, פּונקט אזוי ווי יעדעס פאָלק,
נור ער צודרעהט די יוצרות, טהוט קיין זאַך מיט טאַלק.

אמת און שקר.

דער שקר האָט אַמאָל געפרעגט אַ פראַגע ביי דעם אמת:
„ווי ווייסען עס די מענשען אונז צו אונטערשיידען?
מען כאַפּט מיך אימער פארן האנד ביים ריידען,
עס העלפט ניט ווי איך זאָל ניט אויסארבייטען מיינע טהעמעס,
יעדער ליגען מיינער, ווערט בעגריפען,
ד'מעג עס מאַכען ווי אַ קינסטלער, דורך און דורך געשליפען!"

„די אותיות ביי דיר פערראַטהען דיך", דער אמת האָט צולאַכט זיך.
„אַ „שין", אַ „קוף", אַ „ריש", דו שיסט מיט
הונדערטער דיין בלאָף, *)
ביי מיר, דאַגעגען, זעהט מען אי אַן „אלף" אי אַ „תיו",
אַ מאָל איז איינס, אַ מאָל פיער הונדערט, ווי עס מאַכט זיך,
איך בין ניט פערפּוצט און ניט געשליפען, רוי און גאַנץ,
ווערענד דו ביזט אימער צוגעפאַרבט מיט פאַלשען גלאַנץ."

דער שקר רעדט געקינצעלט און כסדר מיט גוזמאות,
דערפאַר דערקענט מען איהם גאַר אָהן שום טעות.

*) ליגען.

דער דאָרן.

(פאבעל פון תנ״ך מיט א מאָדערנער מאראל)

א.

דער פלאַנצען־וועלט האָט זיך פערגלוסט
צו האָבען א רעגיערער,
אלס גוטען, בראַוון פיהרער,
אין וואלד,
איז באלד
א זוכעניש געוואָרען אויף א קעניג,
צו וועמען אלע בוימער, זיין זאָל׳ן אונטערטהעניג.

ב.

צוערשט, צום אוילבערט־בוים, האָב׳ן זיי גערעדט
און איהם דעם פּלאַן ערקלעהרט,
„קום ווער ביי אונז אין וואלד, „זיין האָהייט״ און „מייעסטעט״,
ס׳איז דיר בעשערט,
אָט טאַקי שוין,
נעהם אָן די קרוין,
ווער קעניג איבער אונז, דיין פאָלק
און פיהר די בוימערישע מלוכה מיט א טאַלק.

ג.

דער אוילבערט־בוים, האָט זיך זאַפּאַרט
דערפון ענטזאגט.
„ניין ברידער! ד׳ריהר מיך ניט פון אָרט,
ס׳וואָלט צופיעל זיין געוואגט.
מיין בוימעל פליסט,
א וועלט גענייסט,

נאַ ווי זשע קען איך אויפגעבען דאָס אלעס,
צוליעב א שטיקעל כבוד, שטעלען זיך בדלות?"

ד.

די בוימער האָבען תיכף, שנעל
זיך אדרעסירט,
צום פייגענבוים און אויף'ן שטעל
איהם נאָמינירט.
ער אויך, זאָגט: „ניין!
איך קען ניט געהן,
ווי קען איך אויפגעבען די זיסע פייגען
און געהן דאָרט שאָקלען זיך מיט טרוק'נע צווייגען?"

ה.

צום ווײנשטאָק, דאמאָלסט, זענען זיי אוועק.
„די האָפנונג איז דורכאויס אויף דיר,
קום דיען דעם גרויסארטיגען צוועק,
אויף אונז רעגיער!"
„ס'וועט קיינמאָל זיין!
איך וועל מיין ווײן ‥
ניט אויפגעבען און געהן אויף אייך רעגיערען!"
האָט אויך דער ווײנשטאָק ניט געלאָזען זיך פערפיהרען.

ו.

אוועק די בוימער זיינען דאן,
צום שטעכעדיגען דאָרן.
„פיליכט וואָלסט דו, לויט אונזער פּלאַן,

דער קעניג דאַ געוואָרען?״
אוּן ס'ענטפערט זיי,
דער דאָרן: „ד'געה!
נור הערט, וואָס איך האָב אייך צו זאָגען,
כדי שפּעטער, זאָלט איהר זיך אויף מיר דאַ ניט בעקלאָגען.

ז.

„אויב ס'פּאַסט באמת, איבער אייך
זאָל איך רעגיערען,
דאַן וועט אונז גוט זיין, אַל'מען גלייך,
מיר וועל'ן זיך אַמוזירען.
נאָר טאָמער ניין,
אויב אייער קרוין,
ניט פּאַסיג איז פאַר מיר און ס'איז אַ שפּאַס,
דאַן היט זיך בעסער לכתחילה פאַר מיין כעס!

ח.

ווייל אָנצינדען וועל איך מיך מיט אַ פלאַם
און שיסען מיט אַ קנאַל,
און אויסברענען דעם גאַנצען בוימערישען שטאַם,
פון איבעראַל.
איך זאָג אייך יעצט,
וואָס קומען וועט צו לעצט,
געדענקט אויף וואָס איהר דאַרפט זיך ריכטען,
מיר וועלען איינע ד'אַנדערע פערברענען און פערניכטען.״

פון דיעזער פאַבעל, לויט איהר פּראָסטען פשט,
ערלערנען מיר אַ לעהרע,

אַז זעלטען ווען דער אמת'ער אריסטאָקראַט,
וויל זוכען כבוד, עהרע,
אויך קענען מיר א צייכען דאָ בעשטימען,
פאַר אַלע צייטען, אַלע יאָהרען,
וואו ס'ברענט די מדינה, איז א סמן,
אַז דאָרטען האָט רעגיערט א דאָרן . . .

דער גלאָק און דער שופר.

„באָם! באָם!" געקלונגען אין דער קירכע האָט דער גלאָק.
„אָט זאָל די וועלט אַליין שוין זאָגן, וואָס זי האָט מעהר גערן,
צי מיך, דעם גלאָק, צי דיך, דעם שופר? ווער איז מעהר מאָדערן?
צי איך — געגאָסען פון מעטאַלען, אדער דו — א האָרן פון א באָק?
איך ווייס ניט אויב די מענשהייט האָט אפילו איינס פּראָצענט,
וואָס זאָלען אנערקענען דיך, דעם שופר, אלס מיין קאָנקורענט."

„טואו! טואו!" ערווידערט האָט דער שופר מיט א שברים.
„עס באָמבעלט זיך ביי דיר, מיין פריינד, א לאַנגע, פרייע צונג,
דעריבער הערט זיך חוצפה'דיג אזוי דיין קלונג,
דיין אידעאַל איז אָבער נאַריש, פּוסט און אָרים,
א גאָט געבאָרען פון א בתולה, פוי! דאָס האָט קיין טעם, קיין ריח,
אין הימעל קענסטו ניט אריינגעהן מיט אזא מין למנצח."

געוויסע לאַנגע צינגער ריהמען זיך אלס מאָדערניסטען,
פערטרעטענדיג א לעכערליכען אידעאַל, א פינסטערען, א וויסטען . . .

דער פורים־קוילעטש און דער המן־טאַש.

דער המן־טאַש געזאָגט האָט צו דעם קוילעטש: „ילמדנו!
צו קענסטו, זיידעניו, ניט מאַכען מיר ערקלעהרליך,
ווארום דער גראַגער ליארעמט דאָ אַזוי געפעהרליך?
ער רייסט די אויערען, ער טומעלט, שרייעט כסדר „שמע קולנו״,
ער לאָזט זיך הערען מעהר פון אַלע פורים׳דיגע זאַכען,
ס׳איז עהרען־וואָרט צו׳ם לאַכען!
די קוילעטשען, מיט ראָזינקעס און מאַנדלען, פילט מען אָן,
די המן־טאַשען האָבען אין זיך זיסען האָניג, מאָהן,
די טייגלאַך און די מאַהנדעלאַך צו עסען איז אַ מחיה
און קיינער פון אונז מאַכט גאָר ניט קיין משוגענע העויה;
מיר אַלע שווייגען שטיל, מיר ליגען זיך בהכנעה,
טראָצדעם וואָס אַלע ליבען אונז, מען האָט פון אונז הנאה,
טאָ וואָס־זשע יחוס׳ט זיך דאָ אַזוי שטאַרק דער גראַגער?
מיר דוכט, אַז ער בעלאַנגט גאָר ניט צום שפּייזען־לאַגער!״

„מיין קינד!״ געענטפערט האָט דער קוילעטש: עס איז וואהר,
דער גראַגער ליארעמט מעהר פון יעדען איינעם,
אָבוואָהל ער ברענגט קיין ברעקעל נוץ פאַר קיינעם:
ער מאַכט די גאַנצע וועלט צום נאַאר.
עס הייסט, אַז אַלע דאַרפען נאָך גאָר זיין צופרידען,
ער שרייעט אויף המן׳ן, ער קעמפּפט פאַר אידען.
דער אמת אָבער, ווי מיר שיינט, איז גאָר זיין שרייען
צוליעב די צייהנער וואָס ער האָט און וועלכע ווילען קייען.״

ניט לאַכט פון קוילעטש, ווייל ער איז גערעכט!
דער שרייער, וועלכער טומעלט מעהר ווי יעדער איינער
און קעמפּפט מכלאַמפּערשט נור פאַר יושר, רעכט,
איז אָפּטמאָל, רייסט ער זיך נור אויף די צייהנער! . . .

דער שוואַרצער פּראַק און דער קיטעל.

דער שוואַרצער פּראַק דערזעהעז האָט דעם ווייסען קיטעל
אוז אַרויסגעפּלאַצט אין אַ געלעכטער.
„כאַ! כאַ! ס'אַ מלבוש ניט קיין שלעכטער,
אין וואָס מען קומט עם אויסבעטען ביי גאָט אַ קוויטל!
קיין וואונדער וואָס דער איד, אַ שלעכטען מזל האָט, אַ האַרטען,
געקליידט אזוי געמיין, ווי קען ער עטוואָס בעסערס
דען ערוואַרטען?"

דער קיטעל האָט אויף דעם געהאַט האָס פאָלגענדע צו זאָגען:
„פאַר דעם בורא דאַרף מען ניט קיין שעהנע קליידער, פּוץ,
מ'דאַרף נור שטעהן פאַר איהם אין ווייסען, ריין פון שמוץ,
הלואי טאַקע וואָלט יעדער איד בלויז מיך געטראָגען!
די צרה איז, וואָס איך, דער ריינער ווייס'ער מאַנטעל,
פערביטען ווער אויף דיר, דעם פּוסטען פּראַנטעל."

דער איד זאָל הייליג האַלטען ז י י נ ס, און לויט דער מאָדע זיך ניט בייטען
וואָלט ער געהאַט אַ גוטען קוויטעל, ווי ביי לייטען . . .

דער פערלאָבונגס־רינג און די טבעת־קדושין.

„זעה נור ווי מיין דימענט פינקעלט, שפריצט מיט פייער."
דער פערלאָבונגס־רונג געזאָגט האָט צו׳ם טבעת־קדושין,
„שעהנע מיידלאך זענען גרייט מיך קושען:
איך בין גליקליך, ווער געשאצט גאנץ טהייער,
דו, מיין פריינד בעלאנגסט דאָ צו דער אָבגעלעבטער גרופע,
מן הסתם ווייל דו ביזט שוין געווען אונטער דער חופה!"

„ניין! דו ביזט ניט גליקליך, ווי דו שטעלסט זיך פאר,"
די טבעת קדושין האָט ערווידערט,
„איך האָב דיינע גליקען דאָ שוין אונטערזוכט, צוגליעדערט,
און איך בין דיר ניט מקנא אויף א האָהר:
ד׳וויים דו האָסט א לאך דאָרט אונטער׳ן דימענט, אונטער׳ן גלאנץ,
וועהרענד איך בין רונד, געזונד און גאנץ" . . .

אין דעם גליק פון אונפערהייראטע איז שווער צו גלויבען,
מעהרסטענס איז עם דורכגעפוילט, עס גלאנצט לפנים נור, פון אויבען...

די אָבגעשמיסענע הושענא.

אַן אבגעשמיסענע הושענא אויף'ן מיסט,
האָט זעהר שטאַרק גערימט איהר יחוס,
דערצעהלענדיג, אַז מיט'ן לולב איז זי ערשט געווען בסמיכות
און יעדערען האָט זי דעריבער קאַלט בעגריסט,
ווי איינער זאָגט: „ר' קרוב, כאַפּט זיך נימ, פּאַוואָליע!
פערגעסט ניט, אַז איך האָב געשפּיעלט א גרויסע ראָליע!"

א ריטעל פון א בעזים האָט איהר גלייך געשטעלט א פראגע:
„ווי באַלד דו האָסט זיך שוין אַרויסגעאַרבייט אויף א גוטער צייט,
געזעסען צווישען הויך געבילדעטע און פיינע לייט,
טאָ ווי־זשע קומסטו דאָס אַצינד צו דיעזער לאַגע?
מסתמא האָט מען אויסגעפונען אַז דו פּאַסט ניט פאַר דיין זיץ,
דער לולב איז געבליבען לולב, ווערענד דו בעקומען
האָסט די שמיץ."

קוים זענט איהר אַרויסגעוואָרפען און געשמיסען,
וויל די וועלט פון אייער אַלטען יחוס מעהר ניט וויסען.

די כפרות.

די היהנער, ליגענדיג געבונדען, האבען זיך געפּרעהט.
די מענשען האבען זיי פּארטאג ארויסגענומען פון קאטוך,
געצייגט זיי שעהנע זאכען אין א רעליגיעזען בוך
און ליעבּליך ארום קאפּ ביי זיך, א צוויי־דריי מאל געדרעהט:
מען האט דערמאהנט פאר זיי א „לחיים טובים ולשלום",
דאס אלעס האט געקלונגען עפּעס ווי א זיסער חלום.

אן אלטער האן, דערהערענדיג עס, האט גענומען קרעהען.
„אקוקורעקו! שוועסטערלאך, איהר זענט אויף גרויסע צרות,
איך וויים שוין, מ'האט דא אבגעשלאגען יעצט מיט אייך כפּרות:
זיי האבען אייך מיט גוטע ווייד, די קעפּ געוואלט פערדרעהען:
אט יענע שעהנע ווערטער, די פערשפּרעכונגען די זיסע,
בעדייטען קיין שום אנדער זאך, ווי אייער יום המיתה."

דרעהט אייך אימיצער דעם קאפּ מיט חיים טובים,— איז עס אפט א צרה
היט זיך איהר זאלט נור ניט ווערען זיין כפּרה...

שבת און זונטאָג.

דער זונטאָג האָט דעם שבת אויסגעשטעלט א צונג.
„אהא! נו ווער האָט אויסגעפיהרט דאָ ענדליך, איך צו דו?
דער זונטאָג איז אָפיציעל געוואָרען יעצט דער טאָג פון רוה,
און ווייס ווער עלטער איז, ניט זיין קיין וואוילער יונג!
גאָר שבת־קודש רוף איהם אָן! א קלאָג צו דיינע יאָהרען!...
געלויבט איז יעזוס! ענדליך האסטו יעצט דיין גאנצע
היילינקייט פערלאָרען.״

„כל מקדש שביעי, קען דעם טאָג ניט אויסקלייבען כראוי לו״,
דער שבת האָט איהם אָבגעענטפערט זינגענדיג די זמירות,
„אויב איינער האַלט דעם זונטאג, רוהט ער אויס די ביינער גלאט אזוי,
קיין קדושה האָט עס ניט, פון גאָט בעקומט ער ניט קיין שכירות,
דער רוה־טאָג קען זיך זיין א מיטוואָך, ער איז ניט קיין מיוחס,
די קדושה אָבער בלייבט ביי׳ם שבת, ווייל ער איז
געהייליגט אין די לוחות״.

פיעלע זאכען וועלכע זיינען אנערקענט, אָפיציעל,
זיינען אין דער ווירקליכקייט ניט שטארק ראיעל.

די בעסטע תפלה.

די תפלות פון דעם מחזור האבען זיך פערזאמעלט אין א כאהר
אונ גענומען רייסען זיך און קריעגען,
יעדע איינע גוואלדעוועט אויף איהר בעזונדער נגון,
אז זי אליין נור קען דא אויסווירקען פאר אידען א גוט יאהר.
יעדע איינע האט זיך אנגעגעבען אלס די בעסטע,
אלס די מחזור־מיוחסטע די גרעסטע.

דער חזן הערענדיג די קריעגעריי,
האט זיך גלייך אריינגעמישט און פאלגענדעס ערקלעהרט :
,,קינדערלאך ! די תפלה וועמען גאר דער גרעסטער כבוד דא געהערט,
וועל א י ך אייך אנצייגען, אט שטעהט זי דא דערביי :
זעהט ! זי לאכט זיך אויס פון דעם ,,המלך" מיט דעם ,,שוכן עד"
און זי קריגט דאס בעסטע קוויטעלע, זי הייסט — האוחז ביד —..."

די בעסטע תפלה אויב איהר האט ניט יענעם פעסט אין האנד,
איז גארנישט ווערטה, ס'איז בלויז געטענה'עט צו דער וואנד.

די שוואלבען און די גענז.

ענדע זומער, ווען די ווינטען האבען אנגעפאנגען בלאזען,
פעררופען אן אסיפה האבען די מיליאנען שוואלבען
און גלייך בעשלאסען דארט, אז אויף א יאהר א האלבען,
זאלען זיי די אלע קאלטע געגענדען פערלאזען.
,,ציוו, ציוו, ציוו!'' געהערט האט מען א שוואלב דעם
עולם אדרעסירען;
און זאפארט נאך דרום האט די גאנצע מחנה אנגעפאנגען עמיגרירען.

אויך די גענז געהאלטען האבען אן אסיפה ווענען׳ם זעלבען ענין,
צו פליהען אין די דרום־לענדער וואו ס׳איז ווארעם.
נור באלד געווארען איז א מורא׳דיגער טומעל און א ליארעם,
ווער פליהט פריהער? ווער פליהט שפעטער? ווען פליהט אב
דער ערשטער מנין?
און אין פריהלינג ווען די שוואלבען האבען שוין צוריק
גענומען פליהען,
האבען נאך די גענז געריסען זיך די גארגלען און געשריהען.

דער איד מוז ווינטערען אין צרות, ליידען גלות און רדיפות:
ער קען ניט פליהען ווייט, צוליעב די אידיש־גענזענע אסיפות . . .

די הגדה און די קניידלאך.

די הגדה האט זיך שטאָלץ בעריהמט,
אַז די קניידלאַך דארפען א י ה ר זיין דאנקבאר,
ז י האט זיי געמאַכט ביי אידען גאנגבאר:
אַלס א פסח־מאכל, זיי בעשטימט.
ווען א איד וואָלט די הגדה קיין מאָל זאָגען,
וואָלט דעם טעם פון קניידלאך, ניט געוואוסט זיין מאָגען.

„מומינקע!” גענטפערט האט א קניידעל איהר, א פעטע.
„לויט ווי איך פערשטעה, איז די געשיכטע גאר פערקעהרט,
אונז צוליעב נור, די הגדה פאפולערער ווערט,
און איך מאך מיט דיר אט די מינוט א וועטע,
זאָלען קניידלאך נור ארויסגעהן פון דער מאָדע,
וואָלט דאן קיינער מעהר ניט זאגען די הגדה.”

מאַנכער אידעאַלער מענש, איז גאר ניט אזוי עהרליך, עדעל,
זאָגענדיג פאר אייך הגדה, מיינט ער פשוט נור די קניידעל . . .

דער של יד און דער של ראש.

דער של יד געזאגט האט צו׳ם של ראש בדרך וויץ:
,,ברודער לעבען, ס׳איז אויף דיר א גרויסער צער;
ביזט ניט צוגעפעסטיגט, עס איז פשוט א געפאהר,
דו זאלסט זיך דא ניט ארונטערגליטשען פון דיין זיץ.
איך, אט זעהסטו, האב דערצו, די ריכטיגע רפואה,
איך בין צוגעבונדען פעסט צום האנד מיט מיין רצועה.״

,,נארישקייטען!״ האט איהם דער של ראש דערלאנגט צוריק.
,,זאל עס דיר ניט זיין נור צו קיין שאנד,
דו פערלאזט זיך געבאך אויף א פראסטער האנד,
מוזט דו צובינדען זי כאטשי מיט א שטריק.
איך, מיין פלאץ פערביגד ניט און פאל קיינמאל ניט אראפ,
ווייל ד׳פערלאז מיך ניט אויף הענט, נור אויף א קאפ.״

ס׳איז אן אלט בעקאנטער פאקט,
מיט אן אדעלמאן בעדארף מען ניט קיין שום קאנטראקט.

דער משומד און דער גר-צדק.

דער משומד האָט געשפּאָסט פון'ם גר:
„דער גאָט פון אידען איז אַ שלעכטער שפּייזער,
דערפאַר אַט וואו נור אַ גר-צדק, געהט ער אום איבער די הייזער,
אָהן יעזוס קריסטוס און זיין הילפע, פאַלט דאָס לעבען שווער,
איהר גרים ריכט זיך אוים אַ פינסטערע און גוטע קלאָג,
וועהרענד מיר משומדים, לעבען איבעראַל דעם פיינעם טאָג".

דער גר האָט איהם ערווידערט ניט אָהן גאַל:
„דער משומד לעבט אין רייכטהום, ווייל ער האָט זיין גאָט פערקויפט,
דער גר איז אָרים, ווייל ער לאָזט זיין גאָט אויף הפקר און אַנטלויפט,
ער זוכט ניט קיין געשעפטען, נור דעם ריינעם אידעאַל,
ווען ניט דער „גוטער טאָג", ווען ניט דאָס געלד,
וואָלט דאָך קיין איין משומד ניט געווען דאָ אויף דער וועלט!"

פערקויפט נור אייער גאָט, פערשאַכערט דעם געוויסען,
וועט איהר פון צרות און פון דחקות מעהר ניט וויסען.

דער צילינדער־הוט און די יאַרמולקע.

דער גלאַנציגער צילינדער־הוט געטריבען האָט אַ נומעלט שפּאַס
און אויסגעלאַכט די יאַרמולקע, די קליינע:
„דו אָרימע, בטלניש־היטעלע, געמיינע!
עס איז דאָך גאַר ניט שעהן אַרויסצוגעהן מיט דיר אין גאַס:
ווערסט געטראָגען נור פון תהילים־זאָגער און בית עולם קאַנדידאַטען,
זעהסטו, מיך דאַ טראָגען לעבע־יונגען און אַריסטאָקראַטען!"

אויף דעם, די יאַרמולקע געענטפערט האָט איהם מיט טאַלאַנט:
„איך קען ניט לייקענען, מען גיט דיר אָפּ פיעל עהרע,
בעציערסט די רייכסטע בעלער, די סאַלאָנען, טהעאַטערע,
ביזט זעהר זעהר עלעגאַנט, דער שטאָלץ פון יעדען פראַנט,
אָבער ניט פערגעס זיך, דו ביזט פּוסט פון אויבען ביז אַראָפּ,
ווערענד איך בין אויסגעפילט דורכאויס מיט קאָפּ!" . . .

עלעגאַנץ איז ניט קיין סמן אויף פערשטאַנד,
דיעזע ביידע מעלות געהען זעלטען האַנד אין האַנד.

די אונערפאהרענע שעפעלאך.

(געווידמעט דעם רעפערענדום פלאן וועגען פאלעסטינא.)

א סטאדע שאף פון פיעלע טויזענד שטיק,
האט זיך אין פעלד געפיטערט
און אנגעפאנגען פיהלען שטארק פערביטערט.
היות, ס'קען קיינער ווערען פעט און דיק
און ס'זאל
באטש אימיצער פון זיי פערמאגען גוטע וואל,
ס'איז פשוט שענדליך!
און ס'איז די אורזאכע גאנץ־קלאהר פערשטענדליך,
דאס גראז איז שטארק ניט פאסיג פאר די שאף;
די מאגענס פון דער סטאדע,
פערדייען עס ניט, גראדע,
הגם פאר אנדערע ז'עס גוטע שטאף,
ווי למשל, פאר די אקסען, פערד,
וואס אויף דער זעלבער שטיקעל ערד,
זיך פיטערען דערביי
און עסען יעדערער פאר דריי
און לעבען זיך גאנץ גליקלאך און צופריעדען,
אליין די שאף בלויז ליידען
און מ'קען עס לייכט פערמיידען,
דורך געבען זיי א גראז, וואס איז פערשיעדען.
אט דהיינו,
ביים בארג דארט, איז א לאנקע גאר א פיינע,
איז זאל מען דאס פאר זיי בעשטימען —
פאר בלויז די שאף אליין —
עס זאל ניט שטערען זיי קיין שום פארשוין,
וועט דאמאלס יעדע שעפעלע זיך קענען ריהמען,

מיט שמאלץ און וואַל,
נאָר אהן אַ צאָהל,
די סטאַדע וועט די וועלט נאָר מאַכען גליקלאַך
און ניט בעשטעהן, ווי יעצט, פון דאַרע, קוואַרע „שטיקלאַך".

אזוי געהייסען האָט אַפיציעל,
די טענה פון די פיהרער,
באַטש שטיל געטראַכט האָט יעדער פּראָטעסטירער,
אַז חוץ דעם, ווערט דאָ גלאַט פון זיי אַ תל;
מען שלאָגט,
מען בריקעט זיי גאַנץ אָפּט אין זייט, מען טרייבט, מען יאָגט!
די פערד און אָקסען,
(ס'איז איינס פון גאָר די גרעסטע פּאַראַדאָקסען.)
אליין די גרעסטע, דוכט־זיך,, בהמות אויף דער וועלט,
נור האָבען דוקא שכל
אַ זאָג־טהון: „זייט־זשע מוחל! . . ."
צו יעדער שאָף, וואָס נעבען זיי זיך שטעלט . . .
זיי פרעסען אַלעס אויף אַליין,
דערלאָזען ניט, אַ שאָף זאָל שטעהן,
און אויך אַ קאָפּ טהון וואו אַ גראָז, —
זיי דרעהען תיכף מיט דער נאָז,
און אָפּט דערלאַנגען זיי אויך אין די זייטען.
ערשט דאַן ווען ווארצלען בלייבען,
ט'מען כלמרשט אייך ניט טרייבען,
נור מ'לאָזט אייך איבער דאָרט אַ פּלאַץ — שוין אַ צוקייעטען . . .
בקיצור,
ס'איז שלעכט און מ'דאַרף וואָס מעהרער אונטערשטיצער,
די גאַנצע סטאַדע שאָף צוזאַמען,

זאָל געבען זיך אַ לאָז
צום באַרג — צו יענער פיינער לאַנקע גראָז,
און בע׳קענדיג, דאָס היגע לעבען שטאַרק פערדראָסען,
דאָן מעג מען זיין,
גאַנץ־זיכער ד׳ריין,
אַז ס׳וועלען אויך די פּאַסטוכער ניט שטערען
און פאַר דעם וואונש פון גאָר דער סטאַדע זיך ערקלעהרען.

אַזוי האָב׳ן פיעלע שאָף פילאָזאָפירט,
נור ס׳האָט זיי שטאַרק פערדראָסען,
וואָס מ׳קען ניט האַנדלען אין דער זאַך ענטשלאָסען,
צוליעב אַ טהייל וואָס שטערט און פּראָטעסטירט.
די הינט,
וואָס האָבען זיך מכמה שנים שוין פערדיענט
די פּולסטע רעכטע
און ווערען אָנערקענט אַלס בירגער עכטע
אין יעדער סטאַדע שאָף פון גאָר דער וועלט,
דערלאָזען ניט בשום אופן,
די סטאַדע זאָל אַנטלויפען
צום באַרג — ווי דער מאַיאָריטעט געפעלט.
אַט ווי נור מ׳רעדט פון ווערען פריי,
ווערט באַלד אַ גרויס געהאָווקעריי,
זיי שרייען: „סטאַטוס קוואָ!״
עס זאָל די סטאַדע בלייבען זיצען דאָ
און לעבען פריינדליך מיט די גאַט׳ס גנבים . . .
און גרויס ווערט דער געטימעל,
זיי בילען ביז צום הימעל,
עס דוכט זיך אויס, עס שרייען טויזענד כלבים.

נו דענקען

די שעפעלאך, אז ס'איז בעשערט זיי קרענקען,

ווייל מען קען דאך סתם ניט איגנארירען

אזא מאיאריטעט.

אבוואהל זי איז נאר דום, און ווייסט ניט וואס זי רעדט.

און עס פעלט איהר נאר ניט איין אין די געהירען,

אז זי בעשטעהט

נעצעהלטערהייט,

פון פיעלע טויזענד שאף סימפאטיזירער

און בלויז צוויי אויסגעדארטע כלבים, פראטעסטירער . . .

פון דיעזער פאבעל ווערט פערשטאנען,

אז שרעקען זיך פאר הינט איז ניט כדאי,

זיי קענען האווקען בלויז ביז וואנען

דער צענזוס פון דער סטאדע איז פערביי . . .

דריטע טהייל.

פאַבּלען אויף דער לינקער זייט

וואָס די שטומע בעשעפענישען
לערנען פון אונז מענשען.

צווישען היהנער.

א מאַן,
(מען זאָגט אַזעלכע זענען היבשלאַך גאַר פאַראַן.)
וואָס איז געווען אין גאנצען אַהן טאלאנט,
צו קיין שום זאַך,
דאָס הייסט גאַנץ־פלאַך,
אין אלע שכל'דיגע, העכערע ענינים,
און ווי ס'איז אונז, די היהנער, גוט בעקאַנט,
בעטיטעלט מען אַזעלכע לייטע אלס נאַראַנים.
האָט אלזא דיעזער שוטה,
געהאט, ווי זאָגט מען עס, א פוסטען קאָפּ,
געווען אַ פּראָסטער גראָבער כלאָפּ,
דערפאר בעזעסען ט'ער א חוצפה גאַר א ברייטע,
און אָנגעפאנגען לויפען אויף באנקעטען,
אויף מיטינגען און קאָנפערענצען,
און איבעראל זיך שטעלט ער אונגעבעטען
און האַקט א טשייניק פאר די „מענצען“,
— ער האַלט א „ספּיטש“ *) —
אזוי פלעגט ער די זאַך ערקלעהרען,
און קאָכען זיך מיט היץ,
כאָטש גאר זיין ריידען איז געווען א וויץ,
ס'פלעגט עקעלהאַפט זיין איהם צו הערען,
דער מאן האָט ניט געוואוסט לחלוטין וואָס ער רעדט,
געפּלוידערט ווי א גאלאגאנסקער האָהן,
וואו שכל, לאָגיק? ס'הויבט זיך גאר ניט אָן!
עס האָט פּאסירט אויף איינעם דאָרטען א באנקעט,
אז ס'האָט פון זיינע פוסטע רייד,
אַ היהנדעל א געבראטענס אויף'ן טעלער,
מיט גרויסע צרות און מיט לייד,
קוים איינגעהאַלטען זיך ניט אויסצושיסען א געלעכטער,
אַזאַ מין „ספּיטש“ איז עס געווען א שלעכטער!
ביים עולם אָבער ז'עס געווען אַ קנאַפּער פעהלער,
ווייל פיעלע,
וואָס האָבען מעהרער שכל, זענען שטילע,
זיי שרעקען זיך צו ריידען פאַר אַן עולם,
דעריבער האָבען זיי רעספּעקט,
פאַר יעדערען וואָס האָט קוראזש,
ארויספּאקען זיין גייסטיגען באגאזש
פאר אַלעמען און זיך ניט שעהמען,
מען גלייכט די חוצפה וואָס אין דיעזע לייטע שטעקט.
און בקיצור,
עס האָט דער חוצפה'דיגער „ספּיטצער“,
דער פּוסטער און טאלאנטלאָזער שטיק גולם,
גאַר אָנגעפאנגען אלס א גאנצער קנאַקער שם'ען,
ער איז אַ כלל־טהוער, ער טהוט, ער פליהט, ער פאהרט,
אַלס דעלעגאט צו קאָנפערענצען און קאָנגרעסען,
(אַט פּרעגט איהם בחרם נור מיט וואָס מען דאַרף עס עסען!)
נור באשר, בכן,
דער בחור, זאָגט מען, רעדט גאַנץ שעהן,
כאָטש ס'קלעפּט זיך גאר ביי איהם א וואָרט ניט צו אַ ווארט.

מיר, די היהנער, קענען אָט פון דיעזען פאַל,
אויסקוואָקען א מוסר־השכל, א מאָראַל,
אז מיר דארפען זיך ניט שעהמען גאַר מיט אונזער קודקודאַטשען.
געהט נור הערט, ווי מאַנכע „פיהרער“ ביי די מענשען קוואַטשען!...

*) א רעדע.

צווישען שלאנגען.

ששששש! עס טריפט
פון מויל ביי מיר א בייזער גיפט,
ווען איך דערמאהן זיך אויף די שלאנגען־שונאים,
וואס האקען אונז איבער'ן קעפעל,
דערפאר וואס אונזער עלטער־באבע האט אן עפעל,
דערלאנגט צו זייער מוטער־חוה'ן אין גן עדן,
הפנים
עס איז דען דא מיט ווערמען טענה'ען, ריידען?
מען לערנט זיי שכל,
מען איז זיי מוחל,
דעם דאנק וואס קומט דערפאר אונז, על פי יושר,
בו ווערען זיי נאך אונז'רע גרעסטע פיינד,
און האסען אונז פון דאמאלס אן ביז היינט,
דער נאמען „שלאנגען" איז ביי זיי א שאנד־פלעק גאר א גרויסער,
זיי שטעמפלען און בעצייכענען דערמיט,
איעדען אויסוואורף, פאראזיט,
איהם זאגענדיג מיט גיפט, „דו ביזט א שלאנג!"
נו פרעג איך אייך, איז דאס א גאנג?
גור מילא, ס'איז פערפאלען!
פון'ם עץ־הדעת אבער, האבען זיי דערווייל געגעסען,
געווארען קלוג און מ'דארף דאס ניט פערגעסען,
אז איצטער מעגען אנדערע ביי זיי שטודירען,
ווי אנצוגעהן אין לעבען, ווי זיך פיהרען,
אט נעהמט למשל זייערע מנהגים ביי די וואהלען.
די קאנדידאטען,
מיט זייער צינגעלע דעם גלאטען,
פערפוצען זיך אין שעהנע „אישום" *) גאר אנטיקען,
פערשפרעכען יעדען איינעם גוטע זאכען,
און גאנצע גליקען,
דער איינדרוק וואס זיי מאכען,
איז אויסגעצייכענט גוט און שעהן,
ס'געפעלט איעדען איינעם
און אלע שטימען פאר זיי, גרויס און קליין,
נור שפעטער ארט דעם קאנדידאט פאר קיינעם,
ער האט גאר זיך אליין אין זינען,
ער שלינגט איין אלעס וואס ער קען נור דארט געפינען,
די וועהלער לאזען זיך פערנארען דורך זיין פאלשען פוץ,
פערשלינגט ער אלע נאכהער צוליעב זיין איינ'נער נוץ!

מיר, די שלאנגען, קענען אט פון דיעזען פאל,
אויסדרעהען א מוסר־השכל, א מאראל,
אז בכדי צו פאנגען פיעל קרבנות, לייכט און שנעל,
דארף מען זיין דער אייגענטהימער פון א שעהן־פערפוצטער פעל...

*) פראיעקטען.

צווישען פליגען.

זשששששש! מ׳דערצעהלט,
די מענשען פון חולאת׳ן,
אז איינמאל האט א מאן וואס היילט
דאס הייסט א חברה־מאן פון יענעם מין,
וואס רופט זיך ,,דאקטאר מעדיצין״
און וועמען מיר, די פליגען, האסען,
ווייל ווי בעוואוסט,
איז יעדער דאקטאר אונזער שונא,
ס׳א באנדע א געמיינע,
וואס האט א לוסט
צו אויסראטען דעם פליגען־שטאם ביז איינע,
האט אלזא יענער קערל,
געהאט א פאציענט
און אפשר גראדע עטליכע אזעלכע,
וואס אויסקורירען זיי ט׳ער נעבאך נים געקענט,
אבוואהל מיט מעסער, האק און שערל,
פרובירט האט ער די קראנקהייט צו געפינען,
געשניטען די חולאים אהן א זינען,
געשטאפט זיי מיט רפואות, וועלכע
אפילו אונזערע א פליעג וואלט נים בעריהרען,
(מען פלעגט דעם טעם פון סם המות אין זיי שפירען.)
און נאך א לאנגער צייט,
פון זוכען, פארשען און שטודירען,
האט ער ערקלעהרט,
גאר מעשה גרויסער קענער און פערשטעהער,
אז היות ער האט די זאך צוקייט
און זעהט, אז שולדיג זיינען בלויז די פליגען,
וואס פליהען אום אין צימער אונגעשטערט
און לעגען אויף די שפייזען אייער
און שלעפען גלאט אריין א פעסט
פון יעדען שמוציגען מיקראבען־נעסט,
ווייל מיר, (אזוי געלויטעט האט דער ליגען)
פערנעהמען זיך מיט זוכען שפייז אין מיסט
און ס׳קלעפט זיך אן פיעל שמוץ אן אונז׳רע פיסלאך,
דערנאך פערשפרייטען מיר עס איבעראל צוביסלאך,
און על פי בעמיע
פעראורזאכט דאס אן עפידעמיע,
נור, שוועסטערלאך! דער בלבול איז אומזיסט, אומנישט,
מיר, פליגען, ווייסען דאך דעם אמת,
די שולד איז וועמעס,
די מענשען שטופען אן דעם מאגען
מיט מעהרער שפייז ווי ס׳קען פערטראגען,
ווייל קוקט זיך איין,
וואס שפייזען יעדער איינער פרעסט אריין,
ס׳וואלט זיין גענוג פאר פליגען א מיליאן,
נור געהט און טענה׳ט מיט א דאקטאר,
אז וואס איהם פליהט אריין אין מויל, דאס זאגט ער,
כאטש ס׳איז גאר כזב ושקר, ס׳הויבט זיך גאר ניט אן!

מיר, די פליגען, קענען אט פון דיעזען פאל,
אויסזשומזשען א מוסר־השכל, א מאראל,
אז אין הלכות קריכען אויף די גלייכע ווענט,
איבערשטייגען די דאקטוירים אונז אויף הונדערטער פראצענט . . .

צווישען קעץ.

א שעהנער איד,
וואס קיינמאל פלעגט ער גאר ניט ווערען מיעד,
צו דאווגען און צו געהן אין שוהל:
מיט תהילים אנפאקען זיך פול,
מען האט אויף איהם געזאגט,
אז ער פערמאגט,
נאך מעהרער מצוות פון דעם רב,
כאטש ער אליין האט זיך בעקלאגט,
אז ווייס איך וואס!
ס'איז נאך ניט דאס!
א איד דארף זיין נאך פרימער, שטרענגער,
דארף לערנען מעהר און דאווגען לענגער
און ע ר, איז גאר ניט מדקדק על פי רוב,
והראיה,
עס בלייבען איהם נאך שטונדען פרייע,
פאר עסען, טרינקען, האנדלען סחורה,
בשעת גאר זיין צייט בעלאנגט נור צו דער תורה,
הכלל! ער איז געוועזן א צדיק תמים,
א חסיד פון די אמת'ע פרומאקעס,
וואס נור זיי לערנען — עסען מכות,
און פאר אזא געקענט האט מען איהם פון כל ימים.

פאסירט עס,
(א פאקט וואס אונזערע א קאץ קאווירט עס.)
אז איינמאל א פריהמארגענס אין זיין הויז,
זיך גרייטענדיג צום דאווגען געהן, אין קלויז,
האט אונזער פרומער מאן דער צדיק,
דיעזער גרויסער הייליגער וואס פאסט הפסקות,
(אז כאפען זאל איהם נור דער קאדיק!)
פערשפארט די טיהר און שטיל געמאכט א שנעפסעל,
און בקיצור, אט די כלמרשט-פרומע שעפסעל,
פלעגט יעדען טאג פאר אלע היום'ס,
אריינשנאשקען גאר עטליכע לחיים'ס,
און דערנאך ערשט פון דער פלעשעל א פאאר זשליאקעס . . .

מיר, די קעץ, בעדארפען אט פון דיעזען פאל,
אפלעקען א מוסר השכל, א מאראל,
ווען מען זעהט ניט, מ'קען ניט כאפען אייך ביים האנד,
כאפט אריין א גוטען נאש פון'ם קריגעל שמאנט . . .

צווישען זשאַבעס.

קוואַ קוואַ!
די מעשה, הערט איהר דאָך, ז׳געווען אזאַ.
דערצעהלט האָט דאָס אַ זשאַבע,
אַ גרויסע און אַ ריאַבע,
וואָס האָט אַ צייט געלעבט אין יוניווערזימעט,
געלעגען איז זי, ד׳ווייס עס ניט גענוי,
צי אין אַ פלאַש, צי אין אַ סלאַי,
ערוואַרטענדיג ביז וואַנען אַ סטודענט
וועט מאַכען מיט איהר עפּעס אַן עקספּירימענט.
און אַט אַזוי האָט זי געהערט דאָרט וואָס מען רעדט.
די מענשען, כאַפּעז זאָל זיי נור דער קראָקאָדיל!
אונז פאַנגען אַפּט אין מאַסען,
צושניידען אונז אויף פאַסען,
דער טייפעל ווייסט זיי וואָס דאָס איז פאַר אזאַ שפּיעל!
די זשאַבע, וועגען וועלכער איך דערצעהל,
האָט גראָדע אַבגעטאַן זיי אַ קאַטאָוועס,
(מסתמא טאַקי נור זכות אבות!)
די גאַנצע צייט האָט זי געשוויגען, גוט און וואויל,
נור פּונקט אין דעם מאָמענט,
ווען איינער האָט זי שוין געהאַלטען אין די הענט,
איז איהר געלונגען
אַרויסגליטשען זיך און האָפּ־האָפּ!
פון אַלע טרעפּ אַראָפּ,
זי איז געשפּרונגען
ביז וואַנען זי איז צו דעם זומפּ, מיט גליק
געקומען אבענד־צייט צוריק
און דאַן האָט זי דאָס אונז אין פריידען
דערצעהלט די דאָזיגע פּאַסירונג
פון מענשליכען כאַראַקטער און זיין פיהרונג,
ווי זי געהערט האָט די סטודענטען ריידען.
גערעדט האָט מען פון אַ פּראָפעסאָר,
דאָס איז אזאַ פּערזאָן,
וואָס איז פון אַנדערע פּערזאָנען גרעסער,
ער לערנט דאָרט די מענשען ווי צו לעבען, וואָס צו טהון,
דערפאַר בעקומט ער פון זיי שפּייז צום עסען,
נור דער, פון וועמען ס׳ווערט אצונד גערעדט,
האָט זעלבסט פון זיינע אייג׳נע רייד געשפּעט,
ער האָט געפערדיגט פאַר געוויסע אינטערעסען,
בעקומענדיג דערפאַר בעצאָהלט.
און ווען ס׳פלעגט איינער שטעלען זיך איהם געגען,
איהם פרעגען,
„פּראָפעסאָר! ווי אַזוי איז דאָס געמאָהלט?
ווי קומט איהר גאַר אַזוינס צו ריידען?״
פלעגט ער איהם ענטפערען גאַנץ שטיל און מיט אַ שמייכעל:
„ר׳ יאַלד, האָט שכל!
די זאַך, אַ סוד זאָל בלייבען צווישען אונז דאַ ביידען,
ד׳בין, ברודערקע, אַ ספּעציאַליסט, אַ קענער,
צו האַלטען דאַ מיט יעדען איינעם,
אין האַרצען האָב איך ניט קיין האַס צו קיינעם,
גלויב מיר,
ד׳קען האַלטען אויך מיט דיר,
נור גראָדע יעצט בעצאָהלט מיר יענער...״

מיר, די זשאַבעס, קענען אַט פון דיעזען פאַל,
אויסקוועטשען אַ מוסר־השכל, אַ מאָראַל,
ווילט איהר לעבען גליקליך אָדער וועניגסטענס נישקאַשע,
מוזט איהר זיין אַ „מאַכער״ אי אין טייך און אי אויף דער יבשה...

צווישען העהנער.

א גולם,
ס'הייסט איינער פון דעם פראסטען עולם,
וואס ווייסט ניט פון קיין חכמות, דרעהדלאך,
און ז'יצר־הרע'דיג צו מיידלאך,
(וויל ליעבע עקזיסטירט ביי מענער,
אט גראדע ווי ביי אונז די העהנער)
האט אמאל דערזעהען,
א מויד וואס איז פיעל דיקער, שעהנער,
פון זיין ווייבעל — דער ארורה —
וועמעס שווארצע, דארע צורה,
איז פון לאנג שוין איהם געווארען נמאס,
און די מויד איז אן אנטיק, א צימעס.
נו, ז'מיט איהם געשעהען,
דאס וואס טרעפט מיט יעדען פיינעם זכר,
זיך פערליעבט אין איהר גאר מעשה־בחור,
פערפאלגט איהר יעדען שריט, ס'איז גאר סכנות,
און ווארפט איהר קאמפלימענטען און מתנות,
בקיצור, ס'איז דאס פארל באלד פערשוואונדען,
דער גולם ברענענדיג מיט זינד,
פערלאזען האט זיין ווייב און קינד,
און מיט דער מויד דורך הייראטה, זיך פערבונדען.

דערווייל,
האט ווייבעל נומער איינס געמאכט א „יעלה",
סקאנדאל! אן אונגליק און א בראך האט זי געטראפען,
איהר מאן איז מיט א מויד פון שטאדט אנטלאפען,
און זי האט אנגעפאנגען איהם צו זוכען,
אט וואו די וועלט האט נור אן עק,
געשמעקט אין אלע לעכער און קאטוכען,
ביז וואנען זי האט איהם געפאקט,
אויף פינף יאהר טורמע איהם פערהאקט,
פון לעבען גליקלאך איז שוין דאן ביי איהם געוועזן קיין ריידע,
פערלארען נעבאך זיינע ווייבלעךביידע,
שטאדט דעם געהאט פיעל צער און שרעק.

מיר, די העהנער, קענען אט פון דיעזען פאל,
אויסקרעהען א מוסר־השכל, א מאראל,
ניט צו אנריהרען א היהנדעל — כיבע,
זי וויל פיהרען מיט אונז פרייע ליעבע . . .

צווישען יאַזשיקעס.

אד!
ברידער, ד'האָב געהערט א שעהנע זאַך,
ווענען אַט די הויכע ברואים אויף צוויי פיס,
אדם'ס קינדער,
וועלכע הערשען דאָ אויף אלע חיות, שאָף און רינדער,
ברואים מיט א שטאַרקען שכל, גאַנץ געוויס
און פון וועמען ס'איז אן עהרע,
אָפלערנען א מוסר-השכל און א לעהרע,
הערט-זשע וואָס ביי זיי האָט זיך פערלאָפען.
צוויי גאַנץ-פרעמדע לייט,
וועלכע האָבען זיך אָוועקגערוקט פון זייער היים וויט-ווייט,
האָבען זיך אין וועג געטראָפען
און ס'האָט איינער באַלד אריינגערוקט דעם צווייטען,
גאָר א גרויסען שלום-עליכם און א ברייטען
און דאָביי איהם אָנגעפאַנגען שטאַרק צו פלאַגען,
מיט א גאַנצען צעטעל פראַגען,
„פעטערקע, פון וואַנען קומט אַ איד?
און צי האָט איהר א פאַמיליע, ווייב און קינד?
און וואָס איילט איהר זיך אזוי געשווינד?
און צי פאָהרט איהר ניט אויף'ן יריד?
און מיט וועלכע סחורות טהוט איהר האנדלען?
אפשר ראַזשינקעס מיט מאַנדלען?
און צי האָט איהר נאָך א טאַטען?
און ווי רופט זיך מיט'ן נאָמען אייער שווער?
האַצקעל, טאָדרעס, וואָלף צי בער?
און צי זענט איהר א בעפרייטער פון סאָלדאַטען?
אַט, עס ווילט זיך אלעם וויסען,
מ'זעהט אַ מענשען, ווילט זיך קאַנטשאַפט מיט איהם שליסען!"

ס'האָט דער צווייטער מאַן דעם ערשטען גוט בעטראַכט,
אָבגעמאָסטען איהם מיטביידע אויגען,
און געענטפערט ניט-געכאַפט, צוצויגען:
„ליעבער איד! איך נעהם די פראַגען אייערע אין אכט,
איך בין מיר א מענשעל ניט קיין שלעכטער,
און ס'איז אייער וואונש א גאַנץ גערעכטער,
אַלזאָ, אויב עם קען נור אייך פערשאַפען א הנאה,
וועל איך אייך ערקלעהרען אלעם כדבעי,
אָבער קודם וועל איך וואַגען,
שטעלען אייך אַ פראַגע איינע,
גאָר א קליינע,
ווען איהר שטעלט א פרעמדען מאַן אזוי פיעל פראַגען,
וויל איך וויסען אויב איהר זענט דער מלאך דומה,
אָדער גלאַט א איד א בהמה?..."

ד'וויים ניט ברידער וואָס אין דיעזע רייד איז דאָרט געלעגען,
נור דער ערשטער האָט שוין ניט געוואגט מעהר, עטוואס פרעגען.

מיר, די יאָזשיקעס, בעדאַרפען אַט פון דיעזען פאַל,
אויסקראַצען א מוסר השכל, א מאָראַל,
אז ווען איינער קומט צו נאָהענט, וויל שפּיאָנירען וואָס איהר טהוט,
איז די בעסטע זאַך, א שטאָך טהון איהם ביז בלוט...

צווישען מייז.

ציף, ציף!
אויב אימיצער פון אייך, וויל האבען א בעגריעף,
ווי ס'לעבען יענע צוויפיסיגע חיות,
די שונאים אונזערע, וואס האלטען אויס אין יעדען פלאץ,
א הונד אדער א קאץ,
איז הערט א מעשה, עטוואס שעהנעס, נייעס,
וואס איינע אונזערע א מויז,
ענטדעקט האט אין א קעלער פון א גרויסער הויז,
וואס מ'רופט עס פארלאמענט, צי סיטי האל, *)
און ס'ליגען דארטען פעק פאפירען אהן א צאהל,
די קהל'שע ארכיוועז,
און ס'האט די מייזעל זיי צוקייט בכיון,
בכדי צו אויסשטודירען דארט
די מענשליכע בעגריפען,
יאהר־איין, יאהר־אויס געקייט האט זי איעדעס ווארט
פון זייערע פערדרעהטע היראגליפען,
צוקייענדיג רעפארטען,
בעריכטען, רעכנונגען, חשבונות,
און קריכענדיג אלץ טיעפער,
צוקייענדיג מיליאנען ציפער,
מיט מייזישער געדולד און גאונות,
געקומען איז זי צום בעשלוס, אז דארטען,
האט יעדערער פון די בעאמטע,
(אזעלכע מענשעלאך פערדאמטע,)
גענומען ניט־געפרעגטערהייד, אהן שיעור,
פון אלעם וואס איהר קענט נור הערען און געדענקען,
(אז זאל'ן זיי גאטוניו דאס נור פערקרענקען!)
צושלעפט אן אייגענס שפייז,
דורך פענסטער און דורך טיהר,
און אויסגעפונען האט די מייזעל א בעוויז,
אז זיי, די מענשען, זענען דן לכף חובה,
איעדען איינעם וועלכער נעהמט עפעס ניט אנגעפרעגטערהייד,
זיי רופען דאס אויף זייער לשון „גנבה",
און זיין א גנב הייסט ביי זיי א גרויסע שאנדע,
(עס טהוט מיר לייד,
צו זאגען, אז לויט זייערע בעגריעפען, רייד,
מיר אלע מייז בעדארפען הייסען א גנבים־באנדע.)
נור קומענדיג צוריק צו אונזער מעשה,
די מויז, די פארשעריין האט קייענדיג ענטדעקט,
א שריפט אזא אויף בלעטלאך ווייסע,
פון איינעם דארט א בירגער, וועלכער האט בעצוועקט
צו אויסראטען די גנבות פון דעם שטאאט,
איז שרייבט ער: „שולדיג איז נור די סיסטעם
פון כאפ און נעהם,
ווייל ס'כאפט זיך און עס נעהמט זיך אזוי לייכט און גלאט,
אז יעדער איינער, מעג ער זיין, ווי עהרליך,
איז איינצוהאלטען זיך, ניט גנב'ענען, איהם שווערליך,
נור ווען עס וואלט געהערשט א שטרענגערע קאנטראלע,
אז יעדער קהלישער גנב כאפען זאל א פינסטערע מפלה,
און גנב'ענען זאל זיין אונמעגליך, זעהר שווער,
וואלט קיינער קיינמאל ניט גע'גנב'עט מעהר..."

מיר, די מייז, בעדארפען אט פון דיעזען פאל,
אויסגרייזשען א מוסר־השכל, א מאראל,
אז דער נאמען גנב, איז פאר אונז א ניט־פערדיענטער שטאף,
ווען מיר שלעפען וואס אוועק, איז שולדיג נור די לאף.

*) א שטאדט־דומע.

צווישען מאָסקיטעס.

אָט ווי ס'איז גוט,
צו זויגען פון די מענשען זייער בלוט,
איז נאָך פיעל בעסער
פון זיי זיך לערנען שכל און פערשטאַנד,
ווייל זיי, אין שכל זענען גרעסער
פון אלע ברואים אויף'ן לאַנד.
טאַ הערט־זשע שוועסטערלאַך־מאָסקיטעס,
א מעשה וואָס האָט זיך פערלאָפען,
שוין באלד צוויי טויזענד יאהר ווי דאָס האָט זיך געטראָפען.
געוועזען אמאָל א מענש, ט'מען איהם גערופען „טיטוס",
א גרויסער העלד,
און זעהר גוט געווען צו אונז'רע ברידער,
ער האָט אין שטאָדט און פעלד,
געוואָרפען פאר אונז גליעדער,
געשניטען מענשען אָהן א שיעור,
כדי מיר,
די גרויסע נאַשער,
צו טרינקען זאָלען האָבען בלוט ווי וואסער,
הכלל, ער איז געווען א בחור גאר א וואוילער,
דער גרעסטער צווישען אלע קוילער,
נו האָט פאסירט, אז איינע א מאָסקיטע,
איז איינמאָל שפּריגענדיג גאַלאָפּ,
אריינגעפלויגען דורך'ן נאָז צו איהם אין קאָפּ
און ווי ס'איז אונזער שטה,
זיך צוגעכאפּט צום פּיקען,
ניט קוקענדיג אויף גליקען,
פון אלדאָס גוטס וואָס זי האָט דאָרט געפונען,
צומאכט אין קאָפּ איהם ביילען און געשווירען,
ביז זי האָט אָנגעטראָפען די געהירען,
געפרעסען ביז ס'איז איהר פון מויל גערונען.
נור שטעלט זיך פאר איהר איבעראַשונג, וואונדער,
אז פּיקענדיג טאָג טעגליך די געהירען,
האָט זי גענומען שפּירען,
אז זיי ענטזאָגען זיך צו אנערקענען גאָט,
און מאכען איהם צו שאָנד און שפּאָט,
בעטראכט עס נור, אָה, שוועסטערלאַך, איעדערע בעזונדער!
ס'איז דאָך א גרויל!
איך ציטער גאָר דאָס אויסצוריידען מיט'ן מויל,
ששו־ששו! עס כאַפּט מיך אזש ארום א קעלט!
צו קריטיקירען גאָט! דעם שעפער פון דער וועלט!
נור וואָס איז דאָ צו ריידען,
זי האָט פון קייען די געהירען שפּעטער זיך דערוואוסט,
אז פיעלע מענשען האָבען אָט דעם זעלבען גוסט,
מכמה ימים,
זיי זיינען עזות־פּנים'ער, גאר ווייניג וואס בעשיידען,
זאָגאר מיט גאָט, זיי שפּרינגען איהם אין צורה,
זיי רייסען פון איהם שטיקער מיט ברוטאלער גבורה,
ווייזט אויס, זיי ווילען איהם פערשאפען שפיכת דמים!

מיר, מאָסקיטעס, קענען אָט פון דיעזען פאַל,
אויסשטעכען א מוסר־השכל, א מאראַל,
אז אָבוואָהל מיר זענען קליינינקע און קנאַפּע גאָר יחסנים,
מעגען מיר די גרעסטע ברואים בייסען, שפּרינגען זיי אין פּנים!

צווישען שמעטערלינגע.

עס איז געווען,
א הייסע צייט אמאל, א ברען,
מיר שמעטערלינגע, זענען דאן געווען נאך יונג און פריש,
אין גאנצען צוויי־דריי שטונדען אלט,
די זון געפלאקערט האט, געשטראהלט,
דאס לעבען איז געווען דאן אנגענעהם און זיס.
דער גערטנער האט פון יעדען בוים און צווייג,
געקליבען פרוכט,
גענישטערט יעדען ווינקעלע, געזוכט,
געריסען אלע עפעל מיט אזא געצייג,
און כאטש ער האט שוין אנגעזאמעלט דארט א גאנצען בארג,
איז איהם דאס אלץ געווען נאך קארג,
און ער האט אלץ געזאמעלט מעהר און מעהר.
מיר אלע זענען ארום איהם געפלויגען
און צוגעקוקט זיך מיט די אויגען,
וו'אזוי א מענש קען דאס אריינארבייטען שווער!
און וויפיעל ער בעדארף עס דא צום עסען,
ס'א שרעק!
א מעשה אהן אן עק!
ער קלייבט און קלייבט און האט גאר אויפהערען פערגעסען.
מיר האבען אונגעדולדיג שוין געווארט,
צו זעהען ווי אזוי ז'עס מעגליך
און איבערטרעגליך,
אז איין פערזאן זאל אויפעסען דאס גאנצע פרוכט פון גארטען,
אזוי פיעל סארטען,
און ווי ער וועט עס ווערען פעט און דיק, צושפארט.
צום סוף,
(אך! ניט פאר אונז געדאכט אזא מין שטראף!)
ס'איז טאקע נור צום וויינען און צום קלאגען,
נאך איידער ער האט צייט געהאט זיך זעצען צו דער סעודה,
איז אנגעקומען פון א זייט א וואגען,
און צוגענומען אלע עפעל, גאר די גרודע,
ער זאל דיר איבערלאזען אויף א רפואה איינעם,
אט כאטש א קליינעם!
דער גערטנער איז פערבליבען זיצען
און שוויצען,
ס'איז איהם צו עסען נעבאך ניט געווען בעשערט,
און שפעטער האבען מיר געהערט,
ווי ער האט דארט צו נאך איינעם געזאגט:
„ס'איז שווער צו ארבייטען, דאס לעבען מאטערט, פלאגט,
די גאנצע וועלט איז טאקי נור א חלום,
א פוסטע זאך, הבל הבלים!"

מיר, די שמעטערלינגע, קענען אט פון דיעזען פאל,
אפלערנען א מוסר־השכל, א מאראל,
ניט צו זוכען קיין תכליתים, קיין שום וויטערען פראגרעס,
ס'איז א וועלט פון פליה און כאפ, פון כאפ און עס! . . .

צווישען טיגערס.

רררררר . . . הא !
עס איז די מעשה, ברידערלאך, אזא.
אנומעלט האב איך דא אין וואלד
געזעהען יעגער צוויי, און ריידען
געהערט זיי ביידען,
איז דאס געשפּרעך געווען אינטערעסאנט א גוואלד,
זיי האבען צווישען זיך גערעדט מיט גרויס פּערדרוס,
פון איינעם עפּעס דארט א דריטען,
לויט זייער מיינונג, א בן־אדם גאר אהן זיטען,
א ליגנער, רויבער און א ... (ס'איז א הארטער נוס,
איך ווייס ניט ווי מען גיט עס א צוקנאק !)
מיר דוכט זיי האבען איהם גערופען „פּאסקודניאק".
הכלל, דער אינהאלט פון'ם געשפּרעך בקיצור,
געווען איז צווישען זיי ווי פאלגט : „דער מאן,
וואס אלע ווייסען אז אין איהם איז כל מום רע פאראן,
קומט אפּט צום פאלק, אלס רעטער, אונטערשטיצער,
אין יעדער אונטערנעהמונג שטופּט ער באלד זיין נאז,
ער זוכט צו ווערען איבעראל דער גאנצער פיהרער,
און אפט אויך דער קאסירער . . .
צו יעדער כלל־ארבייט גיט ער, דער ערשטער זיך א לאז,
כאטש אלע קענען איהם אלס דרעה־קאפּ, שארלאטאן,
וואס מ'טאהר ניט טרויען איהם קיין ווארט,
ער זוכט נור אייג'נע נוצען דא און דארט,
בעגעהט א שווינדעל און א גנבה'לע אויף יעדען שפּאן :
ער האט זיך שוין בע'גנב'עט הונדערט מאהל,
מען האט איהם שוין געכאפּט ביים האנד,
און דאך אהן שאנד,
זיך ווידער שטופּט ער רק צו קהל."
די ביידע יעגער האבען אלזא שטארק בעדויערט,
וואס ס'איז דער גרויסער עולם אזוי דום, פערפויערט,
און לאזט זיך פון דעם שווינדלער פיהרען,
אנשטאט וואס מען וואלט דארפען,
מיט א פּראטעסט א שארפען,
ארויסשליידערען איהם דורך אלע טיהרען . . .

מיר, די טיגערס קענען אט פון דיעזען פאל,
אויסרעווען א מוסר־השכל, א מאראל,
אז מען קען זיך טאקע זיין דורכאויס אין פלעקען,
דאך געוועלטיגען איבער די בהמות, גאר אהן שרעקען . .

צווישען בערען.

אך, אך, אך!
ד׳גיב מיין קאפ אן בוים א טראך,
פאר יסורים, צער,
אומעט און פערדרוס,
פון דעם גרוס,
וואס איך האב געהערט
וועגען אונזערען א ברודער־בער, א גרויסען נאר,
לויט עס ווערט
דיעזע טעג דערצעהלט אין וואלד,
האט פאסירט אן אונגליק, גאר א גוואלד,
צו א גרויסען, מעכטיגען און שטארקען בער.
הייסען הייסט עס, אז ער טראגט דעם נאמען „רוסלאנד׳ס מדינה״,
אבער ס׳איז דאך נים קיין נפקא מינה,
בער איז בער, נים ווייניגער, נים מעהר —
ווי ער זאל נים הייסען, וואו ער זאל נים וואוינען,
אונזער בלוט און פלייש,
און דער אונגליק איז גאנץ־גרויס,
הערט איהר דאך וואס ס׳האט פאסירט.
ד׳זאג אייך, ד׳ווער פון זינען שיעור געריהרט!
עטליכע הארט, פינסטערע פארשוינען,
אט די מענשעלאך וואס וואנדערען פון שטאדט צו שטאדט,
האבען נים קיין שכל און פערשטאנד,
צו פערברענגען רוהיג אין די וועלדער, אדער אויף׳ן לאנד,
נור איעדער איינער ביי זיי האט
לוסט צו׳ם וואנדערען,
בעטלען נדבות אימער ביי דעם אנדערען,
דוכט זיך אז מען רופט זיי „זשידעס״,
לעצטענס טראגען איינגע פון זיי דעם נאמען „באלשעוויק״,
אלזא, דיעזע לייטע, ס׳איז אפילו גאר א גרויסער חידוש,
ווי ס׳איז זיי געלונגען,
נור זיי האלטען יענעם בער געפאנגען אויף א שטריק,
לאזען איהם נים געהן אין וואלד צוריק
און דער אונגליקליכער ווערט פון זיי געצוואונגען,
ער זאל טאנצען ווי מען זאגט איהם,
עס ווייזט אוים הפנים, אז מען שלאגט איהם,
אדער ווייסט דער טייפעל,
ווי זיי מאכען,
ער זאל טאנצען דארט לויט זייער פייפעל,
כדי די וועלט זאל אנקוקען און לאכען:
און עס איז דאך טאקי חוכא־טלולא,
אונזערער א בער ארונטערפאלען זאל אזוי פון גדולה,
ברידער־בערען! ד׳זאג אייך עס איז א סקאנדאל,
ד׳גלויב עס איז בעטאנען גאר נים נויטיג,
אז די שאנדע גרעסער איז נאך פון דעם וועהטיג,
טראך! עס ווערט צופלאצט אין מיר די גאל! . . .

מיר, די בערען, קענען אט פון דיעזען פאל,
אויסרעוועןן א מוסר־השכל, א מאראל,
אז עס איז א קלאג צום בער, צו דער מערכה זיינער,
ווען ער פאלט אריין צום בייזען הימלאזען ציגיינער . . .

צווישען ענדיקעס.

האָלדיר! האָלדיר! ס'איז געוועזען
אזא מאַן, (ד'האָב וועגען איהם געלעזען.)
און גערופען האָט מען איהם „ווילהעלם",
אָט איך וועל איהם
אויסמאָהלען פאַר אייך גאַנץ־ריכטיג.
ער קוקט אויס ווי אונזערער אַן ענדיק,
אָנגעבלאָזען שטענדיג.
שטרענג — זיין בליק איז זעהר אַ בייזער,
און ער האַלט זיך פאַר געפעהרליך־וויכטיג,
ניט פערגעסט, דער חברה־מאַן ז'אַ קייזער!
און ער זאָגט, אַז ער,
(ס'געהט אזוי ארום דאָ אַ לעגענדע.)
האָט אין הימעל דאָרט ביי גאָט אַ שער, *)
היינו, אַז ער האַלט דעם ערד קוגעל אויף דער ארענדע.
האָט ער, אַלזאָ, איינמאָל זיך צוקאַכט,
אָנגעבלאָזען שטאַרק דעם גיידער,
פאַטשענדיג די פליגלען כסדר,
שרייענדיג צו גאָר דער מענשהייט: „האָלדיר, האָלדיר!
מוזט מיר ווערען אונטעריאָכט,
טאָמער ניט, איז תיכף קום איך און בעצאָהל דיר,
ווי דו האָסט פערדיענט!..."
און ער האָט זיך טאַקע באַלד געגעב'ן אַ לאָז
שפּרינגט אין פּנים אַלעמען און פּיקט,
רייסט און בייסט און צופּט און פליקט,
אַלעס וואָס ער נור געפינט,
און ער סאָפּעט מיט דער נאָז,
אַז ס'איז גאָר געפעהרליך,
ס'קומט איהם אָן די ארבייט שווערליך,
ווייל דער עולם גיט צוריק,
מ'האָט ארומגערינגעלט איהם פון אַלע זייטען,
און מען קלאַפּט איהם פון דער נאָהענט און פון ווייטען,
עס וועט זיין אַ גרויסער גליק,
אויב דער חברה־מאַן וועט בלייבען לעבען,
ווייל די וועלט איז גרייט ערשט געבען איהם און געבען,
וויפיעל ער וועט קענען נור דערטראָגען,
און זייט זיכער! מ'וועט איהם דאָרט אויף טוידט דערשלאָגען!

מיר, די ענדיקעס, בעדאַרפען אָט פון דיעזען פאַל
אויסהאָלדערען זיך אַ מוסר־השכל, אַ מאָראַל,
אַז עס העלפט ניט ס'בלאָזען זיך, פעררייסען הויך דעם קאָפּ,
סוף כל סוף בעזיעגט מען אונז, מיר פאַל'ן אריין אין טאָפּ...

*) אַ חלק אין געשעפט.

צווישען אָקסען.

אַמאָל,
האָב'ן מענשען, גאר א היבשע צאָהל,
פערזאמעלט זיך אין מיטען מארק
און שטאַרק
גענומען פראטעסטירען,
הלמאַי די גרויסע מאסען איבער'ן לאנד,
געדריקט דאָ ווערען נאָכאַנאַנד,
געשטיקט פון איינינגע וואמפירען,
אז ס'הויבט די גאַל שוין אָן קראַפירען:
מ'האָט איינגעשפאַנט די מדינה אין א יאָך,
און שלעפ,
אז ניט, איז קלעפ,
דערלאַנגט מען אזש די ביינער קנאַקען,
כאָטש רייב זיך אָן ביז בלוט דעם האַלז און נאַקען,
און עסען גיט מען דיר א מכה ערשט דערנאָך.
הכלל!
עס איז א שרעקליכער סקאַנדאל,
אַ קליינע קליקע,
בוהייעס אפגעפרעסענע און דיקע,
בעהערשען גאר דעם שטאַאט,
אָט אקוראַט,
ווי אלע בירגער זאָלען זיין
ביי זיי געקויפטע שקלאַפען,
וואָס מוזען אימער שאַפען
און כסדר ליידען נויט און פיין
און טאָהרען ניט ארויסלאָזען א „מו'
נור נעהן אין שפאַן און שווייגען אימערצו,
איז בכן, „האַלאָי!" און „נידער!" און „ארונטער!"
דאביי ט'מען האָרט א פאָהן ארויפגעצויגען רויט ווי צונטער.

עד כאן,
איז שטיל געווען, נור דאן,
ווען ס'האָט בעוויזען זיך די רויטע פאָהן,
ארויסגעוואקסען זענען ווי פון דר'ערד,
קאָזאקען רייטענדיג אויף פערד,
אַ גאנצע מחנה, שווארץ ווי מאָהן,
און אָנגעהויבען שמייסען מיט נאַגייקעס,
(אזעלכע שקלאַפען-טרייבער-מאַכערייקעס),
ארויפגעפאָהרען מיט די סוסים אויף די מאַסען,
געטריבען זיי, צודריקט זיי ווי די פליגען
ביז פיעלע זענען טוידט געבליבען ליגען
און טייכען בלוט פערפלייצט האָבען די גאסען.

מיר, די אָקסען, קענען אָט פון דיעזען פאַל,
אויסקייען א מוסר השכל, א מאָראל,
אויב איהר ווילט זיך אויסהיטען פון טויט,
לויפט פון יעדער שמאַטע וואָס איז רויט . . .

צווישען עזלען.

עס האט
א מענשעל ערגעץ אין א שטאדט,
(וואס ער אליין
פלעגט וועניג וואס פערשטעהן
און ט'קיינמאל ניט בעלאנגט צו די יחסנים,)
גענומען פלוצלונג טופען שטארק מיט די קאפיטעס,
ארומלויפען צו אלע שטאדטישע קאמיטעס,
און טומלען זיך אין קהל'שע ענינים.
אט וואו נור צוויי איז ער א דריטער,
און כסדר רעדט ער וועגען זיך.
ער האלט אין הירזשען „איך!" און „איך!"
און הארעוועט גאנץ־שווער און ביטער,
צו איבערציינגען,
אז ווען חלילה ער זאל שוויינגען,
איז אוים מיט אלע אנשטאלטען אין שטעדטעל,
ס'וואלט אלץ
געווען אהן זאלץ,
אהן טעם, אהן ריח, אהן ממשות,
גאר פע, חלשות!
נור ער דערלאנגט זיי אלעמען א צעטעל,
ווייל ווען ניט ער,
איז אדרבה, זאגט ווער
וואלט קאנטראלירען די מתעסקים,
און געבען זיי די בעסטע עצות,
און ראטעוועט די אנשטאלטען פון כל הצרות?
די גאנצע שטאדט איז אלזא מסכים,
אז אלעם ליגט אויף זיינע פלייצעס
און ווען ניט ער, ר' מאטעל,
זאל זיצען ברייט אין זאטעל
און האלטען פעסט די לייצעס,
וואלט אלעס געהן קאפוט און טויגען אויף כפרות.

לכתחילה
פלעגט יעדערער איהם אויסלאכען במחילה.
דער מאן האט אבער אנגעהאלטען זיינע ריהמערייען,
ווי טאג ווי נאכט דאס זעלבע פלעגט ער קייען,
ביז וואנען
עס האבען זיך געפונען פיעלע,
(נאראנים זענען האך ביי מענשען אויף פאראנען!)
וואס האבען איהם גענומען גלויבען
און טאקי ריהמען איהם און לויבען,
ביז ענדליך איז עס איהם געלונגען,
אז כאטש ער האט אין קיין שום פאל,
מיט קיין שום זאך גענוצט דעם כלל,
און בלויז געטומעלט איבעראל,
האט גאר דאס שטעדטעלע מיט איהם געקלונגען.

מיר, די עזלען, קענען אט פון דיעזען פאל,
אויסהירזשען א מוסר השכל, א מאראל,
אויב איהר ווילט, מ'זאל קענען אייך אין לאנד,
רייסט דעם גארגעל, הערט ניט אויף צו הירזשען נאכאנאנד.

צווישען שפינען.

אויב מען רעדט,
פון די גרויסע חיות וואס איהר זעהט
איבעראל דא אויף דער וועלט,
דארפט איהר וויסען, אז די מענשען,
ווערען זעהר הויך געשטעלט,
אין די שכל'דיגע זאכען,
און מיר אלע מעגען זיך מיט זייער חכמה פשוט בענשען.
ס'איז צום וויינען און צום לאכען,
זיי האבען זאגאר שוין איבערשטיגען
אונז די שפינען,
אין געפינען,
מיטלען ווי צו כאפען פליגען,
וויל זיי טהוען עס גאר אהן א פאאוטינע־בנין *)
זיי פערמאגען אזא בלאט,
איז עס דוכט זיך אהן איין לעבעל,
גלאנציג, גלייך און גלאט,
דאך, די פליגען זינקען אין דעם ביז די קנעבעל,
נור עס איז ניט שייך דא צום ענין.
דיעזע זעלטען־קלוגע חיות,
(ד'האב אויף דעם גאר פיעלע ראיות,)
ווערען אפט אליין געפאנגען,
אין א נעץ פון פאאוטינע,
ס'איז אזעלכע קליידער דינע,
וואס די „זי" ביי זיי ז'דערמיט בעהאנגען.
אבער, ברידער! ד'זאג אייך, ווי איך לעב!
זייער נקבה טראגט אזא געוועב,
וואס די שפינען־נעץ איז געגען דעם א זאק,
ס'איז געשפונען זעהר שיטער,
(קענטיג אז זי הארעוועט אויף דעם ניט ביטער)
יעדע לעבעל איז ווי אויסגעהאקט געווארען מיט א האק,
און זי טהוט דערמיט אויף זעהר פיעל,
פאנגט גאנץ איינפאך וויפיעל נור זי וויל,
און מען זאגט,
(ס'איז וויזט אוים אזא נאטירליכעם געזעץ,)
אז וואס שיטערער עס איז די נעץ,
וואס די מענשליכע נקבה טראגט,
אלץ מעהר אפפער ווערען דאן פון איהר געכאפט,
זי דערטאפט
גאנצע מחנות, אהן א שיעור,
ניט ווי מיר,
וועלכע געהען מיט דער אלטער שטה,
אז א נעץ בעדארף זיין היבש־געדיכט,
אום צו קענען טהון איהר פליכט
און מיר כאפען אפשר צוויי־דריי פליגען אין א שמיטה.

מיר די שפינען קענען אט פון דיעזען פאל,
אויסוועבען א מוסר־השכל, א מאראל,
אז וואס שייך שפרייטען פאאוטינע,
זיינען מיר נאך קאליקעס גאר, גרינע! . . .**)

*) שפין־וועב. **) אונערפאהרענע.

צווישען שאף.

מע־ע!
ס'איז דעם שוואכען טאקי ביטער, פע!
אבער ס'קען איהם זיין פיעל ערגער נאך ווי שלעכט,
ווייל מען זאגט,
ווער קיין קראפט פערמאגט,
האט צו לעבען גאר אין גאנצען ניט קיין רעכט,
אט איז אייך אן אמת'ע פאסירונג
וועלכע קען אונז דיענען אלס בעווייז,
אז צו קעמפפען געגען דעם בעל־כח'ס פיהרונג,
איז א טעות און א גרויסער גרייז.

ס'האט אמאל אן אומה,
ניט קיין דומע,
אנגעוואוירען איהר מדינה און רעגיערונג
און געמוזט אויף פרעמדע לאנקעס זוכען פאשע,
ביי אזא מין אריענטירונג,
איז דאך שוין גאנץ איבעריג די קשיא,
אויב עס האבען צרות איהר געפעהלט,
ווייל ס'פערשטעהט זיך, מען האט זי געטריבען,
פון איעדען פלאץ וואו זי האט זיך געשטעלט,
גראז א ביסעלע א קיי טהון פאר א ווײלע,
דאך איז זי פערבליבען,
פיעלע דורות עקזיסטירען אויף דער וועלט.
ד'מיין איהר קענט די אומה וואס מען לאזט דא ניט צופריעדען,
מ'רופט זי דוכט־זיך „אידען".
אי איז דאך די שאלה,
ווי האט זי אט דיעזען
קונץ בעוויזען,
ס'הייסט צו אויסשטעהן אלע שרעקליכע רדיפות
און אויף וועלכע תקיפות,
לעבט זי צווישען שונאים אזוי לאנג?
איז דער תירוץ, אז זי געהט זיך מיט א קלוגען גאנג.
קיינמאל קעמפפט זי ניט מיט גבורה,
ווען זי ווערט בעפאלען אטאקירט,
נור זי צייגט א תם'אוואטע צורה,
אט ווי איינער זאגט:
„נו מסתמא קומט מיר, שלאגט!"
און דערפאר טאקי, די אומה עקזיסטירט,
ווייל אזוי איז שוין די מאדע,
שלאגט אייך מאנכער און איהר מאכט זיך כלא ידע,
געהט דער שלעגער ניט צו ווייט,
רייבט אייך אן א זייט,
גיט אייך א פאאר שטורכעס אין די ריפען,
פאטשט אייך אן די פיסקעס מיט די ליפען,
רייסט אייך אויס א בינטעל האאר
און נאר . . .
פרובט נור אבער איהם צוריק א שטורכע געבען,
איז „גודביי" דאן, איהר זייט שוין ניט זיכער מיט'ן לעבען! . . .

מיר, די שעפסלאך, קענען אט פון דיעזען פאל,
אויס'מע'קען א מוסר־השכל, א מאראל,
ניט צו פראטעסטירען ווען מען שעהרט אייך אב די וואל,
דאנקט דעם בורא וואס מען נעהמט אייך ניט אראפ דעם קאפ צומאל!

צווישען טויבען.

פּיט, פּיט!
איהר קענט עס הערען יעצט אויף שריט און טריט,
די מעשה איז מאָדערן,
זי געהט ארום פון מויל צו מויל
און ס'כאַפּט אזש אן א גרויל,
ווען איינער נעהמט די זאך בעקלעהרען.
זינט נח האָט ביי זיך פון תבה
(די גאַנצע דאַמאָלסדיגע נייעס)
אַרויסגעשיקט דאָרט דורך'ן שויב,
די עלטער-באָבע אונזערע, די טויב,
צו זעהען אויב דער וועלט חורבן איז שוין פאַראיבער,
האָט נאָך קיין טויב אזעלכעס ניט געזעהען,
אזאַ מין חורבן זאָל געשעהען,
ווי דער, וואָס בושעוועט אצונד.
די גאַנצע מענשהייט ליידעט פון מלחמה פיבער,
און ס'פלייצט א מבול בלוט,
וואָס רייסט אַרונטער מיט א מורא'דיגען וואוטה
דעם גאַנצען ישוב ביז'ן גרונד,
און מאַכט א תל פון דאָרף און שטאָדט,
מסתמא האָט די מענשהייט ווידער,
זיך שטאַרק פערזינדיגט געגען גאָט,
ווייל ברידער טוידטען ברידער,
און מאַכען חרוב פיעלע לענדער,
צורייסען אַלע טריטים, אָבמאַכען און בענדער,
ס'איז סברא אז די גאַנצע וועלט געהט אונטער,
מען קען עס גראָדע גלויבען.
און מערקווירדיג, דער מבול פליצט גאַרניט פון אויבען,
דער מענש אליין, א פרישער, א געזונטער,
געוועז דאָ דוכט זיך אימער פון די קלוגע,
ז'געוואָרען פּלוצלונג ווילדע, משוגע,
און מאַכט דעם חורבן מיט די אייג'נע הענט,
ס'וויל איינער דאָ דעם אנדערען ניט מעהר פערשטעהן,
זיי שרייען, רייסען זיך, פון גרוים ביז קליין,
מען צינדט, מען פייערט און מען ברענט
און אַלע טומלען ליאַרמען,
איין גאָט זאָל נור דערבאַרמען!
דאָס האַלט מען זיך אין קריעגען,
אין זידלען זיך און שעלטען,
אין איבערקעהרען וועלטען,
דערווייל פאַלען זיי דאָרט אוים ווי פליגען.
נור שטעלט אייך פאָר, אז צווישען די מדינות אַלע,
געפינען זיך א פּאָאַר נייטראַלע,
וואָס מישען זיך ניט, שווייגען שטיל,
האָט זיי דער מבול גראָדע ניט זאַטשעפּעט זעהר פיעל,
פון אַלע זייטען שטורעמט, אַלץ ווערט רואינירט,
נור ווייל די איינציגע נייטראַלע שווייגען — „פּתח שין!"
און שטופּען זיך ניט, ניט אהער און ניט אהין,
פערבלייבען זיי, ווי נח'ס תבה, אונבעריהרט.

מיר, די טויבען, קענען אָט פון דיעזען פּאַל,
אויספישצען א מוסר-השכל, א מאָראַל,
אז מען דאַרף גאר שוין ניט פרעגען קיין שום שאלה,
אויב די טויבען-שטילקייט אונזערע ז'א מעלה . . .

צווישען בעק.

מע!
איך שריי יעצט אויס אויף גאר דער העכסטער „צע",
און זאל די גאנצע סטאדע הערען
א מעשה פון די לעצטע צייטען,
וואס קען א סך פאר אונז בעדייטען
און אונז בעלעהרען.
ס'איז דא ניט לאנג,
געקומען צו די אידען אן ערלייזער,
אן אדעל־מאן, א פרינץ, א קייזער,
עס טהוט מיר זעהר באנג,
איך האב פערגעסען גראדע יעצט זיין נאמען,
ר' הערצל, צי טהעאדער,
ענטוועדער — אדער,
און אפשר ביידע נעמען, ווער קען עס געדענקען?
נור דאס איז ניט דער עיקר, מ'האט צו איהם געקומען שטראמען,
פון אלע עקען וועלט,
און שענקען
די גרעסטע אויפמערקזאמקייט איהם און זיינע רייד,
דאס גאנצע יודענטהום האט גאר פון איהם געקוועלט,
א קלייניגקייט? ער וויל זיי ראטעווען פון פיין און לייד,
פון צרות, האס און גלות,
פון שחיטות, קלעפ, יללות
און פיהרען זיי קיין ארץ ישראל,
וואו ס'וואקסען באקסערען אויף בארג און טהאל,
אזוי אז אויך מיר בעק און ציעגען,
דארט קענען איבעראל די באקסער'ן קריגען
און קייען זיי לרוב,
און בקיצור, סאיז דער דאזיגער ערלייזער,
געווארען ביי די אידען ממש קייזער,
און אלץ וואס ער איז גוזר,
געהאלטען האט מען פאר א מוז, א חוב,
זיין נאמען איז געווארען הייליג איבעראל.
בעדארף זיך אבער מאכען דא א פאל,
אז אונזערער א ברודער, פון די קהל'שע בעק,
וואס אויף'ן שוהל־הויף אויסלעבען די יאהרען, איז זיין צוועק,
האט זעלבסט מיט זיינע אויערען געהערט,
פון די בטלנים וועלכע זאגען דארטען תהלים,
די אנגעזעהענסטע און פרומסטע זקנים,
(א לאנגע ווייסע בארד ביי יעדען איינעם,)
אז הערצלען ווערען א משיח ז'ניט בעשערט,
ווייל ניט ער א י ז עס, ניט מען וויל איהם,
גאר פשוט, מחמת ער איז א געגאלטער
און װאלט ער
אפילו צייגען ווען א נס א זעהר־גרויסען,
בעדארפען אויך די פרומע מענשען איהם פערשטויסען.

מיר, די בעק, בעדארפען אט פון דיעזען פאל,
אויסציגלען א מוסר־השכל, א מאראל,
אז מיר מעגען מע'קען וואס מיר ווילען, האבען אלעמען אין דר'ערד,
ס'איז דאך עפעס ניט קיין קלייניגקייט, מיר גאלען ניט די בערד!...

צווישען ראקעס.

כ'וועל שווערען,
אז אלע מעגט איהר די געשיכטע הערען.
דערצעהלט האט עס א בכבוד'ער און אלטער ראק,
וואס איז געוועזן געפאנגען
ביי מענשען מיט אזעלכע לאנגע שטאנגען,
נור שפעטער זיך ארויסגע'גנב'עט פון דעם זאק
און זיך אריינגערוקט אין וואסער שטילערהייד,
ס'הייסט אנגעפייפט די כאפער,
געלאזט זיי אהן א „סאפער", *)
דערצו נאך אויסגעהערט פיעל סודות'דיגע רייד.
זיי האבען צווישען זיך גערעדט
פון עפעס איינעם א מאגנאט,
א גוואלדיג-גרויסען כוואט,
וואס האט מעהר פערל ווי דער שר של ים,
פערמאגט זיין איינענטהום אין פיעלע שטעדט
און איז א הערשער סתם,
נאך מעכטיגער פון אונזער שארק,
און אלעס זאל ער האבען בלויז דערפאר בעקומען,
ווייל ער האט זיך גענומען,
גאנץ שטארק
צו דעם וואס זי, די מענשליכע געזינדעל,
בעצייכענט מיט דעם נאמען „שווינדעל",
און וועלכעס הייסט אויף אונזער לשון פראסט „חרטה",
דאס מיינט ער פלעגט פערשפרעכען
געוויסע זאכען דארט צו טהון
און ס'הויבט זיך גארניט אן,
ס'איז בלויז געוועזן לשם פערברעכען,
בכדי אריינצושלעפען מענשען אין א בלאטע
און צונעהמען פון זיי וואס זיי פערמאגען.
אט למשל, ער פלעגט זיך ארויסשטעלען אלס פרום
און צאהלען יעדען קלענסטען חוב'ל אומעדום,
ביז וואנען ער פלעגט אנכאפען ביי לייטען,
אזוי פיעל ווי ער האט געקענט נור טראגען
און אוים! ער האט חרטה! כלמרשט שלעכטע צייטען,
ער צאהלט דעריבער קיינעם ניט קיין חובות,
בעשווינדעלט הייסט עס אלע זיינע בעלי טובות,
דערווייל בלייבט ביי איהם פיעל פרעמדע פראצע,
צי למשל, ער פערשפרעכט פערקויפען סחורה ביליג,
און ס'לופט דער עולם צו איהם וויליג,
און ער ז'צו ערשט מיט קלייניגקייטען זיי מפצה,
פערקויפט זיי טאקע עטוואס האלב אומזיסט,
נור באלד בעקומט ער די חרטה, רייסט פון זיי א הויט,
האקט פרייזען ווי אין קרויט,
און מאכט אויף דיעזען אופן געלד ווי מיסט.
אזוי האבען די לייטע צווישען זיך גערעדט,
נאטירליך איז ניט אלעס אין די רייד פערשטענדליך, קלאהר,
ווייל מאנכע אויסדריקע אונז קלינגען פרעמדליך גאר,
בכלל, פערשטעהט מען אבער זיכער וואס זיי מיינען,
און נעמליך, אז חרטה קען זיך יעדען איינעם לוינען,
ווייל מ'ווערט דערפון געזונד און רייך און פעט! . . .

מיר, די ראקעס, קענען אט פון דיעזען פאל
אויסבייסען א מוסר-השכל, א מאראל,
אז ווען איינער וויל אין לעבען האבען גליק,
מוז ער האלטען פון חרטה, קענען קריכען אויף צוריק . . .

*) אבענד-ברויט.

צווישען האָזען.

הום, הום!
נעהמט קוקט זיך ברידערלאך ארום,
אויב קיינער יאָגט זיך דאָ נאָך אונז ניט נאָך,
וועל איך אייך באַלד דערצעהלען
א ספור גאר א וואוילען,
שאַט שטיל! מיר שיינט מען יאָגט אונז, אוי א בראָך
ניין, ניין! עס איז דער ווינד, נו אלזא, הערט:
א קליינעם האָז'ל איז אמאָל געווען בעשערט
צו זיין א צייט געפאַנגען,
זיין שיקזאַל ז'אויף א האָהר געהאַנגען,
נור גאָט האָט איהם דאָס לעבען דאַן געשענקט,
געבראַכט איהם דורך א נס צוריק אין וואַלד,
און טאַקי באַלד,
האָט דער גראָטעווועטער זיך בעדענקט,
צו מאַכען איבער אלע געגענדען אין לאַנד,
א לעקטשור־טור וואו ער זאָל קאָנען
בעהאַנדלען אין א סעריע לעקציאָנען,
די מענשען־וועלט, איהר לעבען און פערשטאַנד
און אָט איז אייך בקיצור וואָס ער האָט דערצעהלט:
די מענשען, זאָגט ער, זענען אין פיעל קלאַסען דאָרט צוטהיילט
און איינער ז'אין כאַראַקטער גראָדע ווי מיר האָזען,
א קלאַס מיט שוואַכע הערצער פון געבאָרען,
(ער האָט זיי אַנגערופען דוכט זיך, „אסימילאַטאָרען")
זיי ציטערען ווי מיר, פאַר יעדען ווינטעל וואָס נעהמט בלאָזען:
זיי זענען ברואים אָהן א ברעקעל מוטה,
דאָך לעבט זיך זיי נישקאַשעדיג, מ'קען זאָגען, זעהר גוט,
די הויפּט־זאַך איז, זיי פּיהלען זיך גאַנץ־זיכער,
און ס'איז דערפאַר ווייל זיי פערשטעהען גוט די קונסט פון לויפען
אויף יעדען אָרט און אופן,
מיר האָזען זענען געגען זייער לויפען — קריכער.
זיי לויפען פון איעדען שונא,
פון גרויסע אָדער קליינע
זיי לויפען פון איעדען שטיקעלע געוואַלד,
וואָס ווערט געמאַכט פון אייגענע, א שוועסטער אָדער ברודער:
זיי לויפען ממש גאר פון זיך אליין,
אמשטאַרקסטען אָבער לויפען זיי פון זשורנאַליזם,
וואָס שמעקט אביסעלע מיט אַנטיסעמיטיזם,
(דאָס זענען דאָרט אַזעלכע בלעטער,
וואָס פאַלען נידעריג, געמיין
און אַטאַקירען אַלעם וואָס איז גוט און שעהן.)
דערשמעקען יענע האָזען נור אַזאַ מין בלאַט,
וואָס קען אמאָל ערשט, שפּעטער,
ארויפפאַלען אויף זיי פּור־פלאַט,
איז פרעגט שוין ניט! זיי ווערען ניד'ריגער פון גראָז,
און ציטערען ארויסשטעקען די נאָז,
כאָטש ס'ווייסט נור גאָט אליין,
דער גרויסער בורא,
ווארום זיי האָבען פאַר א בלאַט אַזא מין מורא,
נור זיי, די מענשען־האָזען, זאָגען דאָרט, אַז גראָד,
אין דיעזער מורא שטעקט דער טיעפער סוד,
פון זייער עקזיסטענץ אין אַלע שטעדט,
אלס שוואַכערע מינאָריטעט.

מיר, די האָזען, קענען אָט פון דיעזען פאַל,
אפּלערנען א מוסר־השכל, א מאָראַל,
אַז מיר קענען זעהר גוט בעשטעהן דאָ אונזער שטעדטעל,
דורך אַנטלויפען שנעל, ווען מ'זעהט נור ס'פאַלט א בלעטעל!

צווישען וואנצען.

אמאל,
(די מעשה האט געטראפען אין א האל, *)
האב'ן מענשען זיך פערזאמעלט אויף אזא אסיפה,
און אין די שטוהלען,
אין שפאלטען טיעפע,
געלעגען זענען א פאאר וואנצען,
און אויפגענומען א רעפארט א פולען,
אז אויספיהרליכען און א גאנצען,
פון אלעס וואס זיי האבען דארט געהערט, געזעהען,
און אט איז אייך בקיצור וואס ס'איז דארט געשעהען.
פעררופען האבען יענעם מיטינג צעהן יונגע לייטע,
גאנץ-לעבעדיגע, בייסיגע, פערשייטע,
וואס קענטיג אגב אז זיי ליעבען אלעס וואס איז רויט,
ווייל ס'איז די גאנצע האל געוועז פערשפרייט,
מיט רויטע טיכער, לאנגע פענטעס,
און יעדערער איז אויסגעפוצט געוועז מיט רויטע ליענטעס,
און יעדערער דערמאהנט האט רויטע זאכען,
ווי למשל, בלוט און פייער,
און וועגען רעוואלוציעס מאכען
וואס זאלען רויט זיין אונגעהייער.
דער עיקר אבער פון די רעדעס איז געוועז,
(אין דיעזען זין גערעדט האב'ן אלע צעהן),
אז מ'דארף פערטהיידיגען די אר'מע געגען רייכע,
בכדי אז אלע זאלען זיין יחסנים גלייכע,
ווייל ס'איז די וועלט צוטהיילט אין קלאסען
און ס'לײדען שטארק דא די קבצנים. —
די רייכע וועלכע האבען מזומנים,
(מען זאגט, דאס איז אזא מין מאכל,
וואס מ'קריגט דערפון א גראבען בייכעל),
פערשקלאפען דא די ארימע און שינדען פון זיי פאסען,
און דאס בעווייזט, אז ס'איז די וועלט גאר שווארץ,
פון פינסטערען קאליר,
עס פייניגט דיך דער שטארקערער פון דיר,
און ס'ווערט שוין איינפאך דא צופלאצט דאס הארץ,
הכלל, דעריבער דארפען אלע ווערען רויט
און קעמפפען ביז'ן טוידט,
ניט דוקא פאר'ן שטיקעל ברויט,
נאר געגען אלע מעכטיגע אריסטאקראטען,
רעגיערער, פיהרער
און כתם דיקטירער,
א רוח אין זייער טאטענס פערענאמען!
נור ווייל מען קען ניט קעמפפען אפען,
די רייכע באנדע איז צו שטארק!
בעדארף מען נעכט ניט שלאפען
און קיצלען זיי אין גראבען קארק,
אריינקריכען זיי טיעף אין דער גרגרת,
אט וואס זיי טהוען, זאל די מאטמא זיין: „צושטער עס!"
ביז וואנען ס'וועט דער ארימאן ניט פיהלען מעהר קיין וועה
און ס'לעבע הויך די רויטע פאהן! הוריי!

מיר, די וואנצען, קענען אט פון דיעזען פאל,
אויסבייסען א מוכר-השכל, א כאראל,
אז ווייל מיר בעלאנגען צו די רויטעסטע פון אונזער צייט,
דארפען מיר זיך אויך נאר האלטען מיט די אר'מע לייט . . .

*) א זאל.

צווישען מאַלפּעס.

וואַרט אוים! אַט בלויז איין קראַץ,
דערלאַנג איך מיר אויף דיעזען פּלאַץ,
אַט דאַ אין פּלייצע, אַט אזוי!
און באַלד דערצעהל איך אייך א מעשה, אַן אנטיק,
וואָס ד'האָב געהערט מיט יאָהרען נאָך צוריק,
בנוגע יענע חיות וועלכע געה'ן אויף צוויי,
וואָס הייסען מענשען און זיי זיינען
לויט מאַנכע מאַלפּעס טענה'ען,
די זיידעס אונזערע, צוליעב א סך סמנים
און הויפּטזעכליך לויט זייער פּנים.
איז אַלזאָ, הערט!
אַט יענע ברואים, ווערט ערקלעהרט,
צוטהיילט זענען, ווי מיר, אין ראַסען;
ווי להבדיל, מאַלפּעס, שימפּאַנזעס, אראַנג־אוטאַנגען,
און יעדע ראַסע האָט פערשיעדענע פּערלאַנגען,
פערשיעדענע מאכלים, שפּראַכען,
און ווי געוועהנליך ווילדע, איינע ד'אַנד'רע האַסען,
בעפאַלען אַפט און ממית'ן דעם שוואַכען.
זיי לעבען גרופּענווייז בעזונדער,
און וואָס נאָך מעהר דער וואונדער,
איעדע גרופּע האָט
אַן אנדער הייהל צו דיענען גאָט,
מיט גאר אַן אנדערען סאָרט שירה,
מיט אַלערליי משוגענע העויות פון דער וועלט,
זיי האָבען דאָרט פערשיעדענע כלי זמירה,
אין גאָטעס־הייהל צושטעלט,
ווער ס'בלאָזט א שופר, ס'הייסט א האָרן פון באַראַן,
ווער ס'הודיעט אויף אזא מין סאָרט ארגאַן,
ווער ס'קלינגט א גלאָק און ווער עס זינגט אין כאָהרען,
הכלל! די חברה ווילד איז פון געבאָרען,
און דאָך האָט מען ביי זיי ענטדעקט א טהייל,
א גרופּע וועלכע רופט זיך „אַסימילאַטאָרען",
וואָס איז גאַנץ הויך ענטוויקעלט, גאָר ווי מיר אליין,
זיי קרימען נאָך די אַנד'רע גרופּעס אויסגעצייכענט שעהן,
און ווען איהר געהט אריין צו זיי אין הייל,
דערזעהט איהר מיט ערשטוינונג,
אז פּונקט ווי מאַלפּעס, אַפּען,
מיט דעם אינסטינקט פון נאָכקרימען א צוויי
טען, זיינען זיי בעשאַפען,
איהר מוזט דאַן אָננעהמען די מיינונג,
אַז אַט פון יענער גרופּע חיות,
מיט זייערע עכט מאַלפּישע העויות,
מיר אַלע מאַנקים זיכער ציהען אונזער שורש,
וואהרשיינליך פון די אַלטע, אַלטע דורות,
ווייל ס'איז א שרעק,
ווי עהנליך מיר זיינען צו זיי,
כמעט ווי טראָפּענס צוויי,
און אַלעס וואָס זיי פעהלט, איז בלויז דער עק . . .

מיר, די מאַלפּעס, קענען אַט פון דיעזען פאַל,
אויסקראַצען א מוסר השכל, א מאָראַל,
אַז עס איז א קלאָג צו אונזער קאָפּ,
ווען מען גיט א טראַכט, פון וועמען, מיר יחסנים, שטאַמען אָפּ! .

צווישען ביענען.

ברידער!
לעגט די ארבייט פאר א ווייל'ינקע אנידער
און הערט אויס א שעהנע מעשה־היה,
איך פערזיכער אייך, איהר'ט האבען גרויס הנאה.
ס'ווערט דערצעהלט,
אז די מענשען, אט די פאראזיטען,
וואס מיר מוזען זיך פאר זיי כסדר היטען,
ווייל זיי האבען זיך מיט אונזער פראצע דא צוטהיילט,
נעהמען צו פון אונז די וואקס און האניג,
איז אט דיעזע שעהנע לייט,
האבען אזא מאדע שוין א לאנגע צייט,
אז אין א געוויסען טאג,
זיצען זיי אין טרויער און אין קלאג,
מורמלען עפעס כסדר אומעדיג, איין־טאניג,
ריידענדיג צו'ם הימעל ווייכינקע דבורים,
(דוכט זיך אז דער טאג הייסט „יום כפורים"!)
ווען איעדערער וויל אויסבעטען א גליקליך יאהר,
און עס פיהרט זיך שוין אזוי פון דור צו דור,
אז אט דאמאלס, אדער מיט א טאג אפריהער,
בעטען זיי זיך איינע ד'אנדערע מחילה,
ס'הייסט די גאנצע קהלה,
שליסט א שלום צווישען זיך, א פריעדען.
אלזא, האט פאסירט אמאל, אז אימיצער, א ביען־ערציהער,
איינער פון אט יענער חברה רויבער,
גאר א פרומער בלמרשט און א גלויבער,
וועלכער זינדיגט אגב יעדען טאג פערשיעדען,
האט אין בינשטאק אויסגערעדט זיין הארץ,
עפעס פאר א פריינד וואס איז מיט איהם געקומען,
(מן הסתם די וואקס אויף ליכט, דארט האבען זיי גענומען.)
און עס האבען אלע ביענען ערשט דערזעהען דאן ווי שווארץ
עס איז אונזער וועלט.
אט איז וואס ער האט געזאגט
און דאביי געקוועלט:
„וויסטו! אט דאס איבערבעטען זיך מיט שונאים
האט קיין פנים,
מ'רעדט דאך בלמרשט זיס, מען ווינשט זיך לעבען,
מ'בעט פערגעבען,
דוכט זיך מ'האט די גאנצע שנאה שוין פעריאגט,
אבער שטילערהייט
מאכט מען זיך דעם טוידט,
און מען רוקט זיך מעסערס אין די זייטען
גאר ווי אין די אלטע צייטען."

מיר, די ביענען, קענען אט פון דיעזען פאל,
אויסזויגען א מוסר־השכל, א מאראל,
אז אבוואהל מיר מוזען פאר דעם מענשען האניג פראדוצירען,
מעג מען איהם אויך גיפטיג בייסען, ר'זאל א וועהטאג שפירען.

צווישען פּאַפּוגייעס.

א פּראָפּעסאָר,
אָדער איינער וואָס איז נאָך פיעל גרעסער,
ווי למשל, אפשר גאָר א פילאָזאָף,
(דער גוטער יאָהר קען וויסען אלע מענשליכע טיטולען,
דוכט זיך, ס'גיט גאָרניט צו זיי קיין סוף,)
נור יעדענפאלס איז דאָס געווען א מענשעל מיט שפּאַקולען
און כידוע,
זיינען דאָך שפּאַקולען א רפואה
בלויז פאַר יענע וועלכע קוקען צופיעל אין די ביכער,
נו איז עס דעריבער זיכער,
אז דער מאַן געווען איז טאַקע פון די קענער,
און נאָך פיעלע יאָהרען פון שטודירען,
אלע שפּראַכען פון דער וועלט,
וועלענדיג אנאַליזירען,
אלע קלאַנגען, אלע טענער,
לויט זיי זענען אין די ביכער דאָרט צושטעלט,
איז ער ענדליך גאָר געקומען צום בעשלוס,
אז די גרויסע ווערטער־ביכער זענען בלויז א שטות,
די בעדייטונג פון איעדער פראַזע,
פון איעדער ריידע, פון איעדען בוך,
פון איעדער ברכה, פון איעדען פלוך,
ווערט בעהויפּטעט ביים פּראָפּעסאָר, איז:
„גיט מיר עפּעס פּיקען, פּליעז!" *)
קורץ, דער גרויסער מאַן איז אלץ און אלעמען מבזה,
און ער בעווייזט,
ווי ס'איז פערגרייזט,
די מיינונג, אז מען דאַרף מיליאָנען ווערטער,
ווייל איז אלע שפּראַכען איז דער עיקר,
בלויז דער פּיקער,
אלע ריידען אָדער שרייבען נור צוליעב'ן עסען,
און ווער עס קומט נור ווען ארויס מיט לשון,
מיינט בלויז דעם גראשען,
נו קען מען אלזא דאָך — אזוי ערקלעהרט ער —
אויסדריקען די טיעפּסטע אינטערעסען,
מיט ווייניג ווערטער, אָהן יסורים.
וואָס טויג אונז, פרעגט ער, ריידען לאַנג און קלוג,
גוט און בעסער,
ווען ס'איז דורכאויס גענוג,
צו ריידען אימער קורצע גאָר דבורים,
זאָגען פּשוט: „גיט מיר עפּעס פאַר מיין פרעסער!"
און מערקווירדיג! עס מעג ארויסרופען ערשטוינונג,
די גאַנצע וועלט האָט אָנגענומען דיעזע מיינונג,
מען זאָגט טאַקע, אז „יעדערער וואָס דרש'ענט שעהן און נאָבעל,
האָט קיין שום זאַך אין זינען, בלויז זיין שנאָבעל . . ."

מיר, די פּאַפּוגייעס, קענען אָט פון דיעזען פאַל
אויספּלאַפּלען א מוסר השכל, א מאָראַל,
אז בנוגע שפּראַכען, זענען מיר די קונציגסטע ענטדעקער,
אונזער גאַנצע שפּראַך, איז: „פּאָלי וואָנטס עי קרעקער!" **)

*) ביטע! **) איך וויל א קיכעל!

בעמערקטע דרוק-פעהלער

זייט	שורה	לעזט זיך:	דארף זיך לעזען:
35	15	איז געבענשטע ביענען.	אי געבענשטע ביענען.
71	12	ד׳גיב זיי אלע פערגעניגעס.	ד׳גיב זיי אלע פערגעניגענס,
86	6	אָט איך אליין, האָט	אָט איך אליין, האָב
106	11	דער דונערס קנאל,	דעם דונער׳ס קנאל,
111	8	דאָס געעהרט האָב׳ן ,	דאָס געהערט האָב׳ן,
114	4	רק דו זוכט נור	רק דו זוכסט נור
117	5	זי זאָל זיך	ער זאָל זיך
128	12	ס׳איז בעסען קליין זיין	ס׳איז בעסער קליין זיין
131	1	די געלע אן די גרינע.	די געלע און די גרינע.
132	6	האָסטו שוין געזעהן,	האָסטו שוין געזעהען,
140	7	ווערט דאָס פעקעל	ווערט דאָס קעפעל
158	10	דו פערלאָזט זיך	דו פערלאָזסט זיך
169	2	די מענשען פון חולאת׳ן,	אז איינמאָל האָט א מאן וואָס היילט,
	3	אז איינמאָל האָט א מאן וואָס היילט,	די מענשען פון חולאת׳ן,
191	29	ווייל איז אלע שפראכען	ווייל אין אלע שפראכען

(איניגע פון דיעזע דרוק-פעהלער זענען בעמערקט און קאָרעגירט געוואָרען אין צייט און דריבער זענען זיי אין מאנכע עקזעמפליארען ניט צו געפינען.)